

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,
श्री गुरुभ्यो नमः
हरिः ओं ॥

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणम्

द्वितीयाष्टकं - प्रपाठकः 5 - 8

Table of Contents

2	कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टकं	7
2.5	द्वितीयाष्टके पञ्चमः प्रपाठकः – उपहोमशेषः	7
2.5.1	उपहोमाः.....	7
2.5.2	उपहोमाः.....	8
2.5.3	उपहोमाः.....	10
2.5.4	उपहोमाः.....	12
2.5.5	उपहोमाः.....	14
2.5.6	उपहोमाः.....	17
2.5.7	उपहोमाः.....	20
2.5.8	उपहोमाः.....	22
2.6	द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – सौत्रामणिः कौकिली होत्रं च.....	30
2.6.1	अनुवाकं 1 – ग्रहाः.....	30
2.6.2	अनुवाकं 2 – ग्रहोपस्थानम्.....	32
2.6.3	अनुवाकं 3 – ग्रहहोमः.....	34
2.6.4	अनुवाकं 4 – उपहोमाः.....	36
2.6.5	अनुवाकं 5 – अभिषेकः.....	39
2.6.6	अनुवाकं 6 – अवभृथः.....	42
2.6.7	अनुवाकं 7 – ऐन्द्रे प्रश्नौ प्रयाजानामेकादश मैत्रावरुणप्रैषाः	44
2.6.8	अनुवाकं 8 – ऐन्द्रे प्रश्नौ प्रयाजयाज्याः	46

2.6.9 अनुवाकं 9 – ऐन्द्रे प्रश्नौ वपादीनां याज्यानुवाक्याः.....	48
2.6.10 अनुवाकं 10 – ऐन्द्रे प्रश्नौ अनुयाजानामेकादश मैत्रावरुणप्रैषाः.....	49
2.6.11 अनुवाकं 11 – पशुत्रये प्रय जार्था मैत्रावरुणप्रैषाः.....	52
2.6.12 अनुवाकं 12 – पशुत्रये प्रयाजयाज्या आप्रियः.....	57
2.6.13 अनुवाकं 13 – पशुत्रये वपादीनां याज्यानुवाक्याः.....	58
2.6.14 अनुवाकं 14 – पशुत्रये अनूयाजप्रैषाः.....	60
2.6.15 अनुवाकं 15 – सूक्तवाकप्रैषः.....	63
2.6.16 अनुवाकं 16 – पितृयज्ञयाज्यानुवाक्याः.....	64
2.6.17 अनुवाकं 17 – ऐन्द्रो पशौ एकादश प्रयाजाः.....	66
2.6.18 अनुवाकं 18 – ऐन्द्रो पशौ प्रयाजयाज्याः.....	69
2.6.19 अनुवाकं 19 – ऐन्द्रो पशौ वपादीनां यज्यानुवाक्याः.....	71
2.6.20 अनुवाकं 20 – ऐन्द्रो पशौ अनूयाजानां मैत्रावरिणप्रैषाः.....	72
Appendix (of expansions).....	78
2.7 द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः – सवा एकाहविशेषाः.....	84
2.7.1 अनुवाकं – बृहस्पतिसवः.....	84
2.7.2 अनुवाकं – वैश्यसवः.....	85
2.7.3 अनुवाकं 3 – ब्राह्मणसवः.....	86
2.7.4 अनुवाकं 4 – सोमसवः.....	88
2.7.5 अनुवाकं 5 – पृथिसवः.....	88
2.7.6 अनुवाकं 6 – गोसवः.....	89

2.7.7 अनुवाकं 7 – ओदनसवमन्त्राः	90
2.7.8 अनुवाकं 8 – ओदनसवगता स्थारोहणमन्त्राः	93
2.7.9 अनुवाकं 9 – ओदनसवः.....	94
2.7.10 अनुवाकं 10 – पञ्चशारदीयविधिः.....	96
2.7.11 अनुवाकं 11 – पञ्चशारदीयगतपशुविधिः.....	97
2.7.12 अनुवाकं 12 – अग्निष्टुद्यागे ग्रहाणां पुरोरुचः	98
2.7.13 अनुवाकं 13 – इन्द्रस्तुद्यागे ग्रहाणां पुरोरुचः	101
2.7.14 अनुवाकं 14 – अप्तोर्यामाविधिः.....	103
2.7.15 अनुवाकं 15 – राजाभिषेकः	104
2.7.16 अनुवाकं 16 – राजाभिषेकाङ्गं रथारोहणम्.....	107
2.7.17 अनुवाकं 17 – राजाभिषेकाङ्गं वपनम्.....	109
2.7.18 अनुवाकं 18 – विद्यनाख्य एकाहविशेषः.....	110
Appendix (of expansions).....	114
2.8 द्वितीयाष्टके अष्टमः प्रपाठकः – काम्यपशुयाज्यानुवाक्या ब्राह्मणम्	117
2.8.1 अनुवाकं 1 – वायव्यादिपशूनां सूक्तानि	117
2.8.2 अनुवाकं 2 – वशादीनां सूक्तानि.....	120
2.8.3 अनुवाकं 3 – सौम्यादीनां सूक्तानि	123
2.8.4 अनुवाकं 4 – अभिमातिहैन्द्रादिपशूनां सूक्तानि	127
2.8.5 अनुवाकं 5 – ऐन्द्राग्नपश्वादीनां सूक्तानि.....	131
2.8.6 अनुवाकं 6 – सावित्रादिपशूनां सूक्तानि.....	135

2.8.7 अनुवाकं 7 – सौर्यादिपशूनां सूक्तानि.....	139
2.8.8 अनुवाकं 8 – वेहदादिपशूनां सूक्तानि.....	143
2.8.9 अनुवाकं 9 – शुक्लकृष्णपश्वादीनां सूक्तानि.....	148
Appendix (of expansions).....	155

=====

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

2 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टकं

2.5 द्वितीयाष्टके पञ्चमः प्रपाठकः – उपहोमशेषः

2.5.1 उपहोमाः

T.B.2.5.1.1

प्रा॒णो र॒क्षति॑ वि॒श्वमे॑जत् । इ॒र्यो भू॒त्वा बहु॑धा बहु॒नि । स इ॒त्सर्वं॑
ॐ॒व्या॒न॒शे । यो दे॒वो दे॒वेषु॑ वि॒भूर॑न्तः । आ॒वृ॒दू॒दात् क्षे॒त्रिय॑ध्व॒गद्वृषा॑ ॥
तमि॑त् प्रा॒णं म॒नसो॑ प॒रि॒क्षत॑ । अ॒ग्रं दे॒वाना॑-मि॒दम॑न्तु नो ह॒विः ।
म॒नस॑श्चि॒त्ते॒दम् । भू॒तं भ॒व्यं च॑ गु॒प्यते॑ । तद्धि॑ दे॒वेष्व॑ग्रि॒यम् । 1 (10)

T.B.2.5.1.2

आ न॑ ए॒तु पु॒रश्च॑रम् । स॒ह दे॒वैरि॑म॒ हव॑म् । म॒नः श्रे॑य॒सि श्रे॑य॒सि ।
क॒र्मन् य॒ज्ञप॑तिं दधत् । जु॒षतां॑ मे वा॒गिद॑ ह॒विः । वि॒राड्दे॒वी
पु॒रोहि॑ता । ह॒व्यवा॑डन॒ पा॒यिनी॑ । यया॑ रू॒पाणि॑ बहु॒धा व॑दन्ति ।
पे॒शा॒सि दे॒वाः प॒रमे॑ ज॒नित्रे॑ । सा॒नो वि॒राडन॑पस्फुरन्ती । 2 (10)

T.B.2.5.1.3

वाग्दे॒वी जु॒षतामिद॑ ह॒विः । चक्षु॑र् दे॒वानां॑ ज्योति॑रमृते न्य॒क्तम् ।
 अस्य॑ वि॒ज्ञानाय॑ बहु॒धा निधी॑यते । तस्य॑ सु॒म्न-म॑शीमहि । मा नो॑
 हासीद्-विच॑क्षणम् । आयु॑रिन्नः प्रती॑र्यताम् । अन॑न्धा-श्चक्षु॑षा
 वयम् । जी॒वा ज्योति॑रशीमहि । सु॒वज्यो॑ति-रुतामृ॒तम् ॥ श्रोत्रे॑ण
 भद्र॑ मु॒त शृ॑ण्वन्ति स॒त्यम् ( ) । श्रोत्रे॑ण वाचं बहु॒धोद्य॑ मानाम् ।
 श्रोत्रे॑ण मोद॑श्च मह॑श्च श्रूयते । श्रोत्रे॑ण सर्वा दि॒श आ॑शृणोमि ।
 येन॑ प्रा॒च्या उ॒त दक्षि॑णा । प्रती॑च्यै दि॒शः शृ॑ण्वन्त्यु॒त्तरा॑त् ।
 तदिच्छ्रो॑त्रं बहु॒धोद्य॑मानम् । अ॒रान्न ने॒मिः परि॑ सर्वं बभू॒व । 3 (17)

(अ॒ग्नि - यम॑नपस्फुरन्ती - स॒त्यं स॒प्त च) (A1)

2.5.2 उपहोमाः

T.B.2.5.2.1

उदे॑हि वा॒जिन्यो॑ अ॒स्यफ॑स्वन्तः । इदं॑ रा॒ष्ट्रमा॑वि॒श सू॒नृता॑वत् ।
 यो रो॑हि॒तो वि॒श्वमि॑दं ज॒जान॑ । स नो॑ रा॒ष्ट्रेषु॑ सु॒धितान्द॑धातु ।
 रोह॑ं रोह॑ं रोहि॒त आ॑रु॒रोह॑ । प्र॒जाभि॑र्वृद्धिं ज॒नुषामु॑पस्थम् ॥
 ताभिः॑ स॒र्गब्धो॑ अ॒विद॑त्षडु॒र्वीः । गा॒तुं प्र॑पश्यन्नि॒ह रा॒ष्ट्रमा॑हाः ॥

आ॒हार॒.षी॒द्-रा॒ष्ट्रमि॒ह रो॒हितः॑ । मृ॒धो॒ व्या॒स्थद॒भयं॑ नो अस्तु । 4 (10)

T.B.2.5.2.2

अ॒स्मभ्यं॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी श॒क्वरी॑भिः । रा॒ष्ट्रं दु॒हाथा॑मि॒ह रे॒वती॑भिः ।
वि॒मम॒र्.श॑ रो॒हितो॑ वि॒श्वरू॑पः । स॒माच॑क्रा॒णः प्र॒रुहो॑ रु॒हश्च॑ ।
दि॒वंग॑त्वा॒य म॒हता॑ म॒हिम्ना॑ । वि॒ नो रा॒ष्ट्रमु॑न॒त्तु प॑य॒सा स्वे॑न । या॒स्ते
वि॒शस्त॑प॒सा सं॒बभू॑वुः । गा॒यत्रं॑ व॒थ्सम॑नु तास्त आ॒गुः । ता॒स्त्वा
वि॒शन्तु॑ म॒हसा॑ स्वे॒न । सं मा॒ता पु॒त्रो अ॒भ्येतु॑ रो॒हितः॑ । 5 (10)

T.B.2.5.2.3

यू॒यमु॑ग्रा मरु॒तः पृ॑श्निमा॒तरः॑ । इ॒न्द्रेण॑ स॒युजा॑ प्र॒मृणी॑थ श॒त्रून् ।
आ वो रो॒हितो॑ अ॒शृणो॑दभि॒द्यवः॑ । त्रि॒सप्ता॑सो मरु॒तः स्वा॑दु॒सं मु॑दः ।
रो॒हितो॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी ज॒जान॑ । तस्मि॑ञ्स्तन्तुं॑ प॒रमे॑ष्ठी त॒तान॑ ।
तस्मि॑ञ्छि॒श्रिये॑ अ॒ज ए॒कपा॑त् । अ॒दृ॒हद्द्या॑वापृथि॒वी ब॒लेन॑ ।
रो॒हितो॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी अ॒दृ॒हत् । तेन॑ सु॒वः स्त॒भितं॑ तेन॑
ना॒कः । 6 (10)

T.B.2.5.2.4

सो अ॒न्तरि॑क्षे रज॑सो वि॒मानः॑ । तेन॑ दे॒वाः सु॒वर॑न्वविन्दन् । सु॒शे॒वं
त्वा भान॑वो दी॒दिवा॑ऽसम् । सम॑ग्रासो जु॒हो जा॑तवेदः । उ॒क्षन्ति॑ त्वा
वा॒जिन॑मा घृ॒तेन॑ । स॑ऽसम॒ग्ने यु॒वसे॑ भो॒जनानि॑ । अ॒ग्ने श॑र्धं म॒हते॑
सौ॒भगा॑य । तव॑ द्यु॒म्ना-न्यु॑त्तमा॒नि सन्तु॑ । सं जा॑स्पत्य॑
सु॒यम॑माकृ॒णुष्व॑ । श॒त्रूय॑ताम॒भिति॑ष्ठा म॒हाऽसि॑ ( ) । 7 (10)

(अ- स्त्वे॑तु रो॒हितो॑ – ना॒को – म॒हाऽसि॑) (A2)

2.5.3 उपहोमाः

T.B.2.5.3.1

पुन॑र्न इन्द्रो॑ म॒घवा॑ ददातु । धना॑नि श॒क्रो घ॑न्यः सु॒राधाः॑ । अ॒र्वाची॑नं
कृ॒णुतां॑ या॒चितो॑ मनः । श्रु॒ष्टी नो॑ अ॒स्य ह॑विषो जु॒षाणः॑ । या॒नि नो॑
जि॒नन् ध॑नानि । ज॒हर्थ॑ शू॒र म॑न्युना । इन्द्रा॑नुविन्द न॒स्तानि॑ । अ॒नेन॑
ह॒विषा॑ पुनः । इन्द्र॑ आ॒शाभ्यः॑ परि । सर्वा॑भ्योऽभ॒यं क॑रत् । 8 (10)

T.B.2.5.3.2

जे॒ता श॒त्रून् वि॑चर्ष॒णिः । आ॒कू॒त्यै त्वा॑ का॒माय॑ त्वा स॒मृधै॑ त्वा ।
पु॒रो द॑धे अ॒मृत॑त्वाय जी॒वसे॑ । आ॒कू॒तिम॑स्याव॒से ।

काममस्य॑ समृ॒द्ध्यै॑ । इन्द्र॑स्य यु॒ज्जते॑ धियः । आकू॑तिं दे॒वीं मन॑सः
पु॒रो द॑धे । य॒ज्ञस्य॑ मा॒ता सु॒हवा॑ मे अस्तु । य॒दिच्छा॑मि मन॒सा
सका॑मः । वि॒देय॑मे॒नद्धृ॑दये नि॒विष्टम् । 9 (10)

T.B.2.5.3.3

से॒द॒ग्निर॒ग्नीꣳ र॒त्येत्य॑न्यान् । यत्र॑ वा॒जी त॑नयो वी॒डुपा॑णिः ।
सह॑स्रपा॒था अक्ष॑रा॒ समे॑ति । आ॒शानां॑ त्वा ऽऽशा॑पाले॒भ्यः ।
चतु॑र्भ्यो॒ अमृ॑ते॒भ्यः । इ॒दं भू॑तस्या॒ध्यक्षे॑भ्यः । वि॒धेम॑ ह॒विषा॑ व॒यम् ।
विश्वा॑ आ॒शा म॑धु॒ना सꣳसृ॑जामि । अ॒नमी॑वा आप॒ ओष॑धयो
भव॑न्तु । अ॒यं य॑ज॒मानो॑ मृ॒धो व्य॑स्यताम् ( ) । 10 (10)

T.B.2.5.3.4

अ॒गृभी॑ताः प॒शवः॑ स॒न्तु सर्वे॑ । अ॒ग्निः सो॒मो वरु॑णो मि॒त्र इन्द्रः॑ ।
बृ॒हस्प॑तिः स॒विता॑ यः स॒हस्री॑ । पू॒षा नो॑ गो॒भिरव॑सा स॒रस्व॑ती ।
त्वष्टा॑ रू॒पाणि॑ स॒मन॑क्तु य॒ज्ञैः । त्वष्टा॑ रू॒पाणि॑ द॒धती॑ स॒रस्व॑ती ।
पू॒षा भगꣳ स॒विता॑ नो॒ ददा॑तु । बृ॒हस्प॑तिर्-द॒ददिन्द्रः॑ स॒हस्र॑म् ।
मि॒त्रो दा॑ता वरु॒णः सो॒मो अ॒ग्निः । 11 (9)

(करन् – निविष्ट – मस्यतां – +नव च) (A3)

2.5.4 उपहोमाः

T.B.2.5.4.1

आ नो भर भगमिन्द्र द्युमन्तम् । नि ते देष्णस्य धीमहि प्ररेके । उर्व
इव पप्रथे कामो अस्मे । तमापृणा वसुपते वसूनाम् । इमं कामं
मन्दया गोभिरश्वैः । चन्द्रवता राधसा पप्रथश्च । सुवर्यवो
मतिभिस्तुभ्यं विप्राः । इन्द्राय वाहः कुशिकासो अक्रन् ।
इन्द्रस्य नु वीर्याणि प्रवोचम् । यानि चकार प्रथमानि वज्री । 12 (10)

T.B.2.5.4.2

अह-न्नहिमन्वपस्ततर्द । प्र वक्षणा अभिनत् पर्वतानाम् । अहन्नहिं
पर्वते शिश्रियाणम् । त्वष्टाऽस्मै वज्रं स्वर्यं ततक्ष । वाश्रा इव
धेनवः स्यन्दमानाः । अञ्जः समुद्र-मवजग्मुरापः ।
वृषायमाणोऽवृणीत सोमम् । त्रिकदूरुकेष्व-पिबथ् सुतस्य । आ
सायकं मघवा दत्त वज्रम् । अहन्नेनं प्रथमजा महीनाम् । 13 (10)

T.B.2.5.4.3

यदिन्द्रा॑हन्-प्रथ॒मजा॑ मही॒नाम् । आ॒न्मा॒यिना॑ममि॒नाः प्रोत॑ मा॒याः ।
 आ॒थ् सूर्यं॑ ज॒नयन्॑ द्यामु॒षास॑म् । तादी॒क्ना शत्रू॑न् किला॒विवि॑त्से ।
 अ॒हन् वृ॒त्रं वृ॒त्रतरं॑ व्य॒स्सम् । इन्द्रो॑ वज्रेण॒ मह॑ता व॒धेन॑ ।
 स्कन्धा॑स्सीव॒ कुलि॑शेना॒ विवृ॑क्णा । अ॒हिः शय॑त उप॒पृक्-पृ॑थिव्याम् ।
 अ॒योध्ये॒व दु॒र्मद॒ आ हि जु॒ह्वे ।
 म॒हावी॒रं तु वि॒बाध॑-मृ॒जीष॑म् । 14 (10)

T.B.2.5.4.4

ना॒ता॒रीर॑स्य स॒मृतिं॑ व॒धाना॑म् । स॒ रु॒जानाः॑ पि॒पिष॑ इन्द्र॒शत्रुः॑ ।
 वि॒श्वो वि॒हाया॑ अ॒रतिः॑ । वसु॑र्दधे ह॒स्ते दक्षि॑णे । तर॒णिर्न शि॑श्रथत् ।
 श्रव॑स्यया न शि॒श्रथत्॑ । वि॒श्वस्मा॑ इ॒दिषु॑ध्यसे । दे॒वत्रा॑ ह॒व्यमू॑हिषे ।
 वि॒श्वस्मा॑ इ॒त्सुकृ॑ते वा॒रमृ॑ण्वति । अ॒ग्निर् द्वा॒रा व्यृ॑ण्वति । 15 (10)

T.B.2.5.4.5

उ॒दुज्जि॑हानो अ॒भि का॑ममी॒रयन्॑ । प्र॒पृञ्चन्॑ वि॒श्वा भु॑वनानि पू॒र्वथा॑ ।
 आ के॒तुना॑ सु॒षमि॑द्धो यजिष्ठः । का॒मं नो॑ अ॒ग्ने अ॒भिह॑र्य दि॒ग्भ्यः॑ ।
 जु॒षाणो॑ ह॒व्यम॑मृतेषु दू॒ढ्यः । आ नो॑ र॒यिं बहु॑लाङ् गो॒मती॑मिषम् ।

नि॒धेहि॑ य॒क्षद॑मृ॒तेषु॑ भू॒षन् । अ॒श्विना॑ य॒ज्ञमा॑गतम् ।

दा॒शुषः॑ पु॒रुद॑स्स॒सा । पू॒षा र॑क्षतु नो र॒यिम् । 16 (10)

T.B.2.5.4.6

इ॒मं य॑ज्ञम॒श्विना॑ वर्धय॒न्ता । इ॒मौ र॑यिं य॑ज॒माना॑य ध॒त्तम् । इ॒मौ
प॒शून् र॑क्षतां वि॒श्वतो॑ नः । पू॒षा नः॑ पा॒तु स॒दम॑-प्र॒युच्छ॑न् । प्र ते
म॒हे स॑र॒स्वति॑ । सु॒भगे॑ वा॒जिनी॑वति । स॒त्यवा॑चे भ॒रे म॑तिम् । इ॒दं ते
ह॒व्यं घृ॑तव॒थ्-स॑र॒स्वति॑ । स॒त्यवा॑चे प्र॒भरे॑मा ह॒वीष्णि॑ । इ॒मानि॑ ते
दु॒रिता॑ सौ॒भगा॑नि ( ) । तेभि॑र्व॒यस्सु॑भगा॒सः स्या॑म । 17 (11)

(व॒ज् - ग्र॑ही॒ना - मृ॒जीषं॑ - व्यृ॑ण्वति - र॒क्षतु॑ नो र॒यिष् -
सौ॒भगा॑न्येकं च) (A4)

2.5.5 उपहोमाः

T.B.2.5.5.1

य॒ज्ञो रा॒यो य॒ज्ञ ई॒शो व॑सू॒नाम् । य॒ज्ञः स॒स्याना॑मु॒त सु॑क्षि॒तीना॑म् ।
य॒ज्ञ इ॒ष्टः पू॒र्वचि॑त्तिं दधातु । य॒ज्ञो ब्र॑ह्म॒ण्वा अ॑प्येतु दे॒वान् ।
अ॒यं य॑ज्ञो वर्ध॒तां गो॑भि॒रश्वैः॑ । इ॒यं वे॑दिः स्व॒पत्या॑ सु॒वीरा॑ ।
इ॒दं ब॑र्हि॒रति॑ ब॒र्हीष्ण॑न्या । इ॒मं य॑ज्ञं वि॒श्वे अ॑वन्तु दे॒वाः ।

भग॑ ए॒व भग॑वा॒ अस्तु॑ दे॒वाः । तेन॑ व॒यं भग॑वन्तः स्याम । 18 (10)

T.B.2.5.5.2

तं त्वा॑ भग॑ सर्व॑ इज्जो॑हवीमि । स नो॑ भग॑ पुर॑ ए॒ता भ॑वेह । भग॑
प्र॒णो॑तर् भग॑ स॒त्यरा॑धः । भगे॒मां धि॒यमु॑द॒व द॑दन्नः । भग॑ प्र॒णो॑ जन॒य
गो॒भिर॑श्चैः । भग॑ प्र॒ नृ॒भिर् नृ॒वन्तः॑ स्याम । श॒श्वतीः॑ समा॑ उप॒यन्ति॑
लो॒काः । श॒श्वतीः॑ समा॑ उप॒यन्त्या॑पः । इ॒ष्टं पू॒र्तं श॒श्वती॑ना॒
समा॑ना॒ श॒श्वते॑न । ह॒विषे॑ष्ट्वा ऽन॒न्तं लो॒कं प॑रमा॒रु॒रोह॑ । 19 (10)

T.B.2.5.5.3

इ॒यमे॒व सा॒ या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छत् । सा रू॒पाणि॑ कुरु॒ते पञ्च॑ दे॒वी ।
द्वे स्व॑सा॒रौ व॑यतस्तन्त्रमे॒तत् । स॒नात॑नं वि॒ततं॑ षण्म॒यूख॑म् ।
अ॒वा॒न्या॒ स्तन्तू॑न् कि॒रतो॑ ध॒त्तो अ॒न्यान् । ना॒वपृ॑ज्या॒ते न ग॑मा॒ते
अ॒न्तम् । आ वो॑ यन्तू॒दवा॑हा॒सो अ॒द्य । वृ॒ष्टिं ये॑ वि॒श्वे म॑रु॒तो
जु॒नन्ति॑ । अ॒यं यो॑ अ॒ग्निर् म॑रु॒तः स॑मि॒द्धः । ए॒तं जु॑ष॒ध्वं क॑वयो
यु॒वानः॑ । 20 (10)

T.B.2.5.5.4

धा॒रा॒व॒रा म॒रु॒तो धृ॒ष्णु॒वो ज॒सः । मृ॒गा न भी॒मास्त॑वि॒षेभि॑-रू॒र्मिभिः॑ ।
अ॒ग्नयो न शु॒शु॒चा॒ना ऋ॒जी॒षिणः॑ । भृ॒मिं ध॒मन्त॑ उप॒ गा अ॒वृ॒ण्वत॑ ।
"वि॒च॒क्र॒मे{१}" , "त्रि॒र्दे॒वः{२}" । आ॒वे॒ध॒सं नी॒लपृ॑ष्ठं बृ॒हन्त॑म् ।
बृ॒ह॒स्प॒तिꣳ स॒दने॑ सा॒दय॑ध्वम् । सा॒द॒द्यो॒निं द॒म आ॒दी॒दि॒वाꣳस॑म् ।
हि॒र॒ण्य॒व॒र्णम॑रु॒षꣳ स॒पे॒म । स हि शु॒चिः श॒तप॑त्रः स

शु॒न्ध्यूः । 21 (10)

T.B.2.5.5.5

हि॒र॒ण्य॒वा॒शी॒रि॒षि॒रः सु॒व॒र्षाः । बृ॒ह॒स्प॒तिः स स्वा॒वे॒श ऋ॒ष्वाः ।
पू॒रू स॒खि॒भ्य आ सु॒तिं क॑रिष्ठः । पू॒षꣳस्त॑व व्र॒ते व॑यम् । न रि॒ष्ये॒म
क॒दा च॑न । स्तो॒ता॒रस्त॑ इ॒ह स्म॑सि । या॒स्ते पू॒ष॒न्ना॒वो अ॒न्तः स॑मु॒द्रे ।
हि॒र॒ण्य॒यी॒रन्त॑रि॒क्षे च॑रन्ति । या॒भि॒र्या॑सि दू॒त्याꣳ सू॒र्य॑स्य ।
का॒मे॒न कृ॑तः श्र॒व इ॒च्छ॑मानः । 22 (10)

T.B.2.5.5.6

अ॒र॒ण्य॒ान्य॒र॒ण्य॒ान्य॒सौ । या प्रे॒व न॑श्यसि । क॒था ग्रा॒मं न पृ॑च्छसि ।
न त्वा भी॒रि॒व वि॑न्दती(३) । वृ॒षा॒र॒वा॒य व॑दते । य॒दु॒पा॒व॒ति चि॒च्चि॒कः ।

आ॒घाटी॑भि॒रिव॑ धा॒वयन् । अ॒रण्या॑निर्-म॒हीय॑ते । उ॒त गा॒व इ॒वा॒दन् ।

उ॒तो वे॒श्मे॒व दृ॒श्य॑ते । 23 (10)

T.B.2.5.5.7

उ॒तो अ॒रण्या॑निः सा॒यम् । श॒कटी॑रिव॑ स॒र्जति॑ । गा॒मङ्गै॑ष आ॒ह्वय॑ति ।
दा॒र्वङ्गै॑ष उ॒पाव॑धीत् । व॒सन्न॑रण्या॒न्याञ् सा॒यम् । अ॒क्रुक्ष॑दिति॑ म॒न्यते॑ ।

न वा अ॒रण्या॑निर्ह॑न्ति । अ॒न्यश्चे॒न्नाभि॑गच्छति । स्वा॒दोः फ॒लस्य॑
जग्ध्वा । यत्र॑ का॒मं नि॒पद्य॑ते ( ) । आञ्ज॑नगन्धीञ् सु॒रभी॑म् ।

ब॒ह्वन्ना॑मकृ॒षीव॑लाम् । प्रा॒हं मृ॒गाणां॑ मा॒तरम्॑ । अ॒रण्या॑नीम॒शञ्-

सि॒षम् । 24 (14) (स्या॑म - रु॒रोह॑ - यु॒वानः॑ - शु॒न्ध् -

यू॒रिच्छ॑मानो - दृ॒श्य॑ते - नि॒पद्य॑ते च॒त्वारि॑ च) (A5)

2.5.6 उपहोमाः

T.B.2.5.6.1

वा॒र्त्रह॑त्याय॒ शव॑से । पृ॒तना॑-सा॒ह्याय॑ च । इ॒न्द्रत्वा॑-ऽऽव॑र्तयामसि ।

सु॒ब्रह्मा॑णं वी॒रव॑न्तं बृ॒हन्त॑म् । उ॒रुं ग॒भीरं॑ पृथु॒बुध॑नमिन्द्र । श्रु॒तर्षि॑-

मु॒ग्रम॑भि-मा॒तिषा॑हम् । अ॒स्मभ्यं॑ चि॒त्रं वृ॑षणञ् रयिं दाः ।

क्षे॒त्रियै॑ त्वा नि॒र्ऋत्यै॑ त्वा । द्रु॒हो मु॒ञ्चामि॑ वरु॒णस्य॑ पा॒शात् ।

अनागसं ब्रह्मणे त्वा करोमि । 25 (10)

T.B.2.5.6.2

शिवे ते द्यावापृथिवी उभे इमे । शं ते अग्निः सहाद्विरस्तु ।
शं द्यावापृथिवी सहौषधीभिः । शमन्तरिक्षं सह वातेन ते । शं ते
चतस्रः प्रदिशो भवन्तु । या दैवीश्चतस्रः प्रदिशः । वातपत्नीरभि सूर्यो
विचष्टे । तासां त्वा जरस आदधामि । प्र यक्ष्म एतु निर्ऋतिं
पराचैः । अमोचि यक्ष्माद्-दुरिता-दवर्त्यै । 26 (10)

T.B.2.5.6.3

दूहः पाशान्निर्ऋत्यै चोदमोचि । अहा अवर्तिमविदथ् स्योनम् ।
अप्यभूद्-भद्रे सुकृतस्य लोके । सूर्यमृतं तमसो ग्राह्या यत् ।
देवा अमुञ्च-न्नसृजन्व्येनसः । एवमहमिमं क्षेत्रियाज्जामिशंसात् ।
दूहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् । बृहस्पते युवमिन्द्रश्च वस्वः ।
दिव्यस्येशाथे उत पार्थिवस्य । धत्तं रयिं स्तुवते कीरये
चित् । 27 (10)

T.B.2.5.6.4

यू॒यं पा॒त स्व॒स्तिभिः॑ स॒दा नः॑ । दे॒वायु॑ध॒मिन्द्र॒माजो॑हु॒वानाः॑ ।
वि॒श्वावृ॑ध॒मभि॑ ये र॒क्षमा॑णाः । येन॑ ह॒ता दी॒र्घम॑ध्वा॒नमा॑यन् ।
अ॒नन्त॑म॒र्थम॑नि॒वर्थ॑-स्य॒मानाः॑ । यत्ते॑ सु॒जाते॑ हि॒मव॑त्सु भे॒षज॑म् ।
म॒योभूः॑ श॒न्तमा॑ यद्धृ॒दोऽसि॑ । ततो॑ नो दे॒हि सी॑बले । अ॒दो गि॒रिभ्यो॑
अधि॑ यत् प्र॒धाव॑सि । स॒ञ्शो॑भ॒माना॑ क॒न्येव॑ शु॒भ्रे । 28 (10)

T.B.2.5.6.5

तां त्वा मु॒द्रला॑ ह॒विषा॑ वर्ध॒यन्ति॑ । सा नः॑ सी॒बले॑ र॒यिमा॑भाज॒येह॑ ।
पूर्वं॑ दे॒वा अ॑परे॒णा-नु॑प॒श्यज्ज॑न्म॒भिः । जन्मा॑न्यव॒रैः प॑राणि । वे॒दानि॑
दे॒वा अ॒यम॑स्मीति॒ माम् । अह॑ हित्वा शरी॒रं ज॑रसः प॒रस्ता॑त् ॥
प्रा॒णापा॑नौ चक्षुः श्रो॒त्रम् ॥ वाचं॑ म॒नसि॑ संभृ॒ताम् । हि॒त्वा शरी॑रं
ज॑रसः प॒रस्ता॑त् । आ भू॒तिं भू॒तिं व॑यम॒श्नवा॑महै ( ) । इ॒मा ए॒व ता॑
उ॒षसो॑ याः प्र॒थमा॑ व्यौच्छन् । ता दे॒व्यः कु॑र्वते पञ्च रू॒पा ।
श॒श्वती॑र्ना॒वपृ॑ज्यन्ति । न ग॒मन्त्य॑न्तम् । 29 (14)

(क॒रो - म्य॑व॒र्त्यै - चि - च्छु॑भ्रे - ऽश्न॑वामहै च॒त्वारि॑ च) (A6)

2.5.7 उपहोमाः

T.B.2.5.7.1

व॒सूनां॑ त्वाऽऽधी॑तेन । रु॒द्राणा॑मूर्म्या । आ॒दि॒त्यानां॑ तेज॑सा । वि॒श्वेषां॑
दे॒वानां॑ क्र॒तुना॑ । मरु॒तामे॑न्ना जुहोमि स्वाहा ॥ अ॒भि॒भूति॑-र॒हमा॑गमम् ।
इन्द्र॑सखा स्वायु॒धः । आ॒स्वाशा॑सु दुःष॒हः । इ॒दं व॑र्चो अ॒ग्निना॑
दत्त॑मागात् ॥ यशो॑ भ॒र्गः सह॑ ओजो॒ बलं॑ च । 30 (10)

T.B.2.5.7.2

दी॒र्घायु॑त्वाय श॒तशार॑दाय । प्र॒तिगृ॑भ्णामि म॒हते॑ वी॒र्या॑य । आ॒युर॑सि
वि॒श्वायु॑रसि । सर्वा॑युरसि सर्व॒मायु॑रसि । सर्वं॑ म॒ आयु॑र्भूयात् ।
सर्व॒मायु॑र्गेषम् । भूर्भुवः॑ सुवः । अ॒ग्निर्-ध॑र्म॒णान्नादः॑ ।
मृ॒त्युर्-ध॑र्म॒णान्न॑पतिः । ब्र॒ह्म क्ष॑त्रञ्च स्वाहा ॥ 31 (10)

T.B.2.5.7.3

प्र॒जाप॑तिः प्र॒णेता॑ । बृ॒हस्प॑तिः पु॒र ए॒ता । य॒मः प॑न्थाः ॥ च॒न्द्रमाः॑
पु॒नर॑सुः स्वाहा ॥ अ॒ग्निर॑न्नादोऽन्न॒पतिः॑ । अ॒न्नाद्य॑मस्मिन् य॒ज्ञे
य॒जमा॑नाय द॒दातु॑ स्वाहा ॥ सो॒मो रा॒जा रा॒जप॑तिः । रा॒ज्यम॑स्मिन्
य॒ज्ञे य॒जमा॑नाय द॒दातु॑ स्वाहा ॥ वरु॑णः स॒म्राट् थ्स॑म्राट्पतिः ।

॥ साम्राज्यमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा ॥ 32 (10)

T.B.2.5.7.4

मित्रः क्षत्रं क्षत्रपतिः । क्षत्रमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा ॥
 इन्द्रो बलं बलपतिः । बलमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा ॥
 बृहस्पतिर् ब्रह्म ब्रह्मपतिः । ब्रह्ममस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा ॥
 सविता राष्ट्रं राष्ट्रपतिः । राष्ट्रमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा ॥
 पूषा विशां विष्टपतिः । विशमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु
 स्वाहा ( ) । सरस्वती पुष्टिः पुष्टिपत्नी । पुष्टिमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय
 ददातु स्वाहा ॥ त्वष्टा पशूनां मिथुनानां रूपकृद्-रूपपतिः ।
 रूपेणमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय पशून् ददातु स्वाहा ॥ 33 (14)
 (च – स्वाहा – साम्राज्यमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा –
 विशमस्मिन्. यज्ञे यजमानाय ददातु स्वाहा चत्वारि च) (A7)

Special Korvai

(अग्निः सोमो वरुणो मित्र इन्द्रो बृहस्पतिः सविता पूषा सरस्वती
 त्वष्टा दश)

2.5.8 उपहोमाः

T.B.2.5.8.1

स ई॑ पा॒हि य ऋ॑जी॒षी त॑रु॒त्रः । यः शि॑प्र॒वान् वृ॒षभो॑ यो म॒तीनाम् ।
यो गो॑त्रभिद्-व॒ज्रभृ॑द्यो ह॒रिष्ठाः । स इन्द्र॑ चि॒त्राँ अ॒भितृ॑न्धि वा॒जान् ।
आ ते शु॒ष्मो वृ॒षभ ए॒तु प॒श्चात् । ओ॒त्तरा॑द॒धरा॒गा पु॒रस्ता॑त् ।
आ वि॒श्वतो॑ अ॒भि स॒मे॒त्वर्वा॑ङ् । इन्द्र॑ द्यु॒म्नँ सु॒वर्॒वद्धे॒ह्यस्मे ।
प्रो॒ष्वस्मै॑ पु॒रोर॒थम् । इन्द्रा॑य शू॒षम॑र्चत । 34 (10)

T.B.2.5.8.2

अ॒भीके॑ चि॒दु लो॒ककृ॑त् । सङ्गे॑ स॒मथ्सु॑ वृ॒त्रहा । अ॒स्माकं॑ बो॒धि
चो॒दिता॑ । नभ॑न्ता-म॒न्यके॑षाम् । ज्या॒का अ॒धि ध॒न्वसु॑ । इन्द्रं॑ वयँ
शु॒नासी॑रम् । अ॒स्मिन् य॒ज्ञे ह॒वाम॑हे । आ॒वाजै॑रु॒प नो॑ ग॒मत् ।
इन्द्रा॑य शु॒नासी॑राय । सु॒चा जु॒हुत॑ नो ह॒विः । 35 (10)

T.B.2.5.8.3

जु॒षतां॑ प्र॒ति मे॒धिरः॑ । प्र ह॒व्यानि॑ घृ॒तव॑न्त्यस्मै । ह॒र्यश्वा॑य भ॒रता
स॒जोषाः॑ । इन्द्र॑र्तुभिर् ब्र॒ह्मणा॑ वावृ॒थानः॑ । शु॒नासी॑री ह॒विरि॑दं जु॒षस्व ।
वयः॑ सु॒पर्णा॑ उप॒सेदु॑रिन्द्रम् । प्रि॒यमे॒धा ऋ॒षयो॑ ना॒धमा॑नाः ।

अप॑ ध्वान्त॑मूर्णु॑हि पू॒र्धि चक्षुः॑ । मु॒मुग्ध्य॑स्मान् नि॒धये॑व ब॒द्धान् ।

बृ॒हदिन्द्रा॑य गा॒यत । 36 (10)

T.B.2.5.8.4

मरु॑तो वृ॒त्रह॑न्तमम् । येन॑ ज्योति॑-र॒जन॑यन् नृ॒तावृ॑धः । दे॒वं दे॒वाय॑
जागृ॑वि । का मि॒हैकाः॑ क इ॒मे प॑त॒ङ्गाः । मा॒न्थालाः॑ कु॒लि परि॑ मा
प॑तन्ति । अ॒नावृ॑तै॒नान्-प्र॑धमन्तु दे॒वाः । सौ॒पर्णं॑ चक्षु॑स्तनु॒वा वि॑देय ।
ए॒वा व॑न्दस्व वरु॑णं बृ॒हन्त॑म् । नम॑स्या धी॒रम॑मृतस्य गो॒पाम् ।

स नः॑ शर्म॑ त्रि॒वरू॑थं वि॒यञ्॑सत् । 37 (10)

T.B.2.5.8.5

यू॒यं पा॑त स्व॒स्तिभिः॑ सदा॑ नः । नाके॑ सु॒पर्णमु॑प यत्-प॑तन्तम् । हृ॒दा
वे॒नन्तो॑ अ॒भ्यच॑क्षत त्वा । हि॒रण्य॑पक्षं वरु॑णस्य दू॒तम् । य॒मस्य॑ यो॒नौ
शकु॑नं भु॒रण्यु॑म् । शं नो॑ दे॒वीर॑भिष्ट॒ये । आपो॑ भवन्तु पी॒तये॑ ।
शं यो॑र॒भिस्र॑वन्तु नः । ई॒शाना॑ वा॒र्याणा॑म् ।
क्ष॑यन्ती-श्च॒र्षणी॑नाम् । 38 (10)

T.B.2.5.8.6

अपो॑ या॒चामि॑ भेष॒जम् । अ॒प्सु मे॑ सोमो॑ अब्रवीत् ।
अन्त॑र् विश्वा॒नि भेष॒जा । अ॒ग्निं च॑ विश्व॒शम्भु॑वम् ।
आप॑श्च विश्व॒भेष॒जीः । यद॑प्सु ते॒ सर॑स्वति । गोष्व॑श्चे॒षु यन्म॑धु ।
तेन॑ मे वाजिनीवति । मुख॑मङ्गि॒धि सर॑स्वति ।
या सर॑स्वती वैश॒म्भल्या॑ । 39 (10)

T.B.2.5.8.7

तस्यां॑ मे रा॒स्व । तस्या॑स्ते भक्षी॒य । तस्या॑स्ते भूयिष्ठ॒भाजो॑ भूया॒स्म ।
अ॒हं त्वद॑स्मि म॒दसि॑ त्वमे॒तत् । ममा॑सि योनि॒स्तव॑ योनि॒रस्मि॑ । ममे॒व
सन्व॑ह ह॒व्यान्य॑ग्ने । पु॒त्रः पि॒त्रे लो॒ककृ॑ज्जातवेदः । इ॒हैव॑ सन्त॒त्र
सन्तं॑ त्वा ऽग्ने । प्रा॒णेन॑ वा॒चा मन॑सा बिभ॒र्मि । ति॒रो मा॒ सन्त॑मायु॒र्मा
प्रहा॑सीत् । 40 (10)

T.B.2.5.8.8

ज्योति॑षा त्वा वैश्वान॒रेणो॑पतिष्ठे । अयं॑ ते योनि॒र्ऋ॒त्वियः॑ । यतो॑ जातो
अ॒रोच॑थाः । तं जा॒नन्न॑ग्ने आ॒रोह॑ । अथा॑ नो वर्ध॒या र॒यिम् । या ते॑
अ॒ग्ने य॒ज्ञिया॑ त॒नूस्त॑ये-ह्यारो॑हा॒त्माऽऽत्मा॑नम् । अ॒च्छा व॑सूनि

कृ॒ण्वन्न॑स्मे न॒र्या पु॒रू॒णि । य॒ज्ञो भू॒त्वा य॒ज्ञमा॑सीद॒ स्वां यो॑निम् ।
जा॒तवे॑दो भुव॒ आजा॑यमानः स॒क्षय॑ एहि । उ॒पाव॑रोह जा॒तवे॑दः

पुन॑स्त्वम् । 41 (10)

T.B.2.5.8.9

दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्यं व॑ह नः प्र॒जान॑न् । आ॒युः प्र॒जा र॑यिमस्मा॒सु धे॑हि ।
अज॑स्रो दी॒दिहि॑ नो दुरो॒णे । तमि॑न्द्रं जोह॒वीमि॑ म॒घवा॑नमु॒ग्रम् ।
स॒न्नाद॑धा॒न-म॑प्रतिष्कु॒त श॑वा॒सि । म॒हिष्ठो॑ गी॒र्भिरा॑ च य॒ज्ञियो॑
ऽव॑वर्तत् । रा॒ये नो॑ वि॒श्वा सु॒पथा॑ कृ॒णोतु॑ व॒ज्री । त्रि॒क॒द्रु॒केषु॑ म॒हिषो॑
यवा॑शिरं तुवि॒शुष्म॑स्तृ॒पत् । सोम॑मपिबद्-विष्णु॑ना सु॒तं य॑थाव॒शत् ।
स ई॑ ममा॒द म॒हि क॒र्म क॑र्त॒वे म॒हामु॑रुम् । 42 (10)

T.B.2.5.8.10

सै॒न स॑श्चद्-दे॒वं दे॒वः स॒त्यमि॑न्दु॒ स॒त्य इ॑न्द्रः । वि॒दद्य॑ती॒ सर॑मा
रु॒ग्णम॑द्रैः । म॒हि पा॑थः पू॒र्व्य स॒ध्रिय॑क्कः । अ॒ग्रं न॑यथ्
सु॒पद्य॑क्षरा॒णाम् । अ॒च्छा र॑वं प्रथ॒मा जा॑नती गा॒त् । वि॒दद्-ग॒व्यं
सर॑मा दृ॒ढमूर्॑वम् । येना॒ नु॒कं मा॑नु॒षी भो॑ज॒ते वि॑ट् ।

आ॒ ये॒ वि॒श्वा॒ स्व॒प॒त्यानि॒ च॒क्रुः॒ । कृ॒ण्वाना॒सो अ॒मृत॒त्वाय॒ गा॒तुम् ।
त्वं नृ॒भिर्नृ॒पते॒ दे॒वहू॒तौ । 43 (10)

T.B.2.5.8.11

भू॒रीणि॒ वृ॒त्वा ह॒र्यश्च॒ ह॒सि॒ । त्वं नि॒द॒स्युं चु॒मु॒रिम् । धु॒निं चा॒स्वा॒पयो॒
द॒भी॒तये॒ सु॒हन्तु॒ । ए॒वा पा॒हि प्र॒त्न॒था म॒न्दतु॒ त्वा ।
श्रु॒धि ब्र॒ह्म वा॒वृ॒धस्वो॒त गी॒र्भिः॒ । आ॒विः सूर्यं॑ कृ॒णु॒हि पी॒पि॒ही॒षः ।
ज॒हि श॒त्रूँर॒भि गा॒ इन्द्र॑ तृ॒न्धि । अ॒ग्ने बा॒धस्व॒ वि॒मृ॒धो नु॒दस्व॒ ।
अ॒पा॒मी॒वा अ॒प र॒क्षाँसि॑ से॒ध । अ॒स्मात्-स॒मु॒द्राद्-बृ॒हतो॑
दि॒वो नः॑ । 44 (10)

T.B.2.5.8.12

अ॒पां भू॒मान॒मुप॑ नः॒ सृ॒जे॒ह । य॒ज्ञ प्र॒ति॒तिष्ठ॑ सु॒मतौ॒ सु॒शे॒वा आ॒ त्वा॑ ॥
व॒सूनि॑ पु॒रु॒धा वि॒शन्तु॒ । दी॒र्घ॒मा॒युर् य॒ज॒मा॒नाय॑ कृ॒ण्वन् ।
अ॒थामृ॑ते॒न ज॒रि॒तार॑म॒ङ्ग्धि॒ । इन्द्रः॑ शु॒नाव॑द्-वि॒त॒नोति॑ सी॒रम् ॥
स॒म्व॑त्स॒रस्य॑ प्र॒ति॒मा॒णमे॒तत् । अ॒र्कस्य॑ ज्यो॒तिस्त॑दि॒दास॑ ज्येष्ठम् ॥
स॒म्व॑त्स॒रश् शु॒नव॑त्सी॒रमे॒तत् । इन्द्र॑स्य रा॒धः प्र॑य॒तं पु॒रु त्म॑ना॒ ( ) ॥

तदर्करूपं विमिमानमेति । द्वादशारे प्रतितिष्ठतीद्-वृषा ।
 अश्वायन्तो गव्यन्तो वाजयन्तः । हवामहे त्वोपगन्त वा उ ।
 आभूषन्तस्त्वा सुमतौ नवायाम् । वयमिन्द्र त्वा शुनं
 हुवेम । 45 (16) (अर्चत - हविर् - गायत - यस्सच् -
 चर्षणीनां - वैशम्भल्या - हासीत् - त्व - मुरुं - देवहूतौ -
 नः - त्मना षट् च) (A8)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 8 Anuvaakams :-

(प्राण - उदेहि - पुनर्न - आ नो भर - यज्ञो रायो - वार्त्रहत्याय
 - वसूनां - स ई पाह्य षौ)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasanis :-

(प्राणो रक्ष - त्यगृभीता - धारावरा मरुतो - दीर्घायुत्वाय -
 ज्योतिषा त्वा पञ्चचत्वारिंशत्)

द्वितीयाष्टके पञ्चमः प्रपाठकः – (TB 2.5)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 5th Prapaatakam :-

(प्राणः – शुन॑ ह॒वेम)

। हरिः॑ ओं ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टके पञ्चमः प्रपाठकः समाप्तः ।

=====

**Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 –
Prapaatakam 5 – TB 2.5**

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	3	37
Anuvakam 2	4	40
Anuvakam 3	4	39
Anuvakam 4	6	61
Anuvakam 5	7	74
Anuvakam 6	5	54
Anuvakam 7	4	44
Anuvakam 8	12	126
Total →	45	475

Appendix

T.B.2.5.5.4 – "विचक्रमे {1}", "त्रिर्देवः{2}"

विचक्रमे पृथिवीमेष एताम् । क्षेत्राय विष्णुर् मनुषे दशस्यन् ।
ध्रुवासो अस्य कीरयो जनासः । उरुक्षितिः सुजनिमा चकार ॥ {1}

त्रिर्देवः पृथिवीमेष एताम् । विचक्रमे शतर्चसं महित्वा ।
प्र विष्णु-रस्तु तवसस्त वीयान् । त्वेष ह्यस्य स्थविरस्य नाम ॥ {2}

Both appearing in T.B.2.4.3.5

2.6 द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – सौत्रामणिः कौकिली होत्रं च

2.6.1 अनुवाकं 1 – ग्रहाः

T.B.2.6.1.1

स्वा॒द्वीं त्वा॑ स्वा॒दुना॑ । ती॒व्रां ती॒व्रेण॑ । अ॒मृता॑-म॒मृते॑न । म॒धुम॑तीं
म॒धुम॑ता । सृ॒जामि॑ सꣳ सोमे॑न । सोमो॑ऽस्यश्चि॒भ्यां प॑च्यस्व ।
स॒रस्व॑त्यै पच्यस्व । इन्द्रा॑य सु॒त्राम्णो॑ पच्यस्व । प॒रीतो॑षिञ्च॒ता
सु॒तम् । सोमो॑ य उ॒त्तमꣳ ह॒विः । 1 (10)

T.B.2.6.1.2

दध॑न्वा यो न॒र्यो अ॒फस्व॑न्तरा । सु॒षाव॑ सोमम॒द्रिभिः॑ । पु॒नातु॑ ते
प॒रिस्रु॑तम् । सोमꣳ सूर्य॑स्य दुहि॒ता । वा॒रेण॑ श॒श्वता॑ त॒ना ।
वा॒युः पू॒तः प॒वित्रे॑ण । प्रा॒ङ्ख॒सोमो॑ अ॒तिद्रु॑तः । इन्द्र॑स्य यु॒ज्यः
स॒खा । वा॒युः पू॒तः प॒वित्रे॑ण । प्र॒त्यङ्ख॒सोमो॑ आ॒तिद्रु॑तः । 2 (10)

T.B.2.6.1.3

इन्द्र॑स्य यु॒ज्यः स॒खा । ब्र॒ह्म क्ष॑त्रं प॒वते॑ तेज॒ इन्द्रि॑यम् । सु॒रया॑ सोमः
सु॒त आ॑सु॒तो म॑दाय । शु॒क्रेण॑ दे॒व दे॒वताः॑ पिपृ॒ग्धि । र॒सेना॑न्नं
य॒जमा॑नाय धेहि । कु॒विद॑ङ्ग॒ यव॑मन्तो॒ यवं चि॑त् ।

यथा दान्त्यनुपूर्वं वियूय । इहेहैषां कृणुत भोजनानि ।

ये बर्हिषो नमोवृक्तिं न जग्मुः ।

उपयाम-गृहीतोऽस्यश्चिभ्यां त्वा जुष्टं गृह्णामि । 3 (10)

T.B.2.6.1.4

सरस्वत्या इन्द्राय सुत्राम्णौ । एष ते योनिस्तेजसे त्वा । वीर्याय त्वा
बलाय त्वा । तेजोऽसि तेजो मयि धेहि । वीर्यमसि वीर्यं मयि धेहि ।
बलमसि बलं मयि धेहि । नाना हि वां देवहितं सदः कृतम् ।
मा सऽसृक्षाथां परमे व्योमन् । सुरा त्वमसि शुष्मिणी सोम एषः ।
मा मा हिंसीः स्वां योनिमाविशन् । 4 (10)

T.B.2.6.1.5

उपयामगृहीतोऽस्याश्चिनं तेजः । सारस्वतं वीर्यम् । ऐन्द्रं बलम् ।
एष ते योनिर्मोदाय त्वा । आनन्दाय त्वा महसे त्वा । ओजोऽस्योजो
मयि धेहि । मन्युरसि मन्युं मयि धेहि । महोऽसि महो मयि धेहि ।
सहोऽसि सहो मयि धेहि । या व्याघ्रं विषूचिका ( ) । उभौ वृकं च
रक्षति । श्येनं पतत्रिणं सिंहम् । सेमं पात्वहसः ।

सं पृचः स्थ सं मा भद्रेण पृङ्ग ।

विपृचः स्थ वि मा पाप्मना पृङ्ग । 5 (15)

(हविः – प्रत्यङ्खसोमो आतिद्रुतो – गृह्णा – म्याविशन् –
विषूचिका पञ्च च) (A1)

2.6.2 अनुवाकं 2 – ग्रहोपस्थानम्

T.B.2.6.2.1

सोमो राजाऽमृतं सुतः । ऋजीषेणाजहान्मृत्युम् ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् । विपानं शुक्रमन्धसः । इन्द्रस्येन्द्रियम् ।

इदं पयोऽमृतं मधु । सोममद्भ्यो व्यपिबत् । छन्दसा हंसः

शुचिषत् । ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् । अद्भ्यः क्षीरं व्यपिबत् । 6 (10)

T.B.2.6.2.2

कुङ्कुङ्गिरसो धिया । ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् । अन्नात् परिस्रुतो रसम् ।

ब्रह्मणा व्यपिबत् क्षत्रम् । ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् । रेतो मूत्रं विजहाति ।

योनिं प्रविशदिन्द्रियम् । गर्भो जरायुणाऽऽवृतः ।

उल्बं जहाति जन्मना । ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् । 7 (10)

T.B.2.6.2.3

वेदेन रूपे व्यकरोत् । सतासती प्रजापतिः । ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् ।
 सोमेन सोमौ व्यपिबत् । सुतासुतौ प्रजापतिः । ऋतेन
 सत्यमिन्द्रियम् । दृष्ट्वा रूपे व्याकरोत् । सत्यानृते प्रजापतिः ।
 अश्रद्धा-मनृतेऽदधात् । श्रद्धां सत्ये प्रजापतिः ( ) । ऋतेन
 सत्यमिन्द्रियम् । दृष्ट्वा परिस्रुतो रसम् । शुक्रेण शुक्रं व्यपिबत् ।
 पयः सोमं प्रजापतिः । ऋतेन सत्यमिन्द्रियम् ।
 विपानं शुक्रमन्थसः । इन्द्रस्येन्द्रियम् । इदं पयोऽमृतं मधु । 8 (18)
 (अद्भ्यः क्षीरं व्यपिब - जन्मनर्तेन सत्यमिन्द्रियं -
 श्रद्धां सत्ये प्रजापतिरष्टौ च) (A2)

Special Korvai

(सोमो राजा विपानं सोममद्भ्योऽन्नाद् रेतो मूत्रं वेदेन सतासती
 सोमेन सुतासुतौ दृष्ट्वा रूपे दृष्ट्वा परिस्रुतो रसं विपानं दश)

2.6.3 अनुवाकं 3 – ग्रहहोमः

T.B.2.6.3.1

सुरावन्तं बर्हिषदं सुवीरम् । यज्ञं हिन्वन्ति महिषा नमोभिः ।
दधानाः सोमं दिवि देवतासु । मदेमेन्द्रं यजमानाः स्वर्काः ।
यस्ते रसः संभृत ओषधीषु । सोमस्य शुष्मः सुरया सुतस्य ।
तेन जिन्व यजमानं मदेन । सरस्वती-मश्विना-विन्द्र-मग्निम् ।
यमश्विना नमुचेरासुरादधि । सरस्वत्यसनोदिन्द्रियाय । 9 (10)

T.B.2.6.3.2

इमं तं शुक्रं मधुमन्त-मिन्दुम् । सोमं राजानमिह भक्षयामि ।
यदत्र रिप्तं रसिनः सुतस्य । यदिन्द्रो अपिबच्छचीभिः । अहं
तदस्य मनसा शिवेन । सोमं राजानमिह भक्षयामि । पितृभ्यः
स्वधाविभ्यः स्वधा नमः । पितामहेभ्यः स्वधाविभ्यः स्वधा नमः ।
प्रपितामहेभ्यः स्वधाविभ्यः स्वधा नमः । अक्षन् पितरः । 10 (10)

T.B.2.6.3.3

अमीमदन्त पितरः । अतीतृपन्त पितरः । अमीमृजन्त पितरः ।

पि॒तरः शु॒न्धध्व॑म् । पु॒नन्तु॑ मा पि॒तरः सो॒म्यासः॑ ।

पु॒नन्तु॑ मा पि॒ताम॒हाः । पु॒नन्तु॑ प्र॒पिता॑महाः । प॒वित्रे॑ण श॒तायु॑षा ।

पु॒नन्तु॑ मा पि॒ताम॒हाः । पु॒नन्तु॑ प्र॒पिता॑महाः । 11 (10)

T.B.2.6.3.4

प॒वित्रे॑ण श॒तायु॑षा । वि॒श्वमा॒युर्-व्य॑श्नवै । "अ॒ग्न आ॒यूँषि॑

प॒वसे॑ {3}" "ऽग्ने॑ प॒वस्व{4}" । "प॒वमा॑नः सु॒वर्जनः॑{5}"

"पु॒नन्तु॑ मा दे॒वज॑नाः{6}" । "जा॒तवे॑दः प॒वित्र॑वद्{7}"

"य॒त्ते प॒वित्र॑म॒र्चिषि॑{8}" । "उ॒भाभ्यां॑ दे॒व स॒वित॑र्{9}"

"वै॒श्वदे॒वी पु॒नती॑{10}" । ये स॒मा॒नाः स॒मन॑सः । पि॒तरो॑ य॒मरा॑ज्ये ।

तेषां॑ लो॒कः स्व॒धा न॑मः । य॒ज्ञो दे॒वेषु॑ क॒ल्पता॑म् । 12 (10)

T.B.2.6.3.5

ये स॒जा॒ताः स॒मन॑सः । जी॒वा जी॒वेषु॑ मा॒मकाः॑ । तेषां॑ श्री॒र्मयि॑

क॒ल्पता॑म् । अ॒स्मिन् लो॒के श॒तँ स॒माः॑ । द्वे स्रु॒ती अ॒शृण॑वं

पि॒तृणा॑म् । अ॒हं दे॒वाना॑मु॒त म॒र्त्याना॑म् । या॒भ्यामि॑दं वि॒श्वमे॑ज॒थ-

स॒मेति॑ । यद॒न्तरा॑ पि॒तरं॑ मा॒तरं॑ च । इ॒दँ ह॒विः प्र॒जन॑नं मे अ॒स्तु ।

द॒शवी॒रꣳ स॒र्वग॑णꣳ स्व॒स्तये॑ ( ) । आ॒त्म॒स॒नि प्र॒जा॒स॒नि ।
 प॒शु॒स॒न्य॒भय॑स॒नि लो॒क॒स॒नि । अ॒ग्निः प्र॒जां बहु॑लां मे॒ करो॑तु ।
 अ॒न्नं प॒यो रे॒तो अ॒स्मासु॑ ध॒त्त । रा॒य॒स्पोष॑-मि॒षमूर्ज॑म॒स्मासु॑ दी॒धर॑त्-
 स्वाहा॑ । 13 (15) (इ॒न्द्रि॒याय॑ – पि॒तरः॑ – श॒तायु॑षा पु॒नन्तु॑ मा
 पि॒ताम॑हाः पु॒नन्तु॑ प्र॒पिता॑महाः-क॒ल्प॒ताꣳ-स्व॒स्तये॑ पञ्च॑ च) (A3)

2.6.4 अनुवाकं 4 – उपहोमाः

T.B.2.6.4.1

सी॒सेन॑ त॒न्त्रं म॒नसा॑ म॒नीषि॑णः । ऊ॒र्णासू॑त्रेण॑ क॒वयो॑ व॒यन्ति॑ ।
 अ॒श्विना॑ य॒ज्ञꣳ स॒विता॑ स॒रस्व॑ती । इ॒न्द्रस्य॑ रू॒पं व॑रु॒णो भि॑ष॒ज्यन् ।
 तद॑स्य रू॒पम॑मृ॒तꣳ श॑ची॒भिः । ति॒स्रो द॑धु॒र्दे॒वताः॑ सꣳर॒राणाः॑ ।
 लो॒मानि॑ श॒ष्पैर् बहु॑धा न तो॒क्मभिः॑ । त्व॒गस्य॑ माꣳस॒मभ॑वन्
 ला॒जाः । तद॑श्वि॒ना भि॑ष॒जा रु॒द्रव॑र्तनी । स॒रस्व॑ती व॒यति॑
 पे॒शो अ॒न्तरः॑ । 14 (10)

T.B.2.6.4.2

अ॒स्थि म॒ज्जानं॑ मा॒सरैः॑ । का॒रोत॑रेण॑ द॒धतो॑ ग॒वां त्व॑चि ।
 स॒रस्व॑ती म॒नसा॑ पे॒शलं॑ व॒सु । ना॒स॒त्याभ्यां॑ व॒यति॑ द॒र्श॒तं व॑पुः ।

रसं॑ परि॒स्रुता॑ न रो॒हितम् । न॒ग्नहु॑र्धीरस्त॒सरं॑ न वेम ।
 पय॑सा शु॒क्रम॑मृतं॒ जनि॑त्रम् । सुर॒या मू॒त्राज्जन॑यन्ति॒ रेतः॑ । अपा॑मतिं
 दुर्म॑तिं बा॒धमा॑नाः । ऊ॒वध्यं॑ वा॒तꣳ स॒बुवं॑ तदारात् । 15 (10)

T.B.2.6.4.3

इन्द्रः॑ सु॒त्रामा॑ हृद॒येन॑ स॒त्यम् । पु॒रोडा॑शेन स॒विता॑ ज॒जान॑ ।
 यकृ॑त् क्लो॒मानं॑ व॒रुणो॑ भिष॒ज्यन् । मत॑स्ने वा॒यव्यै॑र्न मि॒नाति॑ पि॒त्तम् ।
 आ॒न्त्राणि॑ स्था॒ली म॒धु पि॒न्वमा॑ना । गु॒दा पा॒त्राणि॑ सु॒दुघा॑ न धे॒नुः ।
 श्ये॑नस्य प॒त्रं न प्ली॒हा श॑ची॒भिः । आ॒सन्दी॑ नाभि॒रुद॑रं न मा॒ता ।
 कु॒म्भो व॑नि॒ष्ठुर्ज॑निता श॑ची॒भिः । यस्मि॑न्न॒ग्रे यो॒न्यां
 गर्भो॑ अ॒न्तः । 16 (10)

T.B.2.6.4.4

प्ला॑शीर्व्य॒क्तः श॑त॒धार उ॒त्सः॑ । दु॒हे न कु॑म्भीꣳ स्व॒धां पि॒तृभ्यः॑ ।
 मुखꣳ सद॑स्य शि॒र इ॒त्सदे॑न । जि॒ह्वा प॑वि॒त्रम॑श्विना सꣳ सर॑स्वती ।
 च॒प्पं न पा॑युर्भिष॒गस्य॑ वा॒लः । व॒स्तिर्न॑ शेषो॒ हर॑सा तर॒स्वी ।
 अ॒श्विभ्यां॑ चक्षु॒रमृतं॑ ग्र॒हाभ्या॑म् । छा॒गेन॑ तेजो॒ हवि॑षा शृ॒तेन॑ ।

पक्ष्माणि गोधूमैः क्वलैरुतानि । पेशो न शुक्लमसितं

वसाते । 17 (10)

T.B.2.6.4.5

अविर्न मेषो नसि वीर्याय । प्राणस्य पन्था अमृतो ग्रहाभ्याम् ।
सरस्वत्युपवाकैर्व्यानम् । नस्यानि बर्हिर् बदरैर्-जजान । इन्द्रस्य
रूपमृषभो बलाय । कर्णभ्यां श्रोत्रममृतं ग्रहाभ्याम् । यवा न
बर्हिर् भ्रुवि केसराणि । कर्कन्धु जज्ञे मधु सारघं मुखात् ।
आत्मन्नुपस्थे न वृकस्य लोम । मुखे श्मश्रूणि न
व्याघ्रलोमम् । 18 (10)

T.B.2.6.4.6.

केशा न शीर्षन् यशसे श्रियै शिखा । सिंहस्य लोम
त्विषि-रिन्द्रियाणि । अङ्गान्यात्मन्-भिषजा तदश्विना । आत्मानमङ्गैः
समधाथ् सरस्वती । इन्द्रस्य रूपं शतमानमायुः । चन्द्रेण
ज्योतिरमृतं दधाना । सरस्वती योन्यां गर्भमन्तः । अश्विभ्यां पत्नी
सुकृतं बिभर्ति । अपां रसेन वरुणो न साम्ना ।

इन्द्र॑ ऽश्रियै॑ जनय॑न्नप्सु॑ राजा॑ ( ) । तेजः॑ पशू॑नां॒ ह॒विरिन्द्रि॑यावत् ।
परि॑स्रुता॒ पय॑सा सार॑घं मधु॑ । अ॒श्विभ्यां॑ दुग्धं॑ भिष॑जा सर॑स्वत्या
सुता॑सुताभ्याम् । अ॒मृतः॑ सोम॑ इन्द्रुः । 19 (14) (अ॒न्तर॑ – आ॒रा –
द॒न्तर॑ – व॒साते॑ – व्याघ्र॑लोम॒ – राजा॑ च॒त्वारि॑ च) (A4)

2.6.5 अनुवाकं 5 – अभिषेकः

T.B.2.6.5.1

मि॒त्रो॒ऽसि॑ वरु॑णो॒ऽसि॑ । सम॑हं वि॒श्वैर्दे॑वैः । क्ष॒त्रस्य॑ ना॒भिर॑सि ।
क्ष॒त्रस्य॑ योनि॑रसि । स्यो॒नामा॑सीद । सु॒षदा॑मासीद ।
मा त्वा॑ हि॒सीत् । मा मा॑ हि॒सीत् । निष॑साद धृ॒तव्र॑तो वरु॑णः ।
॥
प॒स्त्या॒स्वा । 20 (10)

T.B.2.6.5.2

सा॒म्राज्या॑य सु॒क्रतुः॑ । दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑ । अ॒श्विनो॑र्
बा॒हुभ्या॑म् । पू॒ष्णो ह॑स्ताभ्याम् । अ॒श्विनो॑र्-भैष॒ज्येन॑ । तेज॑से
ब्र॒ह्मव॑र्चसायाभिषि॑ञ्चामि । दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑ । अ॒श्विनो॑र्-
बा॒हुभ्या॑म् । पू॒ष्णो ह॑स्ताभ्याम् । सर॑स्वत्यै भैष॒ज्येन॑ । 21 (10)

T.B.2.6.5.3

वी॒र्या॑या॒न्नाद्या॑या॒भिषि॑ञ्चामि । दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्र॒सवे॑ ।
अ॒श्विनो॑र् बा॒हुभ्या॑म् । पू॒ष्णो ह॑स्ता॒भ्याम् । इन्द्र॑स्येन्द्रि॒येण॑ ।
श्रि॒यै यश॑से ब॒लाया॑भिषिञ्चामि । को॒ऽसि क॑तमो॒ऽसि ।
कस्मै॑ त्वा का॒य त्वा । सु॒श्लोकाँ॑(४) सु॒मङ्ग॑लाँ॑(४) स॒त्यरा॑जा(३)न् ।
शि॒रो मे॑ श्रीः । २२ (१०)

T.B.2.6.5.4

यशो॑ मु॒खम् । त्वि॒षिः केशा॑श्च॒ श्मश्रू॑णि । रा॒जा मे॑ प्रा॒णोऽमृ॑तम् ।
स॒म्राट् चक्षुः॑ । वि॒राट्छ्रो॑त्रम् । जि॒ह्वा मे॑ भ॒द्रम् । वाङ्म॑हः ।
मनो॑ म॒न्युः । स्व॒राड्भा॑मः । मो॒दाः प्र॒मोदा॑ अ॒ङ्गुली॑र॒ङ्गानि॑ । २३ (१०)

T.B.2.6.5.5

चि॒त्तं मे॑ स॒हः । बा॒हू मे॑ ब॒लमिन्द्रि॑यम् । ह॒स्तौ मे॑ क॒र्म वी॒र्यम्॑ ।
आ॒त्मा क्ष॑त्रमु॒रो म॑म । पृ॒ष्ठीर्मे॑ रा॒ष्ट्रमु॒दर॑म॒सौ । ग्री॒वाश्च॑ श्रो॒ण्यौ ।
ऊ॒रू अ॒रन्ती॑ जा॒नुनी॑ । वि॒शो मे॑ऽङ्गानि॑ स॒र्वतः॑ ।
ना॒भिर्मे॑ चि॒त्तं वि॒ज्ञान॑म् । पा॒युर्मे॑ऽप॒चिति॑र्भ॒सत् । २४ (१०)

T.B.2.6.5.6.

आ॒न॒न्द॒न॒न्दा॒वा॒ण्डौ॑ मे॑ । भ॒गः॑ सौ॒भा॒ग्यं॑ प॒सः॑ । ज॒ङ्घा॑भ्यां प॒द्भ्यां॑
ध॒र्मो॑ऽस्मि । वि॒शि॒ राजा॑ प्र॒ति॒ष्ठितः॑ । प्र॒ति॒ क्ष॒त्रे प्र॒ति॒ति॒ष्ठामि॑ रा॒ष्ट्रे ।
प्र॒त्य॒श्वेषु॑ प्र॒ति॒ति॒ष्ठामि॑ गो॒षु । प्र॒त्य॒ङ्गेषु॑ प्र॒ति॒ति॒ष्ठाम्या॒त्मन् । प्र॒ति प्रा॒णेषु॑
प्र॒ति॒ति॒ष्ठामि॑ पु॒ष्टे । प्र॒ति द्या॒वापृ॑थि॒व्योः । प्र॒ति॒ति॒ष्ठामि॑ य॒ज्ञे । 25 (10)

T.B.2.6.5.7

त्र॒या दे॒वा ए॒काद॑श । त्र॒यस्त्रि॑ं॒शाः सु॒राध॑सः । बृ॒हस्प॑ति॒ पुरो॑हि॒ताः ।
दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ स॒वे । दे॒वा दे॒वैर॑व॒न्तु मा॑ । प्र॒थ॒मा द्वि॒तीयैः॑ ।
द्वि॒तीया॑स्तृ॒तीयैः॑ । तृ॒तीयाः॑ स॒त्येन॑ । स॒त्यं य॑ज्ञेन ।
य॒ज्ञो य॒जुर्भिः॑ । 26 (10)

T.B.2.6.5.8

य॒जूंषि॑ सा॒मभिः॑ । सा॒मान्य॑ग्निः । ऋ॒चो या॒ज्याभिः॑ ।
या॒ज्या व॑षट्कारैः । व॑षट्कारा आ॒हुति॑भिः । आ॒हुत॑यो मे का॒मान्थ्
स॒मर्ध॑यन्तु । भूः स्वा॒हा । लो॒मानि॑ प्र॒यति॑र्म॒म । त्व॒ङ्म
आ॒नति॑रा॒गतिः॑ । मा॒ं॒सं म॑ उ॒प॒नतिः॑ ( ) । व स्व॒स्थि ।
म॒ज्जा म॑ आ॒नतिः॑ । 27 (12)

(प॒स्त्या॒स्वा – सर॑स्वत्यै॒ भैष॑ज्येन – श्री – र॒ङ्गा॒नि – भ॒सद् –
य॒ज्ञे – य॒ज्ञो य॒जुर्भि॑ – रु॒प॒न॒ति॒र्द्वे च॑) (A5)

2.6.6 अनुवाकं 6 – अवभृथः

T.B.2.6.6.1

यद्-दे॒वा दे॒वहे॑डनम् । दे॒वा॒सश्च॑कृ॒मा व॑यम् । अ॒ग्नि॒र्मा त॑स्मादे॒नसः॑ ।
वि॒श्वा॒न् मु॒ञ्च॒त्व॒ह॒सः॑ । य॒दि दि॒वा य॒दि न॑क्तम् । ए॒ना॒सि च॑कृ॒मा
व॑यम् । वा॒यु॒र्मा त॑स्मादे॒नसः॑ । वि॒श्वा॒न् मु॒ञ्च॒त्व॒ह॒सः॑ ।
य॒दि जा॒ग्रद्-य॒दि स्व॑प्ने । ए॒ना॒सि च॑कृ॒मा व॑यम् । 28 (10)

T.B.2.6.6.2

सू॒र्यो मा॒ तस्मा॑दे॒नसः॑ । वि॒श्वा॒न् मु॒ञ्च॒त्व॒ह॒सः॑ । यद्ग्रा॒मे य॑दर॒ण्ये ।
य॒थ् स॒भायां॑ य॒दिन्द्रि॑ये । यच्छू॒द्रे य॑दर्ये । ए॒नश्च॑कृ॒मा व॑यम् ।
य॒देक॑स्या॒धि ध॑र्म॒णि । तस्या॑व॒यज॑नम॒सि । य॒दापो॑ अ॒घ्निया॑ व॒रु॒णेति॑
श॒पाम॑हे । ततो॑ व॒रु॒ण नो॑ मु॒ञ्च । 29 (10)

T.B.2.6.6.3

अ॒वभृ॑थ नि॒चङ्कु॑ण नि॒चेरु॑र॒सि नि॒चङ्कु॑ण ।
अ॒व दे॒वैर्-दे॒वकृ॑तमे॒नोऽया॑त् । अ॒व म॒र्त्यैर्म॑र्त्यकृ॒तम् ।

उ॒रो॒रा नो॑ दे॒व रि॒ष॒स्प॒हि । सु॒मि॒त्रा न॑ आ॒प ओ॒ष॒ध॒यः स॑न्तु ।
 दु॒र्मि॒त्रास्त॑स्मै॒ भु॒या॒सुः । यो॑ऽस्मा॒न् द्वेष्टि॑ । यं च॑ व॒यं द्वि॒ष्मः ।
 द्रु॒प॒दादि॑वेन्-मु॒मु॒चा॒नः । स्वि॒न्नः स्ना॒त्वी म॒लादि॑व । 30 (10)

T.B.2.6.6.4

पू॒तं प॒वि॒त्रे॒णेवा॑ज्यम् । आ॒पः शु॒न्ध॒न्तु मै॒न॒सः । उ॒द्वयं॑ त॒म॒स॒स्प॒रि ।
 प॒श्य॒न्तो ज्यो॑तिरु॒त्तर॑म् । दे॒वं दे॒व॒त्रा सूर्य॑म् । अ॒ग॒न्म ज्यो॑तिरु॒त्त॒मम् ।
 प्र॒तियु॑तो व॒रु॒ण॒स्य पा॑शः । प्र॒त्य॒स्तो व॒रु॒ण॒स्य पा॑शः ।
 ए॒धोऽस्ये॑धि॒षीम॑हि । स॒मि॒द॒सि । 31 (10)

T.B.2.6.6.5

ते॒जोऽसि॑ ते॒जो म॑यि धे॒हि । अ॒पो अ॒न्व॒चा॒रि॒षम् । र॒से॒न स॒म॒सृ॒क्ष्म॑हि ।
 प॒य॒स्वाꣳ अ॒ग्न आ॑ग॒मम् । तं मा॒ सꣳसृ॑ज॒ वर्च॑सा । प्र॒ज॒या च॑
 ध॒ने॒न च॑ । स॒मा॒व॒व॒र्ति पृ॑थि॒वी । स॒मु॒षाः । स॒मु सूर्यः॑ ।
 स॒मु वि॒श्व॒मि॒दं ज॑गत् ( ) । वै॒श्वान॑र ज्यो॒तिर्-भू॑या॒सम् । वि॒भुं का॒मं
 व्य॑श्न॒वै । भूः स्वा॑हा । 32 (13) (स्व॒प्न ए॒नाꣳसि॑ च॒कृ॒मा व॒यं -
 मु॒ञ्च - म॒लादि॑व - स॒मि॒द॒सि - ज॑गत् त्री॒णि च॑) (A6)

2.6.7 अनुवाकं 7 – ऐन्द्रे प्रश्नौ प्रयाजानामेकादश मैत्रावरुणप्रैषाः

T.B.2.6.7.1

हो॒ता य॑क्ष॒त्-स॒मिधे॑न्द्र-मि॒डस्प॑दे । ना॒भा पृ॑थि॒व्या अ॑धि । दि॒वो
व॒र्ष्मन्त् स॒मिध्य॑ते । ओ॒जिष्ठ॑श्च॒र्षणी॑स॒हान् । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज ।
हो॒ता य॑क्ष॒त्तनू॑नपा॒तम् । ऊ॒तिभि॑र्-जे॒तार॑-म॒परा॑जितम् । इन्द्रं॑ दे॒वꣳ
सु॒वर्वि॑दम् । प॒थिभि॑र् म॒धुम॑त्तमैः । न॒राꣳसे॒न तेज॑सा । 33 (10)

T.B.2.6.7.2

वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॑क्ष॒दिडा॑भि-रिन्द्र-मी॒डित॑म् ।
आ॒जुह्वा॑न-म॒मर्त्य॑म् । दे॒वो दे॒वैः स॒वीर्यः॑ । व॒ज्रह॑स्तः पु॒रंद॑रः ।
वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॑क्ष॒द्-बर्॑.हि॒षीन्द्रं॑ निष॒द्वर॑म् ।
वृ॒षभं॑ न॒र्याप॑सम् । व॒सुभी॑ रु॒द्रैरा॑दित्यैः ।
स॒युग्भि॑र्-बर्॑.हि॒रा ऽस॑दत् । 34 (10)

T.B.2.6.7.3

वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॑क्ष॒दोजो॑ न वी॒र्य॑म् ।
स॒हो द्वा॒र इन्द्र॑मव॒र्धय॑न् । सु॒प्राय॑णा वि॒श्रय॑न्तामृ॒तावृ॑धः ।
द्वा॒र इन्द्रा॑य मी॒ढुषे॑ । वि॒यन्त्वा॑ज्यस्य हो॒तर्य॑ज ।

हो॒ता यक्ष॑दु॒षे इन्द्र॑स्य धे॒नू । सु॒दु॒घे मा॒तरौ म॒ही ।

सवा॑तरौ न तेज॑सी । व॒थ्समिन्द्र॑-मव॑र्धताम् । 35 (10)

T.B.2.6.7.4

वी॒तामा॑ज्यस्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑द् दै॒व्या हो॒तारा । भि॒षजा
सखा॑या । ह॒विषेन्द्रं॑ भि॒षज्य॑तः । क॒वी दे॒वौ प्र॑चे॒तसौ । इन्द्रा॑य ध॒त्त

इन्द्रि॑यम् । वी॒तामा॑ज्यस्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑त्ति॒स्रो दे॒वीः ।

त्रय॑स्त्रि॒धातवो॑ऽप॒सः । इ॒डा सर॑स्वती भा॒रती । 36 (10)

T.B.2.6.7.5

म॒हीन्द्र॑प॒त्नीर्-ह॒विष्म॑तीः । वि॒यन्त्वा॑ज्यस्य हो॒तर्य॑ज ।

हो॒ता यक्ष॑त्त्व॒ष्टार-मिन्द्रं॑ दे॒वम् । भि॒षज॑ꣳ सु॒यजं॑ घृ॒तश्रि॑यम् ॥

पु॒रुरूप॑ꣳ सु॒रेत॑सं म॒घोनि॑म् । इन्द्रा॑य त्व॒ष्टा द॑धदिन्द्रि॒याणि ।

वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑द्-व॒नस्प॑तिम् ॥

श॒मिता॑रꣳ श॒तक्र॑तुम् । धि॒यो जो॒ष्टार-मिन्द्रि॑यम् । 37 (10)

T.B.2.6.7.6.

म॒ध्वा स॑मञ्ज॒न्यथि॑भिः सु॒गेभिः॑ । स्व॒दाति॑ ह॒व्यं म॒धुना॑ घृ॒तेन॑ ।

वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑दिन्द्रꣳ स्वा॒हाऽऽज्य॑स्य ।

स्वाहा मे॒दसः॑ । स्वाहा॑ स्तो॒काना॑म् । स्वाहा॑ स्वाहा॑कृ॒तीना॑म् ।
 स्वाहा॑ ह॒व्यसू॑क्तीनाम् । स्वाहा॑ दे॒वाँ॒ आज्य॑पान् । स्वाहेन्द्र॑ँ
 हो॒त्राज्जु॑षाणाः ( ) । इन्द्र॑ आज्यस्य वियन्तु । हो॒तर्य॑ज । 38 (12)
 (तेज॑सा-ऽसद॑-दव॒र्धतां॑-भार॑ती-न्द्रि॒यं-जु॑षाणा द्वे च) (A7)

Special Korvai

(स॒मिधे॑न्द्रं त॒नून॑पा॒तमि॑डाभिर् ब॒र्हिष्यो॑ज उ॒षे दै॒व्या तिस्र॑स्त्वष्टा॒रं
 व॒नस्प॑तिमिन्द्रम् । स॒मिधे॑न्द्रं च॒तुर्वे॑त्वेको वियन्तु द्वि॒र्विता॑मेको
 वियन्तु द्वि॒र्वेत्वे॑को वियन्तु हो॒तर्य॑ज)

2.6.8 अनुवाकं 8 – ऐन्द्रे प्रश्नौ प्रयाजयाज्याः

T.B.2.6.8.1

स॒मिद्ध॑ इन्द्र॑ उ॒षसा॑मनी॒के । पु॒रोरु॑चा पूर्॒वकृ॑द्वावृ॒धानः॑ ।
 त्रिभि॑र्दे॒वैस्त्रि॑ँश॒ता व॑ज्रबाहुः । ज॒घान॑ वृ॒त्रं वि॑ दुरो॒ ववार॑ ।
 नरा॑शँसः॒ प्रति॑ शूरो॒ मिमा॑नः । त॒नून॑पात्-प्रति॑ य॒ज्ञस्य॑ धाम ।
 गोभि॑र्-व॒पावा॑न्-म॒धुना॑ समञ्जन् । हि॒रण्यैश्च॑न्द्री य॒जति॑ प्र॒चेताः॑ ।
 ई॒डितो॑ दे॒वैर्हरि॑वाँ॒ अभि॑ष्टिः । आ॒जुह्वा॑नो ह॒विषा॑ श॒र्धमा॑नः । 39 (10)

T.B.2.6.8.2

पु॒रंद॒रो म॒घवा॒न् वज्र॑बाहुः । आया॑तु य॒ज्ञमु॑प नो जुषा॒णः ।
जुषा॒णो ब॒र्हिर्ह॑रिवान्न इन्द्रः । प्राची॑नं सीद॒त्प्रदि॑शा पृथि॒व्याः ।
उरु॒व्यचाः प्रथ॑मानं स्यो॒नम् । आदि॒त्यैर॑क्तं वसु॒भिः सजो॑षाः ।
इन्द्रं॑ दुरः कव॒ष्यो धा॑वमानाः । वृषा॑णं य॒न्तु ज॑नयः सु॒पत्नीः॑ । द्वा॒रो
दे॒वीर॒भितो॑ विश्रयन्ता॒म् । सु॒वीरा॑ वी॒रं प्रथ॑माना॒ महो॑भिः । 40 (10)

T.B.2.6.8.3

उषा॒सा न॒क्ता बृ॑हती बृ॒हन्त॑म् । पय॑स्वती सु॒दु॒धे शू॒रमिन्द्र॑म् ।
पेश॑स्वती तन्तु॒ना स॒म्व्य॑यन्ती । दे॒वानां॑ दे॒वं य॑जतः सुरु॒क्मे ।
दै॒व्या मि॑माना॒ मन॑सा पु॒रु॒त्रा । हो॒तारा॑विन्द्रं प्रथ॒मा सु॒वाचा॑ । मूर्ध॑न् ।
य॒ज्ञस्य॑ मधु॒ना द॑धाना । प्राची॑नं ज्योति॒र्हवि॑षा वृ॒धातः॑ । ति॒स्रो
दे॒वीर्ह॑विषा॒ वर्ध॑मानाः । इन्द्रं॑ जुषा॒णा वृष॑णं न पत्नीः । 41 (10)

T.B.2.6.8.4

अच्छि॑न्नं तन्तुं पय॑सा सर॒स्वती । इ॒डा दे॒वी भा॑रती वि॒श्वतू॑र्तिः ।
त्वष्टा॑ दधदिन्द्राय शु॒ष्मम् । अ॒पाकोऽचि॑ष्टुर्यश॒से पु॒रू॒णि । वृषा॑ य॒जन्
वृष॑णं भूरि॑रेताः । मूर्ध॑न् य॒ज्ञस्य॑ स॒मन॑तु दे॒वान् ।

वनस्पति-रवसृष्टो न पाशैः । त्मन्या समञ्जञ्छमिता न देवः ।
 इन्द्रस्य हव्यैर्जठरं पृणानः । स्वदाति हव्यं मधुना घृतेन ( ) ।
 स्तोकानामिन्दुं प्रति शूर इन्द्रः । वृषायमाणो वृषभ-स्तुराषाट् ।
 घृतपुषा मधुना हव्यमुन्दन् । मूर्धन् यज्ञस्य जुषता७
 ॥
 स्वाहा । 42 (14)

(शर्धमानो – महोभिः – पत्नीर् – घृतेन चत्वारि च) (A8)

2.6.9 अनुवाकं 9 – ऐन्द्रे प्रश्नौ वपादीनां याज्यानुवाक्याः

T.B.2.6.9.1

"आचर्षणिप्रा{11}", "विवेष यन्मा{12}" । "तञ् सध्रीचीः{13}" ।
 सत्यमित्तन्न त्वावाञ् अन्यो अस्ति । इन्द्र देवो न मर्त्यो ज्यायान् ।
 अहन्नहिं परिशयानमर्णः । अवासृजोऽपो अच्छा समुद्रम् ।
 प्रससाहिषे पुरुहूत शत्रून् । ज्येष्ठस्ते शुष्म इह रातिरस्तु ।
 इन्द्राभर दक्षिणेना वसूनि । पतिः सिन्धूनामसि रेवतीनाम् ( ) । स
 शेवृधमधिधा द्युम्नमस्मे । महि क्षत्रं जनाषाडिन्द्र तव्यम् । रक्षा च
 नो मघोनः पाहि सूरीन् । राये च नः स्वपत्या इषे धाः । 43 (14)

(रेवतीनां चत्वारि च) (A9)

2.6.10 अनुवाकं 10 – ऐन्द्रे प्रश्नौ अनुयाजानामेकादश

मैत्रावरुणप्रैषाः

T.B.2.6.10.1

दे॒वं ब॒र्.हि॒रिन्द्र॑ सु॒दे॒वं दे॒वैः । वी॒र॒व॒थ्-स्ती॒र्णं वे॒द्याम॑व॒र्धय॑त् ।
व॒स्तो॒र्वृ॒तं प्रा॒क्तो॒र्भू॒तम् । रा॒या ब॒र्.हि॒ष्म॒तोऽत्य॑गात् । व॒सु॒वने॑
व॒सु॒धे॒यस्य॑ वे॒तु य॑ज । दे॒वीर्द्वा॒र इन्द्र॑ सं॒घा॒ते । वि॒ड्वी॒र्यामि॑न्नव॒र्धय॑न् ।
आ व॒थ्से॒न त॒रु॒णे॒न कु॒मा॒रे॒ण च॑ मी॒वि॒ता अ॒पा॒र्वा॒णम् ।
रे॒णु॒क॒का॒टं नु॒दन्ता॑म् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धे॒यस्य॑ वि॒यन्तु॑ य॑ज । 44 (10)

T.B.2.6.10.2

दे॒वी उ॒षा॒सा न॒क्ता । इन्द्रं॑ य॒ज्ञे प्र॑य॒त्य॒ह्वे॒ताम् । दै॒वीर्वि॑शः प्रा॒या॒सि॒ष्टाम् ।
सु॒प्री॑ते सु॒धिते॑ अ॒भू॒ताम् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धे॒यस्य॑ वी॒तां य॑ज । दे॒वी जो॒ष्ट्री
व॒सु॒धि॒ती । दे॒वमिन्द्र॑मव॒र्धता॑म् । अ॒या॒व्य॒न्याऽघा॑ द्वे॒षाँ॒सि ।
आऽन्या॑ वा॒क्षी॒द् व॒सु वा॒र्या॑णि । य॒ज॒मा॒नाय॑ शि॒क्षिते॑ । 45 (10)

T.B.2.6.10.3

व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वी॒तां य॑ज । दे॒वी ऊ॒र्जाहु॑ती दु॒ग्धे सु॒दुग्धे॑ ।
प॒य॒सेन्द्र॑मव॒र्धता॑म् । इ॒षमूर्ज॑म॒न्या ऽवा॑क्षीत् । स॒ग्धिꣳ स॒पीति॑म॒न्या ।
न॒वेन॑ पूर्॒वं द॑य॒माने॑ । पु॒राणे॑न न॒वम् । अ॒धाता॑-मूर्ज॑मूर्जाहु॑ती व॒सु
वा॒र्याणि॑ । य॒जमा॑नाय शि॒क्षिते॑ । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य
वी॒तां य॑ज । 46(10)

T.B.2.6.10.4

दे॒वा दै॒व्या हो॑तारा । दे॒वमिन्द्र॑मव॒र्धता॑म् । ह॒ताघ॑शꣳ सा॒वाभा॑र्ष्ठाँ व॒सु
वा॒र्याणि॑ । य॒जमा॑नाय शि॒क्षितौ॑ । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वी॒तां य॑ज ।
दे॒वीस्ति॑स्र॒स्तिस्त्रो॑ दे॒वीः । प॒तिमिन्द्र॑मव॒र्धय॑न् ।
अ॒स्पृक्ष॑द्भा॒रती॑ दि॒वम् । रु॒द्रैर्य॑ज्ञꣳ स॒रस्व॑ती ।
इ॒डा व॒सु॒मती॑ गृ॒हान् । 47 (10)

T.B.2.6.10.5

व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वि॒यन्तु॑ य॒ज । दे॒व इन्द्रो॑ न॒राशꣳसः॑ ।
त्रि॒व॒रूथ॑-स्त्रि॒व॒न्धुरः॑ । दे॒वमिन्द्र॑मव॒र्धय॑त् । श॒तेन॑ शि॒तिपृ॑ष्ठाना॒माहि॑तः ।
स॒हस्रे॑ण प्र॒वर्त॑ते । मि॒त्राव॑रुणे॒दस्य॑ हो॒त्रम॑र्ह॒तः । बृ॒हस्प॑तिः स्तो॒त्रम् ।

अ॒श्विनाऽऽ॒ध्व॒र्य॒वम् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वे॒तु यज॑ । 48 (10)

T.B.2.6.10.6.

दे॒व इन्द्रो॑ व॒नस्प॑तिः । हि॒रण्य॑पर्णो॒ मधु॑शा॒खः सु॑पि॒प्पलः॑ ।
 दे॒वमिन्द्र॑मव॒र्धय॑त् । दि॒वम॑ग्रे॒णाप्रा॑त् । आ॒न्तरि॑क्षं पृ॒थिवी॑म॒दृ॒हीत् ।
 व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वे॒तु यज॑ । दे॒वं ब॒र्हिर्वा॑रि॒तीना॑म् ।
 दे॒वमिन्द्र॑मव॒र्धय॑त् । स्वा॒स॒स्थ-मि॒न्द्रेणा॑सन्नम् ।
 अ॒न्या ब॒र्हि॒ष्यभ्य॑भूत् ( ) । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वे॒तु यज॑ ।
 दे॒वो अ॒ग्निः स्वि॑ष्ट॒कृत् । दे॒वमिन्द्र॑मव॒र्धय॑त् । स्वि॑ष्टं कु॒र्वन्थ्
 स्वि॑ष्ट॒कृत् । स्वि॑ष्ट॒मद्य॑ करोतु नः । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य
 वे॒तु यजे॑ । 49 (16) (वि॒यन्तु॑ यज॑ - शि॒क्षिते॑ - शि॒क्षिते॑ व॒सु॒वने॑
 व॒सु॒धेय॑स्य वी॒तां य॑ज-गृ॒हान्-वे॒तु यजा॑-भू॒थ षट्च॑) (A10)

Special Korvai

दे॒वं ब॒र्हिर् दे॒वीर्द्वा॑रो॒ दे॒वी उ॒षा॒सा न॑क्ता दे॒वी जो॒ष्ट्री दे॒वी ऊ॒र्जाहु॑ती
 दे॒वा दै॒व्या हो॑तारा शि॒क्षितौ॑ दे॒वीस्ति॑स्र॒स्ति॒स्रो दे॒वीः पतिं॑ दे॒व इन्द्रो॑
 न॒राश॑सो दे॒व इन्द्रो॑ व॒नस्प॑तिर् दे॒वं ब॒र्हिर्वा॑रि॒तीनां॑ दे॒वो अ॒ग्निः

स्वि॒ष्ट॒कृ॒द् दे॒वम् । वे॒तु वि॒यन्तु॒ चतु॒र्वी॒तामे॒को वि॒यन्तु॒ चतु॒र्वे॒तु ।
 अ॒व॒र्ध॒य॒द॒व॒र्ध॒यन् त्रि॒र॒व॒र्ध॒तामे॒को ऽव॒र्ध॒य॒श्च॒तु॒र॒व॒र्ध॒यत् । व॒स्तो॒रा
 व॒त्से॒न दै॒वी॒र॒या॒वी॒ष॒ ह॒ता॒स्पृ॒क्ष॒च्छ॒ते॒न दि॒व॒मि॒न्द्र॒ स्वा॒स॒स्थ॒
 स्वि॒ष्टम् । शि॒क्षि॒ते शि॒क्षि॒ते शि॒क्षि॒तौ ।

2.6.11 अनुवाकं 11 – पशुत्रये प्रय जार्था मैत्रावरुणप्रैषाः

T.B.2.6.11.1

हो॒ता य॒क्ष॒थ्-स॒मि॒धा॒ऽग्नि॒-मि॒ड॒स्प॒दे । अ॒श्वि॒ने॒न्द्र॒ सर॒स्व॒तीम् ।
 अ॒जो धू॒म्रो न गो॒धू॒मैः क्व॒लैर्भे॒ष॒जम् । म॒धु श॒ष्यैर्न ते॒ज इ॒न्द्रि॒यम् ।
 प॒यः सो॒मः परि॒स्रु॒ता घृ॒तं म॒धु । वि॒यन्त्वा॒ज्य॒स्य हो॒तर्य॒ज । हो॒ता
 य॒क्ष॒त्त॒नू॒नपा॒थ् सर॒स्व॒ती । अ॒वि॒र्मे॒षो न भे॒ष॒जम् । प॒था म॒धु॒म॒ता
 ऽऽभ॒रन् । अ॒श्वि॒ने॒न्द्रा॒य वी॒र्य॑म् । 50 (10)

T.B.2.6.11.2

ब॒द॒रैरु॒प॒वा॒काभि॒र् भे॒ष॒जं तो॒क्म॒भिः । प॒यः सो॒मः परि॒स्रु॒ता घृ॒तं म॒धु ।
 वि॒यन्त्वा॒ज्य॒स्य हो॒तर्य॒ज । हो॒ता य॒क्ष॒न्न॒रा॒श॒सं॒न न॒ग्नहु॑म् ।
 प॒ति॒ सु॒रा॒यै भे॒ष॒जम् । मे॒षः सर॒स्व॒ती भि॒षक् । र॒थो न च
 न्द॒र्य॒श्वि॒नोर्व॒पा इ॒न्द्र॒स्य वी॒र्य॑म् । ब॒द॒रैरु॒प॒वा॒काभि॒र् भे॒ष॒जं तो॒क्म॒भिः ।

पयः सोमः परिस्रुता घृतं मधु । वियन्त्वाज्यस्य होतर्यज । 51 (10)

T.B.2.6.11.3

होता यक्षदिडेडित आजुह्वानः सरस्वतीम् । इन्द्रं बलेन वर्धयन् ।
 ऋषभेण गवेन्द्रियम् । अश्विनेन्द्राय वीर्यम् । यवैः कर्कन्धुभिः ।
 मधु लाजैर्न मासरम् । पयः सोमः परिस्रुता घृतं मधु ।
 वियन्त्वाज्यस्य होतर्यज । होता यक्षद्-बर्हिः सुष्टरीमोऽर्णम्रदाः ।
 भिषङ्नासत्या । 52 (10)

T.B.2.6.11.4

भिषजाऽश्विनाऽश्वा शिशुमती । भिषग्धेनुः सरस्वती । भिषग्दुह
 इन्द्राय भेषजम् । पयः सोमः परिस्रुता घृतं मधु । वियन्त्वाज्यस्य
 होतर्यज । होता यक्षद्दुरो दिशः । कवष्यो न व्यचस्वतीः ।
 अश्विभ्यां न दुरो दिशः । इन्द्रो न रोदसी दुर्घे । दुहे कामान्थ्
 सरस्वती । 53 (10)

T.B.2.6.11.5

अ॒श्विनेन्द्रा॑य भेष॒जम् । शु॒क्रं न ज्योति॑रिन्द्रि॒यम् । पयः॑ सोमः॑
परि॒स्रुता॑ घृ॒तं मधु॑ । वियन्त्वाज्यस्य॑ हो॒तर्यज॑ । होता॑ यक्ष॒त्
सुपे॑शसोषे नक्तं दिवा॑ । अ॒श्विना॑ संजानाने । सम॑ञ्जाते सर॒स्वत्या॑ ।
त्विषि॑मिन्द्रे न भेष॒जम् । श्ये॒नो न रज॑सा ह॒दा । पयः॑ सोमः॑ परि॒स्रुता॑
घृ॒तं मधु॑ । 54 (10)

T.B.2.6.11.6.

वियन्त्वाज्यस्य॑ हो॒तर्यज॑ । होता॑ यक्ष॒द्दैव्या॑ हो॒तारा॑ भिष॒जाऽश्वि॑ना ।
इन्द्रं॑ न जागृ॒वी दिवा॑ नक्तं न भेष॒जैः । शूष॑त् सर॒स्वती॑ भिष॒क् ।
सी॒सेन॑ दुह इन्द्रि॒यम् । पयः॑ सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं मधु॑ ।
वियन्त्वाज्यस्य॑ हो॒तर्यज॑ । होता॑ यक्ष॒त् तिस्रो॑ दे॒वीर्न भेष॒जम् ।
त्रय॑स्त्रिधातवोऽप॒सः । रूप॑मिन्द्रे हिर॒ण्यय॑म् । 55 (10)

T.B.2.6.11.7

अ॒श्विने॒डा न भार॑ती । वा॒चा सर॑स्वती । मह॑ इन्द्रा॒य दधु॑रिन्द्रि॒यम् ।
पयः॑ सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं मधु॑ । वियन्त्वाज्यस्य॑ हो॒तर्यज॑ ।
होता॑ यक्ष॒त्त्वष्टा॑र-मिन्द्र॒मश्वि॑ना । भिष॒जं न सर॑स्वतीम् ।

ओ॒जो न॒ जू॒तिरिन्द्रि॒यम् । वृ॒को न॒ र॒भ॒सो भि॒षक् ।

य॒शः सु॒रया भै॒षज॑म् । 56 (10)

T.B.2.6.11.8

श्रि॒या न॒ मा॒सर॑म् । प॒यः सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं म॒धु । वि॒यन्त्वाज्य॑स्य
हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑द्-वन॒स्पति॑म् । श॒मितार॑ꣳ श॒तक्र॑तुम् ।

भी॒मं न॒ मन्यु॑ꣳ रा॒जानं॑ व्याघ्रं॑ नम॒साऽश्वि॑ना भा॒मं । सर॑स्वती भि॒षक् ।
इन्द्रा॑य दु॒ह इन्द्रि॒यम् । प॒यः सोमः॑ परि॒स्रुता॑ घृ॒तं म॒धु ।

वि॒यन्त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । 57 (10)

T.B.2.6.11.9

हो॒ता यक्ष॑दग्निꣳ स्वा॒हाऽऽज्य॑स्य स्तो॒काना॑म् । स्वा॒हा मे॒दसां॑
पृ॒थक् । स्वा॒हा छा॒गम॑श्चि॒भ्याम् । स्वा॒हा मे॒षꣳ सर॑स्वत्यै ।
स्वा॒हार्ष॑भ-मिन्द्रा॑य सि॒ꣳहाय॑ सह॒सेन्द्रि॒यम् । स्वा॒हाऽग्निं॑ न
भै॒षज॑म् । स्वा॒हा सोम॑मिन्द्रि॒यम् । स्वा॒हेन्द्र॑ꣳ सु॒त्रामा॑णꣳ स॒वितारं॑
व॒रुणं॑ भि॒षजां॑ प॒तिम् । स्वा॒हा वन॑स्पतिं प्रि॒यं पा॒थो न॑ भै॒षज॑म् ।
स्वा॒हा दे॒वाꣳ आ॒ज्यपा॑न् । 58 (10)

T.B.2.6.11.10

स्वाहा॑ऽग्नि॑ꣳ हो॒त्राज्जु॑षा॒णो अ॒ग्निर् भ॑ेषजम् । पयः॑ सोमः॑ परि॒स्रुता॑
घृ॒तं म॑धु । वि॒यन्त्वाज्य॑स्य हो॒तर्यज॑ । हो॒ता यक्ष॑द॒श्विना॑
सर॑स्वतीमिन्द्र॑ꣳ सु॒त्रामा॑णम् । इ॒मे सोमाः॑ सु॒रामा॑णः । छा॒गैर्न
मे॒षैर्ऋ॑षभैः सु॒ताः । श॒ष्यैर्न॑ तो॒क्मभिः॑ । ला॒जैर्म॑हस्वन्तः ।
मदा॑ मा॒सरेण॑ परि॒ष्कृताः॑ । शु॒क्राः पय॑स्वन्तोऽमृ॒ताः ( ) । प्र॒स्थिता॑ वो
मधु॑श्रुतः । ता॒नश्चि॑ना सर॑स्वतीन्द्रः सु॒त्रामा॑ वृ॒त्रहा॑ । जु॒षन्ताꣳ सौ॒म्यं
मधु॑ । पिब॑न्तु म॒दन्तु॑ वि॒यन्तु॑ सोम॑म् । हो॒तर्यज॑ । 59 (15)

(वी॒र्यं - वि॒यन्त्वाज्य॑स्य हो॒तर्यज॑ - ना॒सत्या॑ - सर॑स्वती - मधु॑
- हि॒रण्ययं॑ - भ॑ेषजं - वि॒यन्त्वाज्य॑स्य हो॒तर्यजा॑ - ज्य॒पा -
नमृ॒ताः पञ्च॑ च) (A11)

Special Korvai

स॒मिधा॑ऽग्नि॑ꣳ षट् । त॒नून॑पाथ् स॒प्त । न॒राश॑ꣳसमृ॒षिः । इ॒डेडि॒तो
यवै॑र॒ष्टौ । ब॒र्हिः स॒प्त । दु॒रोऽश्चि॑ना शु॒क्रन्न॑व । सु॒पेश॑सो॒षे न॑क्तमृ॒षिः ।
दै॒व्या हो॑ता॒रा सी॑से॒न र॑सः । ति॒स्रस्त्व॑ष्टारम॒ष्टाव॑ष्टौ । व॒नस्प॑तिमृ॒षिः ।

अ॒ग्निं त्रयो॑द॒श । अ॒श्विना॑ द्वा॒द॒श त्रयो॑द॒श । स॒मि॒धाऽग्निं॑ ब॒दरै॑र् ब॒दरै॑र्
यवै॑र॒श्विना॑ त्विषि॑म॒श्विना॑ न भेष॑जं रूप॑म॒श्विना॑ भी॒मं भा॑मम् ।

2.6.12 अनुवाकं 12 – पशुत्रये प्रयाजयाज्या आप्रियः

T.B.2.6.12.1

स॒मि॒द्धो अ॒ग्निर॑श्विना । त॒प्तो घ॒र्मो वि॒राट् सु॒तः । दु॒हे धे॒नुः
स॒रस्व॑ती । सोमं॑ शु॒क्रमि॑हेन्द्रि॒यम् । त॒नूपा॑ भिष॒जा सु॒ते ।
अ॒श्विनो॒भा स॒रस्व॑ती । म॒ध्वा र॒जाऽसी॑न्द्रि॒यम् । इन्द्रा॑य प॒थिभि॑र्
व॒हान् । इन्द्रा॑येन्दुं॒ सर॑स्वती । न॒राश॑से॒न न॒ग्नहुः॑ । 60 (10)

T.B.2.6.12.2

अ॒धाता॑म॒श्विना॑ म॒धु । भेष॑जं भिष॒जा सु॒ते । आ॒जुह्वा॑ना स॒रस्व॑ती ।
इन्द्रा॑येन्द्रि॒याणि॑ वी॒र्य॑म् । इ॒डाभि॑र॒श्विना॑विष॑म् । स॒मूर्जं॑ स॒ रयि॑ं
द॒धुः । अ॒श्विना॑ नमु॒चेः सु॒तम् । सोमं॑ शु॒क्रं प॒रिस्रु॑ता ।
स॒रस्व॑ती त॒माभ॑रत् । ब॒र्हिषे॑न्द्रा॒य पा॑तवे । 61 (10)

T.B.2.6.12.3

क॒व॒ष्यो न॑ व्यच॒स्वतीः॑ । अ॒श्विभ्यां॑ न दुरो॒ दिशः॑ । इन्द्रो॑ न रोद॒सी
दु॒घे । दु॒हे का॒मान्त्स॑-स॒रस्व॑ती । उ॒षासा॑ नक्त॒मश्वि॑ना ।

द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – (TB 2.6)

दिवेन्द्र॑ सा॒यमिन्द्रि॒यैः । सं॒जानाने॑ सु॒पेशसा॑ । सम॒ञ्जाते॑ सर॒स्वत्या॑ ।
पातं॑ नो अ॒श्विना॑ दि॒वा । पा॒हि नक्त॑ सर॒स्वति॑ । 62 (10)

T.B.2.6.12.4

दै॒व्या हो॒तारा॑ भिष॒जा । पा॒तमिन्द्र॑ स॒चा सु॒ते । ति॒स्रस्त्रे॒धा सर॑स्वती ।
अ॒श्विना॑ भा॒रती॒डा । ती॒व्रं परि॑स्रुता सोमम् । इन्द्रा॑य सु॒षवु॒र्मदम्॑ ।
अ॒श्विना॑ भे॒षजं॑ म॒धु । भे॒षजं॑ नः सर॒स्वती॑ । इन्द्रे॑ त्वष्टा यशः॑ श्रियम् ।
रूप॑ रूप॒मधुः॑ सु॒ते ( ) । ऋ॒तुथेन्द्रो॑ वनस्पतिः । श॒शमा॑नः परि॒स्रुता॑ ।
की॒लाल॑म॒श्विभ्यां॑ म॒धु । दु॒हे धे॒नुः सर॑स्वती । गो॒भिर्न॑ सोममश्विना ।
मा॒सरे॑ण परिष्कृ॒ता । सम॑धाता सर॒स्वत्या॑ ।
स्वा॒हेन्द्रे॑ सु॒तं म॒धु । 63 (18)

(न॒ग्नहुः॑ – पा॒तवे॑ – सर॒स्व – त्यधुः॑ सु॒तेऽष्टौ॑ च) (A12)

2.6.13 अनुवाकं 13 – पशुत्रये वपादीनां याज्यानुवाक्याः

T.B.2.6.13.1

अ॒श्विना॑ ह॒विरिन्द्रि॒यम् । नमु॑चे॒र्धिया॑ सर॒स्वती॑ । आ शु॒क्रमा॑सु॒राद्व॒सु ।
म॒घमिन्द्रा॑य ज॒भिरे॑ । यम॒श्विना॑ सर॒स्वती॑ । ह॒विषेन्द्र॑-मव॒र्धयन् ।
स बि॑भेद ब॒लं म॒घम् । नमु॑चावा॒सुरे स॒चा । तमिन्द्रं॑ प॒शवः॑ स॒चा ।

अ॒श्विनो॒भा सर॑स्वती । 64 (10)

T.B.2.6.13.2

द॒धाना॑ अ॒भ्यनू॑षत । ह॒विषा॑ य॒ज्ञमिन्द्रि॑यम् । य इन्द्र॑ इन्द्रि॒यं द॒धुः ।
स॒विता॑ वरु॒णो भ॑गः । स सु॒त्रामा॑ ह॒विष्प॑तिः । यज॑मानाय सश्च॒त ।
स॒विता॑ वरु॒णो द॑धत् । यज॑मानाय दा॒शुषे॑ ॥ आ॒दत्त॑ नमु॒चेर्व॑सु ।

सु॒त्रामा॑ ब॒लमिन्द्रि॑यम् । 65 (10)

T.B.2.6.13.3

वरु॒णः क्ष॒त्रमिन्द्रि॑यम् । भ॒गेन॑ स॒विता॑ श्रि॒यम् । सु॒त्रामा॑ यश॑सा ब॒लम् ॥
द॒धाना॑ य॒ज्ञमा॑शत । अ॒श्विना॑ गो॒भिरिन्द्रि॑यम् । अ॒श्वेभि॑र् वी॒र्यं॑ ब॒लम् ॥
ह॒विषेन्द्र॑ः सर॑स्वती । यज॑मान-मव॒र्धय॑न् । ता नास॑त्या सु॒पेश॑सा ।
हि॒रण्य॑वर्तनी नरा॑ ( ) । सर॑स्वती ह॒विष्म॑ती । इन्द्र॑ कर्म॒सु नोऽव॑त ।
ता भि॑षजा सु॒कर्म॑णा । सा सु॒दुघा॑ सर॑स्वती । स वृ॒त्रहा॑ श॒तक्र॑तुः ।
इन्द्रा॑य द॒धुरिन्द्रि॑यम् । 66 (16)

(उ॒भा सर॑स्वती – ब॒लमिन्द्रि॑यं – नरा॑ षट्च) (A13)

2.6.14 अनुवाकं 14 – पशुत्रये अनूयाजप्रैषाः

T.B.2.6.14.1

दे॒वं ब॒र्हिः॑ सर॒स्वती॑ । सु॒दे॒वमि॒न्द्रे अ॒श्विना॑ ॥ ते॒जो न चक्षु॑र॒क्ष्योः॑ ।
ब॒र्हिषा॑ दधु॒रिन्द्रि॑यम् । व॒सुव॑ने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ ।
दे॒वीर्द्वा॒रो अ॒श्विना॑ ॥ भिष॑जे॒न्द्रे सर॒स्वती॑ । प्रा॒णं न वी॑र्यं न॒सि ।
द्वा॒रो दधु॒रिन्द्रि॑यम् । व॒सुव॑ने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ । 67 (10)

T.B.2.6.14.2

दे॒वी उषा॑साव॒श्विना॑ ॥ भिष॑जे॒न्द्रे सर॒स्वती॑ । ब॒लं न वाच॑मा॒स्ये ॥
उषा॑भ्यां दधु॒रिन्द्रि॑यम् । व॒सुव॑ने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ ।
दे॒वी जोष्ट्री॑ अ॒श्विना॑ ॥ सु॒त्रामे॒न्द्रे सर॒स्वती॑ । श्रो॒त्रं न क॑र्णयो॒र्यशः॑ ।
जोष्ट्री॑भ्यां दधु॒रिन्द्रि॑यम् । व॒सुव॑ने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज॑ । 68 (10)

T.B.2.6.14.3

दे॒वी ऊ॒र्जाहु॑ती दु॒ग्धे सु॒दुग्धे॑ ॥ प॒यसे॒न्द्रं सर॒स्वत्य॑श्विना॒ भिष॑जा॒ऽवत॑ ।
शु॒क्रं न ज्यो॑तिः स्तनयो॒राहु॑ती ध॒त्त इन्द्रि॑यम् । व॒सुव॑ने वसु॒धेय॑स्य
वियन्तु॒ यज॑ । दे॒वा दे॒वानां॑ भिष॑जा ॥ हो॒ता॒रावि॒न्द्र-म॑श्विना ॥
व॒षट्का॑रैः सर॒स्वती॑ । त्विषिं॑ न हृदये म॒तिम् । हो॒तृभ्यां॑ दधु॒रिन्द्रि॑यम् ।

वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज । 69 (10)

T.B.2.6.14.4

देवी-स्ति॒स्र-स्ति॒स्रो दे॒वीः । सर॑स्वत्य॒श्विना॒ भार॑तीडा॒ ॥
शू॒षं न म॑ध्ये ना॒भ्याम् । इन्द्रा॑य दधुरिन्द्रि॒यम् । वसु॑वने वसु॒धेय॑स्य
वियन्तु॒ यज । दे॒व इन्द्रो॑ नरा॒श॒सः । त्रि॒वरू॑थः सर॑स्वत्या
ऽश्वि॑भ्यामी॒यते रथः॑ । रेतो॑ न रू॒पम॑मृतं जनि॒त्रम् । इन्द्रा॑य त्वष्टा
दध॑दिन्द्रि॒याणि । वसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज । 70 (10)

T.B.2.6.14.5

दे॒व इन्द्रो॑ वन॒स्पतिः॑ । हि॒रण्य॑पर्णो अ॒श्विभ्या॑म् । सर॑स्वत्याः
सु॒पिप्प॑लः । इन्द्रा॑य पच्यते मधु । ओजो॑ न जू॒तिमृ॑षभो न भा॒मम् ।
वन॑स्पति॒र्नो दध॑दिन्द्रि॒याणि । वसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज ।
दे॒वं बर्हि॑र्वारि॒तीनाम् । अध्व॑रे स्ती॒र्णम॑श्वि॒भ्याम् ।
ऊ॒र्णम्र॑दाः सर॑स्वत्याः । 71 (10)

T.B.2.6.14.6.

स्यो॒नमिन्द्र॑ ते स॒दः । ई॒शायै॑ म॒न्युर् राजा॑नं बर्हि॒षा दधुरिन्द्रि॒यम् ।
वसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु॒ यज । दे॒वो अ॒ग्निः स्वि॑ष्टकृत् ।

दे॒वान् य॒क्षद्-य॒थाय॒थम् । हो॒तारा-वि॒न्द्रम॒श्विना॑ । वा॒चा वा॒चꣳ
 सर॒स्वती॑म् । अ॒ग्निꣳ सोमꣳ स्वि॒ष्टकृ॑त् । स्वि॒ष्ट इ॒न्द्रः सु॒त्रामा॑
 सवि॒ता वरु॑णो भि॒षक् । इ॒ष्टो दे॒वो वन॑स्पतिः ( ) । स्वि॒ष्टा दे॒वा
 आ॒ज्यपाः॑ । इ॒ष्टो अ॒ग्निर॒ग्निना॑ । हो॒ता हो॒त्रे स्वि॒ष्टकृ॑त् । य॒शो न
 दध॑दिन्द्रि॒यम् । ऊ॒र्जम॑प॒चितिꣳ स्व॒धाम् । वसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु
 यज॑ । 72 (16) (द्वारो॑ दधुरिन्द्रि॒यं वँसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु यज
 - जोष्टि॑भ्यां दधुरिन्द्रि॒यं वँसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु यज - होतृ॑भ्यां
 दधुरिन्द्रि॒यं वँसु॑वने वसु॒धेय॑स्य वियन्तु यज - न्द्रि॒याणि॑ वसु॒वने
 वसु॒धेय॑स्य वियन्तु यज - सर॒स्वत्या - वन॑स्पतिः षट्च) (A14)

Special Korvai

(दे॒वं ब॒र्हिर् दे॒वीर् द्वा॒रो दे॒वी उ॒षासा॑व॒श्विना॑ दे॒वी जोष्टि॑ दे॒वी
 ऊ॒र्जाहू॑ती दे॒वा दे॒वानां॑ भि॒षजा॑ वषट्कारैर् दे॒वीस्ति॑स्रस्ति॒स्रो
 दे॒वीः सर॒स्वती॑ दे॒व इ॒न्द्रो न॒राशꣳसो॑ दे॒व इ॒न्द्रो वन॑स्पतिर्दे॒वं
 ब॒र्हिर्वा॑रितीनां दे॒वो अ॒ग्निः स्वि॒ष्टकृ॑द् दे॒वान्) ।

(समिधाऽग्निं देवं बर्हिः सरस्वत्याश्विना सर्वं वियन्तु । द्वारस्तिस्रः
सर्वं वियन्तु । अज इन्द्रमोजोऽग्निं परः सरस्वतीम् ।
नक्तंपूर्वः सरस्वति । अन्यत्र सरस्वति । भिषक् पूर्वं दुह इन्द्रियं ।
अन्यत्र दधुरिन्द्रियम् । सौत्रामण्यां सुतासुती ।
अञ्जन्त्ययं यजमानः)

2.6.15 अनुवाकं 15 – सूक्तवाकप्रैषः

T.B.2.6.15.1

अग्निमद्य होतारमवृणीत । अयं सुतासुती यजमानः । पचन्
पक्तीः । पचन् पुरोडाशान् । गृह्णन् ग्रहान् । बध्नन् अश्विभ्यां छागं
सरस्वत्या इन्द्राय । बध्नन् सरस्वत्यै मेषमिन्द्रायाश्विभ्याम् ।
बध्नन् इन्द्रायर्षभमश्विभ्यां सरस्वत्यै । सूपस्था अद्य देवो
वनस्पतिरभवत् । अश्विभ्यां छागेन सरस्वत्या इन्द्राय । 73 (10)

T.B.2.6.15.2

सरस्वत्यै मेषेणेन्द्रायाश्विभ्याम् । इन्द्रायर्षभेणाश्विभ्यां सरस्वत्यै ।
अक्षस्तान्मेदस्तः प्रति पचताग्रभीषुः । अवीवृधन्त ग्रहैः ।
अपातामश्विना सरस्वतीन्द्रः सुत्रामा वृत्रहा । सोमान्त्सुराम्णः ।

उपो॑ उक्थाम॒दाः श्रौ॒द्विम॒दा अद॑न् । अवी॒वृधन्॑ ताङ्गू॒षैः ।
 त्वाम॒द्यर्ष॑ आ॒र्षेय॑र्षीणां॒ नपा॑दवृणीत । अय॑ञ् सु॒तासु॒ती
 यज॑मानः ( ) । बहु॒भ्य आसं॑गतेभ्यः । ए॒ष मे॑ दे॒वेषु॑ वसु॒ वार्या॑
 यक्ष्य॑त इति॑ । ता या दे॒वा दे॒वदाना॑न्यदुः । तान्य॑स्मा आ च॒ शास्व॑ ।
 आ च॑ गुरस्व । इ॒षित॑श्च हो॒तर॑सि भ॒द्रवा॑च्याय प्रे॒षितो॑ मानुषः ।
 सू॒क्तवा॑काय॒ सूक्ता॑ ब्रूहि । 74 (17)

(इन्द्राय – यजमानः सप्त च) (A15)

2.6.16 अनुवाकं 16 – पितृयज्ञयाज्यानुवाक्याः

T.B.2.6.16.1

"उ॒शन्त॑स्त्वा ह॒वाम॒ह{14}" , "आ नो॑ अ॒ग्ने सु॒केतु॑ना{15}" ।
 "त्वञ् सो॒म म॒हे भ॒गं॑{16}" , "त्वञ् सो॒म प्र॒चि॒कितो॑ म॒नीषा॑{17}" ।
 "त्वया॑ हि नः॒ पि॒तरः॑ सो॒म पूर्वे॑{18}" , "त्वञ् सो॒म पि॒तृभिः॑
 स॒म्वि॑दानः{19}" । "ब॒र्हिष॑दः पि॒तर॑{20}" , "आऽहं॑ पि॒तृन्{21}" ।
 "उ॒प॒हूताः॑ पि॒तरो॑{22}" , "ऽग्नि॑ष्वा॒त्ताः पि॒तरः॑{23}" ।
 अ॒ग्निष्वा॒त्तानृ॑तु॒मतो॑ ह॒वाम॒हे । न॒राश॑ञ्से सो॒मपी॒थं य॑ आ॒शुः ।

ते नो अर्वन्तः सुहवा भवन्तु । शं नो भवन्तु द्विपदे शं चतुष्पदे ।

ये अग्निष्वात्ता येऽनग्निष्वात्ताः । 75 (10)

T.B.2.6.16.2

अ॒हो॒मुचः॑ पि॒तरः॑ सो॒म्यासः॑ । परेऽवरेऽमृ॒तासो॑ भवन्तः । अधि॒ब्रुवन्तु॑
ते अवन्त्वस्मान् । वान्यायै दुग्धे जुष॒माणाः॑ करम्भम् । उदी॒राणा॑ अवरे
परे च । अग्निष्वात्ता ऋ॒तुभिः॑ सम्॒विदा॑नाः । इन्द्र॒वन्तो॑ ह॒विरि॑दं
जुष॒न्ताम् । "यदग्ने॑ क॒व्यवा॑हन{24}, "त्वम॑ग्न ई॒डितो॑ जा॒तवे॑दः{25}" ।

"मा॒तली॑क॒व्यैः{26}" । ये ता॒तृपु॑र्दे॒वत्रा॑ जेह॒मानाः॑ ( ) ।

हो॒त्रावृ॑धः स्तो॒म॒त॒ष्टासो॑ अ॒र्कैः॑ । आ॒ग्ने या॑हि सु॒विद॑त्रे॒भिर्वा॑ङ् ।

स॒त्यैः क॒व्यैः पि॒तृभि॑र्-घ॒र्मस॑द्भिः । ह॒व्यवा॑ह॒मज॑रं पु॒रुप्रि॑यम् ।

अ॒ग्निं घृ॑तेन ह॒विषा॑ स॒पर्य॑न् । उपा॑सदं क॒व्यवा॑हं पि॒तृणा॑म् ।

स नः॑ प्र॒जां वी॑र॒वती॑ सम्पृ॒ण्वतु॑ । 76 (17)

(अ॒न॒ग्निष्वा॑त्ता – जेह॒मानाः॑ स॒प्त च॑) (A16)

2.6.17 अनुवाकं 17 – ऐन्द्रो पशौ एकादश प्रयाजाः

T.B.2.6.17.1

हो॒ता य॒क्षदि॒डस्प॑दे । स॒मि॒धानं॑ म॒हद्य॑शः । सु॒षमि॑द्धं व॒रेण्य॑म् ।
अ॒ग्निमि॑न्द्रं व॒योध॑सम् । गा॒यत्रीं॑ छ॒न्द इ॒न्द्रिय॑म् । त्र्य॒विं गां॑ व॒यो
द॒धत् । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॒क्षच्छु॑चि॒व्रत॑म् ।
त॒नून॑पा॒तमु॒द्भि॒दम् । यं ग॒र्भम॑दि॒तिर्द॑धे । 77 (10)

T.B.2.6.17.2

शु॒चिमि॑न्द्रं व॒योध॑सम् । उ॒ष्णिहं॑ छ॒न्द इ॒न्द्रिय॑म् । दि॒त्यवा॑हं गां व॒यो
द॒धत् । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॒क्षदी॑डे॒न्यम् । ई॒डितं॑
वृ॒त्रह॑न्त॒मम् । इ॒डाभि॑री॒ङ्घ्र्य सहः॑ । सो॒ममि॑न्द्रं व॒योध॑सम् ।
अ॒नुष्टु॑भं छ॒न्द इ॒न्द्रिय॑म् । त्रि॒व॒थ्सं गां॑ व॒यो द॑धत् । 78 (10)

T.B.2.6.17.3

वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता य॒क्षथ् सु॒बर्हि॑ष॒दम् । पू॒षण्व॑न्त॒-
म॒मर्त्य॑म् । सी॒दन्तं॑ बर्हि॒षि प्रि॑ये । अ॒मृते॑न्द्रं व॒योध॑सम् । बृ॒हतीं॑
छ॒न्द इ॒न्द्रिय॑म् । पञ्चा॒विं गां॑ व॒यो द॑धत् । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज ।
हो॒ता य॒क्षद् व्य॑च॒स्वतीः॑ । सु॒प्राय॑णा ऋ॒तावृ॑धः । 79 (10)

T.B.2.6.17.4

द्वा॒रो दे॒वीर्.हि॒रण्ययीः॑ । ब्र॒ह्मा॒ण इन्द्रं॑ व॒यो॒धसम्॑ । प॒ङ्क्तिं॑ छन्द
इहेन्द्रि॒यम् । तु॒र्यवा॒हं गां॑ व॒यो दधत् । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज ।
हो॒ता यक्ष॑त्-सु॒पेश॑से । सु॒शि॒ल्पे बृ॒हती॑ उ॒भे । न॒क्तोषा॑सा न
दर्श॑ते । वि॒श्वमिन्द्रं॑ व॒यो॒धसम्॑ । त्रि॒ष्टुभं॑ छन्द इन्द्रि॒यम् । 80 (10)

T.B.2.6.17.5

प॒ष्ठवा॒हं गां॑ व॒यो दधत् । वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑त्
प्र॒चेत॑सा । दे॒वाना॑मु॒त्तमं॑ य॒शः । हो॒तारा॑ दै॒व्या क॒वी । स॒युजेन्द्रं॑
व॒यो॒धसम्॑ । जग॑तीं छन्द इहेन्द्रि॒यम् । अ॒न॒ड्वा॒हं गां॑ व॒यो दधत् ।
वे॒त्वाज्य॑स्य हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑त् पे॒शस्व॑तीः । 81 (10)

T.B.2.6.17.6.

ति॒स्रो दे॒वीर्.हि॒रण्ययीः॑ । भा॒रती॑र्-बृ॒हती॑र्म॒हीः । प॒तिमिन्द्रं॑ व॒यो॒धसम्॑ ।
वि॒राजं॑ छन्द इहेन्द्रि॒यम् । धे॒नुं गां॑ न व॒यो दधत् । वे॒त्वाज्य॑स्य
हो॒तर्य॑ज । हो॒ता यक्ष॑त् सु॒रेत॑सम् । त्व॒ष्टारं॑ पु॒ष्टि॒वर्ध॑नम् ।
रू॒पाणि॑ बि॒भ्रतं॑ पृथक् । पु॒ष्टिमिन्द्रं॑ व॒यो॒धसम्॑ । 82 (10)

T.B.2.6.17.7

द्विपदं छन्द इहेन्द्रियम् । उक्षाणं गां न वयो दधत् । वेत्वाज्यस्य
 होतर्यज । होता यक्षच्छतक्रतुम् । हिरण्यपर्ण-मुक्थिनम् । रशनां
 बिभ्रतं वशिम् । भगमिन्द्रं वयोधसम् । ककुभं छन्द इहेन्द्रियम् ।
 वशां वैहतं गां न वयो दधत् । वेत्वाज्यस्य होतर्यज ( ) ।
 होता यक्षथ्-स्वाहाकृतीः । अग्निं गृहपतिं पृथक् । वरुणं भेषजं
 कविम् । क्षत्रमिन्द्रं वयोधसम् । अतिच्छन्दसं छन्द इन्द्रियम् ।
 बृहदृषभं गां वयो दधत् । वेत्वाज्यस्य होतर्यज । 83 (17)

(दधे - दधद् - ऋतावृथ - इन्द्रियं - पेशस्वतीर् - वयोधसं -
 वैत्वाज्यस्य होतर्यज सप्त च) (A17)

Special Korvai

इडस्पदेऽग्निं गायत्रीं त्र्यविम् । शुचिव्रतं शुचिमुष्णिहं दित्यवाहम् ।
 ईडेन्यं सोम-मनुष्टुभं त्रिवथ्सम् । सुबर्हिषदममृतेन्द्रं बृहतीं
 पञ्चाविम् । व्यचस्वतीः सुप्रायणा द्वारौ ब्राह्मणः पाङ्क्तिमिह
 तुर्यवाहम् । सुपेशसे विश्वमिन्द्रं त्रिष्टुभं पष्ठवाहम् ।

प्रचे॒तसा॑ स॒युजे॒न्द्रं॑ ज॒गती॑मि॒हान॑ङ्वा॒हम् । पे॒शस्व॑तीस्ति॒स्त्रो भा॑रतीः
 पतिं॑ वि॒राज॑मि॒ह धे॒नुं न । सु॒रेत॑सं त्व॒ष्टारं॑ पु॒ष्टिं द्वि॑पदमि॒होक्षा॑णं न ।
 शत॑क्रतुं भ॒गमि॑न्द्रं ककु॒भमि॑ह व॒शां वे॑हतं गां न ।
 स्वा॒हाकृ॑तीः क्ष॒त्रम॑ति॒च्छन्द॑सं बृ॒हदृ॑षभं गां वयः ।
 इन्द्रि॑यमु॒षिव॑सु॒नव॑दशे॒हैन्द्रि॑यमष्ट॒ नव॑ दश गां न वयो दध॑त् सर्व॑वेतु ।

2.6.18 अनुवाकं 18 – ऐन्द्रो पशौ प्रयाजयाज्याः

T.B.2.6.18.1

समि॑द्धो अ॒ग्निः समि॑धा । सु॒षमि॑द्धो व॒रेण्यः॑ । गा॒यत्री॑ छन्द॒ इन्द्रि॑यम् ।
 त्र्य॒विगौ॑र्वयो दधुः । त॒नून॑पा-च्छुचि॒व्रतः॑ । त॒नून॑पाच्च॒ सर॑स्वती ।
 उ॒ष्णिक्छ॑न्द॒ इन्द्रि॑यम् । दि॒त्यवा॑ङ्गौर्वयो दधुः । इ॒डाभि॑र॒ग्निरी॑ङ्घ्रः ।
 सोमो॑ दे॒वो अ॑मर्त्यः । 84 (10)

T.B.2.6.18.2

अनु॑ष्टुप्छन्द॒ इन्द्रि॑यम् । त्रि॒वथ्सो॑ गौर्वयो दधुः । सु॒बर्.हि॑र॒ग्निः
 पू॒षण्वान् । स्ती॒र्ण-बर्.हि॑र॒मर्त्यः॑ । बृ॒हती॑ छन्द॒ इन्द्रि॑यम् । पञ्चा॑विर्
 गौर्वयो दधुः । दुरो॑ दे॒वीर्दि॑शो म॒हीः । ब्र॒ह्मा दे॒वो बृ॑हस्पतिः ।
 प॒ङ्क्तिः॑ छन्द॒ इहेन्द्रि॑यम् । तु॒र्यवा॑ङ् गौर्वयो दधुः । 85 (10)

T.B.2.6.18.3

उ॒षे य॒ह्वी सु॒पे॒श॒सा । वि॒श्वे दे॒वा अ॒म॒र्त्याः । त्रि॒ष्टुप् छ॒न्द इ॒न्द्रि॒यम् ।
प॒ष्ठ॒वाद्गौ॒र्वयो॑ दधुः । दै॒व्या हो॒तारा॑ भिष॒जा । इ॒न्द्रेण॑ स॒यु॒जा यु॒जा ।
ज॒गती॑ छ॒न्द इ॒हेन्द्रि॒यम् । अ॒न॒ड्वान्-गौ॒र्वयो॑ दधुः ।
ति॒स्र इ॒डा सर॑स्वती । भा॒रती॑ म॒रुतो॑ वि॒शः । 86 (10)

T.B.2.6.18.4

वि॒राट्छ॒न्द इ॒हेन्द्रि॒यम् । धे॒नुगौ॑र्न वयो॑ दधुः । त्व॒ष्टा तु॒रीपो॑ अ॒द्भुतः॑ ।
इ॒न्द्राग्नी॑ पु॒ष्टि॒वर्ध॑ना । द्वि॒पाच्छ॒न्द इ॒हेन्द्रि॒यम् । उ॒क्षा गौ॑र्न वयो॑ दधुः ।
श॒मिता॑ नो व॒नस्प॑तिः । स॒विता॑ प्र॒सुव॑न्भगम् । क॒कुच्छ॒न्द
इ॒हेन्द्रि॒यम् । व॒शा वे॒हद्गौ॑र्न वयो॑ दधुः ( ) । स्वा॒हा य॒ज्ञं व॑रुणः ।
सु॒क्षत्रो॑ भे॒षजं॑ क॒रत् । अ॒तिः छ॒न्दाः छ॒न्द इ॒न्द्रि॒यम् । बृ॒हदृ॒षभो॑
गौ॒र्वयो॑ दधुः । 87 (14) (अ॒म॒र्त्य - स्तु॒र्यवा॑ङ्गौ॒र्वयो॑ दधु॒र् - वि॒शो
- व॒शा वे॒हद्गौ॑र्न वयो॑ दधुश्च॒त्वारि॑ च) (A18)

2.6.19 अनुवाकं 19 – ऐन्द्रो पशौ वपादीनां यज्यानुवाक्याः

T.B.2.6.19.1

व॒स॒न्ते॒न॒र्तु॒ना॑ दे॒वाः । व॒स॒व॒स्त्रि॒वृ॒ता॑ स्तु॒तम् । र॒थ॒न्त॒रेण॑ ते॒ज॒सा॑ ।
ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुः । ग्री॒ष्मेण॑ दे॒वा ऋ॒तु॒ना॑ । रु॒द्राः प॒ञ्च॒द॒शे॒ स्तु॒तम् ।
बृ॒ह॒ता य॒श॒सा॑ ब॒लम् । ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुः ।
व॒र्षा॒भिर्ऋ॒तु॒ना॑ऽऽदि॒त्याः । स्तो॒मे स॒प्त॒द॒शे॒ स्तु॒तम् । 88 (10)

T.B.2.6.19.2

वै॒रूपे॑ण वि॒शौज॑सा । ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुः । शा॒र॒दे॒न॒र्तु॒ना॑ दे॒वाः ।
ए॒क॒वि॒ंश॑ ऋ॒भ॒वः स्तु॒तम् । वैरा॑जे॒न श्रि॒या श्रि॒यम् । ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑
द॒धुः । हे॒म॒न्ते॒न॒र्तु॒ना॑ दे॒वाः । म॒रु॒त॒स्त्रि॒ण॒वे स्तु॒तम् । ब॒ले॒न श॒क्व॒रीः
स॒हः । ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुः ( ) । शौ॒शि॒रे॒ण॒र्तु॒ना॑ दे॒वाः ।
त्र॒य॒स्त्रि॒ंशो॑ ऽमृ॒तश्च॑ स्तु॒तम् । स॒त्ये॒न रे॒वतीः॑ क्ष॒त्रम् ।
ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुः । 89 (14) (स्तो॒मे स॒प्त॒द॒शे॒ स्तु॒तश्च॑ –
स॒हो॑ ह॒वि॒रि॒न्द्रे॒ वयो॑ द॒धुश्च॒त्वारि॑ च) (A19)

Special Korvai

(व॒स॒न्ते॒न॒ ग्री॒ष्मेण॑ व॒र्षा॒भिः शा॒र॒दे॒न हे॒म॒न्ते॒न शौ॒शि॒रे॒ण षट्)

2.6.20 अनुवाकं 20 – ऐन्द्रो पशौ अनूयाजानां मैत्रावरिणप्रैषाः

T.B.2.6.20.1

दे॒वं ब॒र्.हि॒रि॒न्द्रं॑ ॥ व॒यो॒ध॒स॒म् । दे॒वं दे॒व॒म॒व॒र्ध॒य॒त् । गा॒य॒त्रि॒या
छ॒न्द॒से॒न्द्रि॒य॒म् । ते॒ज इ॒न्द्रे॒ व॒यो द॒ध॒त् । व॒सु॒व॒ने व॒सु॒धे॒य॒स्य॑ वे॒तु य॒ज ।
दे॒वीर्द्वा॒रो दे॒व॒मि॒न्द्रं॑ ॥ व॒यो॒ध॒स॒म् । दे॒वीर्दे॒व॒म॒व॒र्ध॒य॒न् ।
उ॒ष्णि॒हा छ॒न्द॒से॒न्द्रि॒य॒म् । प्रा॒ण॒मि॒न्द्रे॒ व॒यो द॒ध॒त् । व॒सु॒व॒ने व॒सु॒धे॒य॒स्य॑
वि॒य॒न्तु य॒ज । 90 (10)

T.B.2.6.20.2

दे॒वी दे॒वं व॒यो॒ध॒स॒म् । उ॒षे इ॒न्द्र॒म॒व॒र्ध॒ता॒म् । अ॒नु॒ष्टु॒भा छ॒न्द॒से॒न्द्रि॒य॒म् ।
वा॒च॒मि॒न्द्रे॒ व॒यो द॒ध॒त् । व॒सु॒व॒ने व॒सु॒धे॒य॒स्य॑ वी॒तां य॒ज । दे॒वी जो॒ष्ट्री
दे॒व॒मि॒न्द्रं॑ ॥ व॒यो॒ध॒स॒म् । दे॒वी दे॒व॒म॒व॒र्ध॒ता॒म् । बृ॒ह॒त्या छ॒न्द॒से॒न्द्रि॒य॒म् ।
श्रो॒त्र॒मि॒न्द्रे॒ व॒यो द॒ध॒त् । व॒सु॒व॒ने व॒सु॒धे॒य॒स्य॑ वी॒तां य॒ज । 91 (10)

T.B.2.6.20.3

दे॒वी ऊ॒र्जा॒हु॒ती दे॒व॒मि॒न्द्रं॑ ॥ व॒यो॒ध॒स॒म् । दे॒वी दे॒व॒म॒व॒र्ध॒ता॒म् । प॒ङ्क्॒त्या
छ॒न्द॒से॒न्द्रि॒य॒म् । शु॒क्र॒मि॒न्द्रे॒ व॒यो द॒ध॒त् । व॒सु॒व॒ने व॒सु॒धे॒य॒स्य॑ वी॒तां
य॒ज । दे॒वा दै॒व्या॒ हो॒ता॒रा दे॒व॒मि॒न्द्रं॑ ॥ व॒यो॒ध॒स॒म् । दे॒वा दे॒व॒म॒व॒र्ध॒ता॒म् ।

त्रि॒ष्टु॒भा छ॒न्द॒सेन्द्रि॒यम् । त्वि॒षि॒मिन्द्रे॑ व॒यो द॑धत् ।

व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वी॒तां य॑ज । 92 (10)

T.B.2.6.20.4

दे॒वी-स्ति॒स्र-स्ति॒स्रो दे॒वीर्व॑यो॒धस॑म् । प॒ति॒मिन्द्र॑-मव॒र्धय॑न् ।

जग॑त्या छ॒न्द॒सेन्द्रि॒यम् । ब॒ल॒मिन्द्रे॑ व॒यो द॑धत् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य

वि॒यन्तु॑ यज । दे॒वो न॒रा॒श॒सो दे॒वमिन्द्रं॑ व॒यो॒धस॑म् ।

दे॒वो दे॒वम॑व॒र्धय॑त् । वि॒रा॒जा छ॒न्द॒सेन्द्रि॒यम् । रे॒त इ॒न्द्रे व॒यो द॑धत् ।

व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वे॒तु य॑ज । 93 (10)

T.B.2.6.20.5

दे॒वो व॒न॒स्पति॑र्-दे॒वमिन्द्रं॑ व॒यो॒धस॑म् । दे॒वो दे॒वम॑व॒र्धय॑त् । द्वि॒प॒दा

छ॒न्द॒सेन्द्रि॒यम् । भ॒ग॒मिन्द्रे॑ व॒यो द॑धत् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य वे॒तु य॑ज ।

दे॒वं ब॒र्हि॒र्वारि॑ती॒नां दे॒वमिन्द्रं॑ व॒यो॒धस॑म् । दे॒वो दे॒वम॑व॒र्धय॑त् ।

क॒कु॒भा छ॒न्द॒सेन्द्रि॒यम् । य॒श इ॒न्द्रे व॒यो द॑धत् । व॒सु॒वने॑ व॒सु॒धेय॑स्य

वे॒तु य॑ज ( ) । दे॒वो अ॒ग्निः स्वि॑ष्ट॒कृद्-दे॒वमिन्द्रं॑ व॒यो॒धस॑म् ।

दे॒वो दे॒वम॑व॒र्धय॑त् । अ॒ति॒च्छ॒न्द॒सा छ॒न्द॒सेन्द्रि॒यम् ।

क्षत्रमिन्द्रे वयो दधत् । वसुवने वसुधेयस्य वेतु यज । 94 (15)

(वियन्तु यज – वीतां यज-वीतां यज-वेतु यज-
वेतु यज पञ्च च) (A20)

Special Korvai

(देवं बर्हिर् गायत्रिया तेजः । देवीर्द्वार उष्णिहा प्राणम् ।
देवी देवमुषे अनुष्टुभा वाचम् । देवी जोष्ट्री बृहत्या श्रोत्रम् ।
देवी ऊर्जाहूती पङ्क्त्या शुक्रम् । देवा दैव्या होतारा त्रिष्टुभा
त्विषिम् । देवीस्तिस्रस्तिस्रो देवीः पतिं जगत्या बलम् ।
देवो नराशंसो विराजा रेतः । देवो वनस्पतिर् द्विपदा भगम् ।
देवं बर्हिर् वारितीनां ककुभा यशः । देवो अग्निः
स्विष्टकृदतिच्छन्दसा क्षत्रम् । वेतु वियन्तु चतुर् वीतामेको वियन्तु
चतुर्वेतु । अवर्धयदवर्धय७ श्वतुरवर्धतामेको ऽवर्धय७
श्वतुरवर्धयत् ।)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 20 Anuvaakams :-

(स्वा॒द्वीं त्वा॒ – सोमः॑ – सु॒राव॑न्त॒ꣳ – सी॒सेन॑ – मि॒त्रोऽसि॑ – यद्
दे॒वा – हो॒ता यक्ष॑त् स॒मिधे॑न्द्र॒ꣳ – स॒मिद्ध॑ इन्द्र – आ॒चर्ष॑णि॒प्रा
– दे॒वं बर्हि॑रिन्द्र॒ꣳ सु॒देव॑ꣳ – हो॒ता यक्ष॑त् स॒मिधा॑ऽग्निꣳ –
स॒मिद्धो॑ अ॒ग्निर॑श्चि॒ना – ऽश्चि॒ना ह॒विरि॑न्द्रि॒यं – दे॒वं बर्हिः॑ स॒रस्व
– त्या॒ग्नि॒म – द्यो॒शन्तो॑ – हो॒ता यक्ष॑दि॒डस्प॑दे – स॒मिद्धो॑ अ॒ग्निः
स॒मिधा॑ – व॒सन्ते॑न – दे॒वं बर्हि॑रिन्द्रं व॒योध॑सं वि॒ꣳश॑तिः)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasanis :-

(स्वा॒द्वीं त्वाऽ॑ – मी॒ म॒दन्त॑ पि॒तरः॑ – सा॒म्राज्या॑य – पू॒तं प॒वित्रे॑णे
वा॒ज्य – मु॒षासा॑न॒क्ता – ब॒दरै॑ – र॒धाता॑मश्चि॒ना – दे॒व इन्द्रो॑
व॒नस्प॑तिः – प॒ष्ठवा॑हं गां – दे॒वी दे॒वं व॒योध॑सं च॒तुर्न॑वतिः)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 6th Prapaatakam :-

(स्वा॒द्वीन्त्वा॑ – वे॒तु य॑ज)

द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः – (TB 2.6)

। हरिः ओं ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टके षष्ठः प्रपाठकः

समाप्तः ।

**Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 –
Prapaatakam 6 (TB 2.6)**

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	5	55
Anuvakam 2	3	38
Anuvakam 3	5	55
Anuvakam 4	6	64
Anuvakam 5	8	82
Anuvakam 6	5	53
Anuvakam 7	6	62
Anuvakam 8	4	44
Anuvakam 9	1	14
Anuvakam 10	6	66
Anuvakam 11	10	105
Anuvakam 12	4	48
Anuvakam 13	3	36
Anuvakam 14	6	66
Anuvakam 15	2	27
Anuvakam 16	2	27
Anuvakam 17	7	77
Anuvakam 18	4	44
Anuvakam 19	2	24
Anuvakam 20	5	55
Total →	94	1042

Appendix (of expansions)

T.B.2.6.3.4 "अ॒ग्न॑ आ॒यू॒षि॑ प॒वसे॑ {3}", "अ॒ग्ने॑ प॒वस्व॑{4}"

अ॒ग्न॑ आ॒यू॒षि॑ प॒वस॑ आ सु॒वो॒र्ज॒मिषं॑ च नः ।

आ॒रे बा॒धस्व॑ दु॒च्छु॒नां ॥ {3}

अ॒ग्ने॑ प॒वस्व॑ स्व॒पा अ॒स्मे वर्चः॑ सु॒वीर्यं॑ ।

दध॑त् पोष॒ रयिं॑ म॒यि ॥ {4}

(Appearing in T.S.1.3.14.8)

T.B.2.6.3.4 "प॒वमा॑नः सु॒वर्ज॑नः{5}" "पु॒नन्तु॑ मा दे॒वज॑नाः{6}"

प॒वमा॑नः सु॒वर्ज॑नः । प॒वि॒त्रेण॑ वि॒चर्ष॑णिः ।

यः पो॒ता स पु॑नातु मा ॥ {5}

पु॒नन्तु॑ मा दे॒वज॑नाः । पु॒नन्तु॑ म॒न वो॑ धि॒या ।

पु॒नन्तु॑ वि॒श्व आ॒यवः॑ ॥ {6} (Both appearing in T.B.1.4.8.1)

T.B.2.6.3.4 "जातवेदः पवित्रवद्{7}" "यत्ते पवित्रमर्चिषि{8}"

जातवेदः पवित्रवत् । पवित्रेण पुनाहि मा । शुक्रेण देव दीद्यत् ।

अग्ने क्रत्वा क्रतूँरनु ॥ {7}

यत्ते पवित्र-मर्चिषि । अग्ने विततमन्तरा । ब्रह्म तेन पुनीमहे ॥ {8}

(Both appearing in T.B.1.4.8.2)

T.B.2.6.3.4 "उभाभ्यां देव सवितर{9}" "वैश्वदेवी पुनती{10}"

उभाभ्यां देव सवितः । पवित्रेण सवेन च । इदं ब्रह्म पुनीमहे ॥ {9}

वैश्वदेवी पुनती देव्यागात् । यस्यै बह्वी-स्तनुवो वीतपृष्ठाः ।

तया मदन्तः सधमाद्येषु । वयञ् स्याम पतयो रयीणाम् ॥ {10}

(Both appearing in T.B.1.4.8.2)

T.B.2.6.9.1 "आचर्षणिप्रा{11}"

आचर्षणिप्रा वृषभो जनानाम् । राजा कृष्टीनां पुरुहूत इन्द्रः ।

स्तुतः श्रवस्यन्नवसोपमद्रिक् । युक्त्वा हरी वृषणा ऽऽयाह्यर्वाङ् ॥ {11}

(Appearing in T.B.2.4.3.11)

T.B.2.6.9.1 "विवेष यन्मा{12}"

विवेष॑ यन्मा॑ धि॒षणा॑ ज॒जान॑ स्तवै॑ पु॒रा पा॒र्यादि॑न्द्र॒ महः॑ ।
अ॒ह॒सो यत्र॑ पी॒पर॑द्यथा॒ नो ना॒वेव॑ या॒न्त मु॒भये॑ हवन्ते ॥ {12}

(Appearing in T.S.1.6.12.3)

T.B.2.6.9.1 "तꣳ सधीचीः{13}"

तꣳ स॒धीची॑रू॒तयो॑ वृ॒ष्णि॒यानि॑ । पौ॒ꣳस्या॑नि॒ नियु॑तः स॒श्रुरि॑न्द्रम् ।
समु॒द्रं न सि॒न्धव॑ उ॒क्थ॑शु॒ष्माः । उ॒रुव्य॑च॒संगि॑र आ॒विश॑न्ति ॥ {13}

(Appearing in T.B.2.4.5.2)

T.B.2.6.16.1 "उशन्तस्त्वा हवामह{14}"

उ॒शन्त॑स्त्वा ह॒वामह॑ उ॒शन्तः॑ स॒मिधी॑महि ।
उ॒शन्नु॑शत आ वह॑ पि॒तृन् ह॒विषे॑ अ॒त्तवे॑ ॥ {14}

(Appearing in T.S. 2.6.12.1)

T.B.2.6.16.1 "आ नो अग्ने सुकेतुना{15}" "त्वꣳ सोम महे भगं {16}"

आ नो॑ अ॒ग्ने सु॒केतु॑ना । र॒यिं वि॒श्वायु॑पोषसम् ।
मा॒र्डीकं॑ धेहि जी॒वसे॑ ॥ {15}

त्व॒ सोम॑ म॒हे भ॒गम् । त्वं यून॑ ऋ॒ताय॑ते ।

दक्षं॑ द॒धासि जी॒वसे॑ ॥ {16}

(Both appearing in T.B.2.4.5.3)

T.B.2.6.16.1 "त्व॒ सोम॑ प्र॒चिकि॑तो म॒नीषा{17}",

"त्वया॑ हि नः॑ पि॒तरः॑ सोम॑ पूर्वे॑{18}"

त्व॒ सोम॑ प्र॒चिकि॑तो म॒नीषा त्व॒ रजि॑ष्ठम॒नु नेषि॑ प॒न्थां ।

तव॑ प्र॒णीती॑ पि॒तरो॑ न इ॒न्दो दे॒वेषु॑ रत्न॑म॒ भज॑न्त॒ धीराः॑ ॥ {17}

त्वया॑ हि नः॑ पि॒तरः॑ सोम॑ पूर्वे॑ क॒र्माणि॑ च॒क्रुः प॑व॒मान॒ धीराः॑ ।

व॒न्वन्न॑वा॒तः प॒रिधी॑ र॒पोर्णु॑ वी॒रेभि॑र॒श्वैर्म॑घ॒वा भ॑वा नः ॥ {18}

(Both appearing in T.S.2.6.12.1)

T.B.2.6.16.1 "त्व॒ सोम॑ पि॒तृभिः॑ स॒म्वि॑दानः{19}"

त्व॒ सोम॑ पि॒तृभिः॑ स॒म्वि॑दानोऽनु॒ द्यावा॑पृथि॒वी आ त॑तन्थ ।

तस्मै॑ त इ॒न्दो ह॒विषा॑ वि॒धेम॒ वय॑ स्या॒म प॑त॒यो र॒यीणां॑ ॥ {19}

(Appearing in T.S.2.6.12.2)

T.B.2.6.16.1 "बर्हिषदः पितर{20}", "आऽहं पितृन्{21}",
"उपहूताः पितरो{22}"

बर्हिषदः पितर ऊत्यर्वागिमा वो हव्या चकृमा जुषध्वं ।

त आ गताऽवसा शं तमेनाथास्मभ्यं शं योररपो दधात ॥ {20}

(Appearing in T.S.2.6.12.2)

आऽहं पितृन् सुविदत्रां अविथिसि नपातं च विक्रमणं च विष्णोः ।

बर्हिषदो ये स्वधया सुतस्य भजन्त पित्वस्त इहाऽऽ गमिष्ठाः ॥ {21}

(Appearing in T.S.2.6.12.3)

उपहूताः पितरः सोम्यासो बर्हिष्येषु निधिषु प्रियेषु ।

त आ गमन्तु त इह श्रुवन्त्वधि ब्रुवन्तु ते अवन्त्वस्मान् ॥ {22}

(Appearing in T.S.2.6.12.3)

T.B.2.6.16.1 "अग्निष्वात्ताः पितरः{23}"

अग्निष्वात्ताः पितर एह गच्छत सदः सदः सदत सुप्रणीतयः ।

अत्ता हवींषि प्रयतानि बर्हिष्यथा रयिं सर्ववीरं दधातन ॥ {23}

(Appearing in T.S.2.6.12.2)

T.B.2.6.16.2 "यदग्ने कव्यवाहन{24},

"त्वमग्न ईडितो जातवेदः{25}", "मातलीकव्यैः{26}"

यदग्ने कव्यवाहन पितृन् यक्ष्यतावृधः ।

प्र च हव्यानि वक्ष्यसि देवेभ्यश्च पितृभ्य आ ॥ {24]

त्वमग्न ईडितो जातवेदोऽवाङ्महव्यानि सुरभीणि कृत्वा ।

प्रादाः पितृभ्यः स्वधया ते अक्षन्नद्धि त्वं देव प्रयता हवींषि । {25}

मातली कव्यैर्यमो अङ्गिरोभि बृहस्पतिर् ऋक्वभि वावृधानः ।

याँश्च देवा वावृधुर्ये च देवान्थ् स्वाहाऽन्ये

स्वधयाऽन्ये मदन्ति ॥ {26}

(The above 3 appearing in T.S.2.6.12.5)

2.7 द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः – सवा एकाहविशेषः

2.7.1 अनुवाकं – बृहस्पतिसवः

T.B.2.7.1.1

त्रिवृ॒त्-स्तो॑मो॒ भव॑ति । ब्र॒ह्मव॑र्चसं॒ वै त्रि॒वृत् । ब्र॒ह्मव॑र्चसमे॒वाव॑रुन्धे ।
अग्नि॑ष्टोमः सोमो॒ भव॑ति । ब्र॒ह्मव॑र्चसं॒ वा अ॑ग्निष्टोमः ।
ब्र॒ह्मव॑र्चसमे॒वाव॑रुन्धे । रथं॑तर॒ञ् साम॑ भवति । ब्र॒ह्मव॑र्चसं॒ वै
रथ॑न्तरम् । ब्र॒ह्मव॑र्चसमे॒वाव॑रुन्धे । परि॑स्रजी होता॑ भवति । 1 (10)

T.B.2.7.1.2

अरु॑णो मि॒र्मिर॑स्त्रि॒शुक्रः॑ । ए॒तद् वै ब्र॒ह्मव॑र्चसस्य॒ रूप॑म् ।
रूपे॑णैव ब्र॒ह्मव॑र्चसम॒वरु॑न्धे । बृ॒हस्प॑ति-र॒काम॑यत दे॒वानां॑ पु॒रोधां॑
गच्छे॑यमिति । स ए॒तं बृ॒हस्प॑तिस॒वम॑पश्यत् । तमा॑ऽहरत् । तेना॑यजत ।
ततो॑ वै स दे॒वानां॑ पु॒रोधा-म॑गच्छत् । यः पु॒रोधाका॑मः स्यात् ।
स बृ॒हस्प॑तिस॒वेन॑ यजेत । 2 (10)

T.B.2.7.1.3

पु॒रोधा॑मेव गच्छति । तस्य॑ प्रा॒तस्स॑वने स॒न्नेषु॑ ना॒राश॑ऽसेषु ।
एका॑दश दक्षि॒णा नी॑यन्ते ।
एका॑दश मा॒ध्यंदि॑ने स॒वने स॒न्नेषु॑ ना॒राश॑ऽसेषु ।

एकादश तृतीयसवने सन्नेषु नाराश॑सेषु । त्रयस्त्रिंश॑त्-संपद्यन्ते ।
 त्रयस्त्रिंश॑द् वै दे॒वताः । दे॒वता ए॒वावरु॑न्धे । अश्व॑श्चतुस्त्रिंशः ।
 प्राजाप॑त्यो वा अश्वः । 3 (10)

T.B.2.7.1.4

प्रजाप॑ति-श्चतुस्त्रिंशो॑ दे॒वता॑नां । याव॑तीरेव दे॒वताः ।
 ता ए॒वावरु॑न्धे । कृ॒ष्णाजि॑ने ऽभिषि॑ञ्चति । ब्रह्म॑णो वा ए॒तद्-रूप॑म् ।
 यत् कृ॒ष्णाजि॑नम् । ब्रह्म॑वर्च॒सेनै॒वैनं॑ सम॑र्धयति । आ॒ज्येना॑भिषि॑ञ्चति ।
 तेजो॑ वा आ॒ज्यम् । तेज॑ ए॒वास्मिन् द॑धाति ( ) । 4 (10)
 (होता॑ भवति – यजेत – वा अश्वो॑ – दधाति) (A1)

2.7.2 अनुवाकं – वैश्यसवः

T.B.2.7.2.1

यदा॒ग्नेयो॑ भवति । अ॒ग्निमु॑खा हृ॒द्धिः । अथ॑ यत् पौ॒ष्णः ।
 पु॒ष्टिर्वै पू॒षा । पु॒ष्टिर्-वैश्य॑स्य । पु॒ष्टिमे॒वावरु॑न्धे । प्र॒सवा॑य सा॒वित्रः ।
 अथ॑ यत् त्वाष्ट्रः । त्वष्टा॑ हि रू॒पाणि॑ वि॒करो॑ति ।
 निर्व॑रुण॒त्वाय॑ वा॒रुणः । 5 (10)

T.B.2.7.2.2

अथो॑ य ए॒व कश्च॑ स॒न्ध॒सू॒यते॑ । स हि॑ वा॒रु॒णः । अथ॑ यद् वै॒श्वदे॑वः ।
वै॒श्वदे॑वो हि॑ वै॒श्यः । अथ॑ यन् मा॒रुतः॑ । मा॒रुतो॑ हि॑ वै॒श्यः ।
स॒प्तै॒तानि॑ ह॒वी॒षि॑ भवन्ति । स॒प्तग॑णा वै मरु॒तः । पृ॒श्निः॑ प॒ष्ठौही॑
मा॒रुत्या॑लभ्यते । वि॒ड्वै मरु॒तः ( ) । वि॒श ए॒वैतन्-म॑ध्यतो॒ऽभिषि॑च्यते ।
तस्मा॑द् वा ए॒ष वि॒शः प्रि॒यः । वि॒शो हि॑ म॒ध्यतो॒ऽभिषि॑च्यते ।
ऋ॒षभ॑च॒र्मेऽध्य॑भिषिञ्चति । स हि॑ प्र॒जन॑यिता । द॒ध्नाऽभिषि॑ञ्चति ।
ऊ॒र्वा अ॒न्नाद्यं॑ दधि॑ । ऊ॒र्जै॒वैन-म॑न्नाद्येन॒ सम॑र्धयति । 6 (18)

(वा॒रु॒णो – वि॒ड्वै मरु॒तोऽष्टौ॑ च) (A2)

2.7.3 अनुवाकं 3 – ब्राह्मणसवः

T.B.2.7.3.1

यदा॑ग्ने॒यो भ॑वति । आ॒ग्ने॒यो वै ब्रा॑ह्मणः । अथ॑ यथ् सौ॒म्यः ।
सौ॒म्यो हि॑ ब्रा॒ह्मणः॑ । प्र॒सवा॑यै॒व सा॒वि॒त्रः । अथ॑ यद् बा॒र्ह॒स्प॒त्यः ।
ए॒तद्वै ब्रा॑ह्मण॒स्य वाक्प॑तीयम् । अथ॑ यद॒ग्नी॒षोमी॑यः ।
आ॒ग्ने॒यो वै ब्रा॑ह्मणः । तौ यदा॑ सं॒गच्छे॑ते । 7 (10)

T.B.2.7.3.2

अथ॑ वी॒र्या॑व॒त्तरो॑ भवति । अथ॑ यथ् सार॑स्वतः । ए॒तद्धि॑ प्र॒त्यक्षं॑
 ब्रा॒ह्मण॑स्य वाक्प॒तीयम्॑ । निर्व॑रुण॒त्वायै॑व वा॒रुणः॑ । अथो॒ य ए॒व कश्च॑
 सन्ध॑सूयते । स हि वा॒रुणः॑ । अथ॑ यद् द्या॒वापृ॑थिव्यः ।
 इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ वज्रमु॒दय॑च्छत् । तं द्या॒वापृ॑थिवी नान्व॑मन्येताम् ।
 तमे॒तेनै॒व भा॒गधे॒येना॑-न्वमन्येताम् । 8 (10)

T.B.2.7.3.3

वज्र॑स्य वा ए॒षोऽनु॑मा॒नाय॑ । अनु॑मतवज्रः सू॒याता॑ इति । अ॒ष्टावे॑तानि
 हवी॑ ऽ॒षि भव॑न्ति । अ॒ष्टाक्ष॑रा गाय॒त्री । गाय॑त्री ब्र॒ह्मव॑र्च॒सम् ।
 गाय॑त्रियै॒व ब्र॒ह्मव॑र्च॒समव॑रुन्धे । हि॒रण्ये॑न घृ॒तमु॑त् पु॒नाति॑ । तेज॑स
 ए॒व रु॒चे । कृ॒ष्णाजि॑नेऽभि॒षिञ्च॑ति । ब्र॒ह्मणो॑ वा ए॒तदृ॑ख॒सामयो॑ रूपम्
 ( ) । यत् कृ॒ष्णाजि॑नम् । ब्र॒ह्मन्ने॒वैन॑-मृ॒ख॒सामयो॑-र॒ध्यभि॑षिञ्चति ।
 घृ॒तेना॑-भि॒षिञ्च॑ति । तथा॑ वी॒र्या॑व॒त्तरो॑ भवति । 9 (14)

(संगच्छेते - भा॒गधे॒येना॑न्वमन्येता - रूपं च॒त्वारि॑ च) (A3)

2.7.4 अनुवाकं 4 – सोमसवः

T.B.2.7.4.1

न वै सोमे॑न सोम॑स्य स॒वोऽस्ति॑ । ह॒तो ह्येषः॑ । अ॒भिषु॑तो ह्येषः॑ ।
न हि ह॒तः सू॒यते॑ । सौमी॑ꣳ सू॒तव॑शा॒माल॑भते । सोमो॑ वै रे॒तोधाः॑ ।
रेत॑ ए॒व तद्-द॑धाति । सौम्य॑र्चा ऽभिषि॑ञ्चति । रे॒तोधा ह्येषा॑ । रेतः॑
सोमः॑ ( ) । रेत॑ ए॒वास्मिन् द॑धाति । यत् किञ्च॑ रा॒जसू॑यमृ॒ते सोम॑म् ।
तथ् सर्वं॑ भवति । अषाढं॑ यु॒थ्सु प॑त॒नासु प॑प्रिम् । सु॒वर्षा॑म॒फ्स्वां
वृ॒जन॑स्य गो॒पाम् । भ॒रेषु॑जाꣳ सु॒क्षितिꣳ सु॒श्रव॑सम् ।
जय॑न्तं त्वा॒मनु॑ मदे॒म सोम॑ । 10 (17) (रेतः॑ सोमः॑ स॒प्त च॑) (A4)

2.7.5 अनुवाकं 5 – पृथिसवः

T.B.2.7.5.1

यो वै सोमे॑न सू॒यते॑ । स दे॒वस॑वः । यः प॒शुना॑ सू॒यते॑ । स दे॒वस॑वः ।
य इ॒ष्ट्या सू॒यते॑ । स म॒नुष्य॑सवः । ए॒तं वै पृ॑थ॒ये दे॒वाः प्रा॑यच्छन् ।
ततो॑ वै सोऽप्या॑र॒ण्यानां॑ प॒शूना॑मसू॒यत॑ । या॒वतीः॑ कि॒यती॑श्च प्र॒जा वाचं॑
वद॑न्ति । तासाꣳ सर्वा॑साꣳ सू॒यते॑ । 11 (10)

T.B.2.7.5.2

य ए॒तेन॑ यज॑ते । य उ॑ चैनमे॒वं वे॑द । ना॒रा॒श॒स्य॑र्चा ऽभि॑षिञ्चति ।
मनु॑ष्या वै नरा॒श॒सः । नि॒हु॒त्य वा॑वैतत् । अथा॑भिषिञ्चति ।
यत् किञ्च॑ रा॒ज॒सूय॑-मनु॒त्तर॑वेदीकम् । तथ् सर्वं॑ भवति । ये मे॑
पञ्चा॑शतं ददुः । अश्वा॑ना॒स॒धस्तु॑तिः ( ) । द्यु॒मद॑ग्ने म॒हि श्रवः॑ ।
बृ॒हत् कृ॑धि म॒घोना॑म् । नृ॒वद॑मृत नृ॒णाम् । 12 (13)

(सू॒यते – स॒धस्तु॑तिस्त्रीणि च) (A5)

2.7.6 अनुवाकं 6 – गोसवः

T.B.2.7.6.1

एष॑ गो॒सवः॑ । षट्त्रि॑ंश उक्थ्यो॑ बृ॒हत् सा॑मा । प॒व॒मा॒ने क॑ण्वरथन्तरं
भवति॑ । यो वै वा॒ज॒पेयः॑ । स स॒म्राट्॑सवः । यो रा॒ज॒सूयः॑ ।
स व॑रुणसवः । प्र॒जा॒प॒तिः स्वा॑राज्यं परमे॒ष्ठी । स्वा॑राज्यं गौ॒रेव॑ ।
गौ॒रि॒व भ॑वति । 13 (10)

T.B.2.7.6.2

य ए॒तेन॑ यज॑ते । य उ॑ चैनमे॒वं वे॑द । उ॒भे बृ॑हद्-रथन्तरे॑ भवतः ।
तद्धि॑ स्वा॒राज्य॑म् । अ॒युतं॑ दक्षि॒णाः । तद्धि॑ स्वा॒राज्य॑म् ।

प्रति॒धुषा ऽभि॑षिञ्चति । तद्धि॑ स्वा॒राज्य॑म् । अनु॒द्धते॑ वे॒द्यै दक्षि॑णत
आह॒वनी॑यस्य बृ॒हतः॑ स्तो॒त्रं प्रत्य॑भिषिञ्चति ।

इयं॑ वा॒व रथ॑न्तरम् । 14 (10)

T.B.2.7.6.3

असौ॑ बृ॒हत् । अनयो॑रेवैन-मन॑न्तर्-हित-मभि॑षिञ्चति । पशु॑स्तोमो
वा ए॒षः । तेन॑ गो॒सवः॑ । षट्त्रि॑ंशः॒ सर्वः॑ । रेव॑ज्जातः॒ सह॑सा
वृ॒द्धः । क्ष॒त्राणां॑ क्ष॒त्रभृ॑त्तमो वयो॒धाः । महान्॑ महि॒त्वे तस्त॑भानः ।
क्ष॒त्रे रा॒ष्ट्रे च॑ जागृ॒हि । प्र॒जाप॑तेस्त्वा परमे॒ष्ठिनः॑ स्वा॒राज्ये॑नाभिषिञ्चा
-मीत्या॑ह ( ) । स्वा॒राज्य॑-मेवैनं॑ गमयति । 15 (11)

(इव॑ भवति - रथ॑न्तर - मा॒हैकं॑ च) (A6)

2.7.7 अनुवाकं 7 – ओदनसवमन्त्राः

T.B.2.7.7.1

सि॒ंहे व्या॒घ्र उ॒त या॑ पृ॒दाकौ॑ । त्विषि॑रग्नौ ब्रा॒ह्मणे॑ सूर्ये॒ या ।
इन्द्रं॑ या॒ देवी॑ सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न॒ आग॑न् वर्चसा॒ सम्वि॑दाना ।
या रा॒जन्ये॑ दु॒न्दुभा॑वायतायाम् । अश्व॑स्य क्र॒न्द्ये पु॑रुषस्य मा॒यौ ।
इन्द्रं॑ या॒ देवी॑ सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न॒ आग॑न् वर्चसा॒ सम्वि॑दाना ।

या ह॒स्ति॒नि द्वी॒पिनि॒ या हि॒रण्ये । त्वि॒षि-र॒श्वेषु॒ पुरु॒षेषु॒ गोषु॒ । 16 (10)

T.B.2.7.7.2

इन्द्रं॑ या॒ दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न आ॒गन् वर्च॑सा सम्॒विदा॒ना ।
रथे॑ अ॒क्षेषु॑ वृष॒भस्य॑ वा॒जे । वा॒ते पर्ज॑न्ये वरु॒णस्य॑ शु॒ष्मे । इन्द्रं॑ या॒
दे॒वी सु॒भगा॑ ज॒जान॑ । सा न आ॒गन् वर्च॑सा सम्॒विदा॒ना । रा॒डसि॑
वि॒राडसि॑ । स॒म्राडसि॑ स्व॒राडसि॑ । इन्द्रा॑य त्वा तेज॒स्वते॑ तेज॒स्वन्त॑
श्री॒णामि॑ । इन्द्रा॑य त्वौज॒स्वत॑ ओज॒सवन्त॑ श्री॒णामि॑ । 17 (10)

T.B.2.7.7.3

इन्द्रा॑य त्वा पय॒स्वते॑ पय॒स्वन्त॑ श्री॒णामि॑ । इन्द्रा॑य त्वाऽऽयु॒ष्मत॑
आयु॒ष्मन्त॑ श्री॒णामि॑ । तेजो॑ऽसि । तत् ते प्रय॑च्छामि । तेज॒स्वदस्तु॑
मे मुख॑म् । तेज॒स्वच्छि॑रो अस्तु मे । तेज॒स्वान् विश्व॑तः प्रत्यङ् ।
तेज॒सा संपि॑पृग्धि मा । ओजो॑ऽसि । तत् ते प्रय॑च्छामि । 18 (10)

T.B.2.7.7.4

ओज॒स्वदस्तु॑ मे मुख॑म् । ओज॒स्वच्छि॑रो अस्तु मे ।
ओज॒स्वान् विश्व॑तः प्रत्यङ् । ओज॒सा संपि॑पृग्धि मा । पयो॑ऽसि ।

त॒ते प्र॒यच्छामि॑ । प॒यस्व॑दस्तु मे॒ मुखम्॑ । प॒यस्व॑च्छि॒रो अस्तु॑ मे ।
प॒यस्वान्॑ वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् । प॒यसा॑ संपि॒पृग्धि॑ मा । 19 (10)

T.B.2.7.7.5

आयु॑रसि । तत् ते प्र॒यच्छामि॑ । आयु॑ष्मदस्तु मे॒ मुखम्॑ ।
आयु॑ष्मच्छि॒रो अस्तु॑ मे । आयु॑ष्मान् वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् ।
आयु॑षा संपि॒पृग्धि॑ मा । इ॒मम॑ग्न आयु॑षे वर्च॑से कृ॒धि ।
प्रि॒यꣳ रे॒तो वरु॑ण सोम॒ राजन् । मा॒तेवा॑स्मा अदि॒ते शर्म॑ यच्छ ।
वि॒श्वे दे॒वा ज॑रद॒ष्टिर्य॑था ऽस॑त् । 20 (10)

T.B.2.7.7.6

आयु॑रसि वि॒श्वायु॑रसि । सर्वा॑यु॒रसि॑ सर्व॒मायु॑रसि । यतो॑ वातो॒ मनो॑
जवाः । यतः॑ क्ष॒रन्ति॑ सि॒न्धवः॑ । तासां॑ त्वा सर्वा॑साꣳ रु॒चा ।
अ॒भिषि॑ञ्चामि वर्च॑सा । स॒मुद्र॑ इ॒वासि॑ ग॒ह्वना॑ । सोम॑ इ॒वा॒स्यदा॑भ्यः ।
अ॒ग्निरि॑व वि॒श्वतः॑ प्र॒त्यङ् । सूर्य॑ इ॒व ज्यो॑तिषा वि॒भूः । 21 (10)

T.B.2.7.7.7

अपां॑ यो द्र॒वणे॑ रसः । तम॑हम॒स्मा आ॑मु॒ष्याय॑णाय ।
तेज॑से ब्र॒ह्मव॑र्चसाय गृ॒ह्णामि॑ । अपां॑ य ऊ॒र्मो रसः॑ ।

तम॒हम॒स्मा आ॒मुष्या॒य॒णाय॑ । ओज॒से वी॒र्या॒य गृ॒ह्णामि॑ । अ॒पां यो॑
म॒ध्यतो॑ र॒सः । तम॒हम॒स्मा आ॒मुष्या॒य॒णाय॑ । पु॒ष्ट्यै प्र॒जन॒नाय॑ गृ॒ह्णामि॑ ।
अ॒पां यो॑ य॒ज्ञियो॑ र॒सः ( ) । तम॒हम॒स्मा आ॒मुष्या॒य॒णाय॑ ।
आयु॑षे दी॒र्घायु॑त्वाय गृ॒ह्णामि॑ । 22 (12)

(गोष् - वो॒जस्व॑न्त॒ श्रीणा॑ - म्यो॒र्जा॒ऽसि॑ त॒त्ते प्र॒यच्छा॑मि -
प॒यसा॑ सं॒पिपृ॑ग्धि मा-स॒द् - वि॒भूर् - य॒ज्ञियो॑ र॒सो द्वे च॑) (A7)

2.7.8 अनुवाकं 8 – ओदनसवगता स्थारोहणमन्त्राः

T.B.2.7.8.1

अभि॒प्रेहि॑ वी॒रय॑स्व । उ॒ग्रश्चे॑त्ता स॒पत्न॑हा । आ॒तिष्ठ॑ मि॒त्रव॑र्धनः ।
तु॒भ्यं दे॒वा अ॒धिब्र॑वन् । "अ॒ङ्कौ न्य॒ङ्काव॑भित{27}"
"आ॒तिष्ठ॑ वृ॒त्रह॑न्-रथ॒म्{28}" । आ॒तिष्ठ॑न्तं परि वि॒श्वे अ॒भूष॑न् । श्रि॒यं
व॒सान॑श्चरति स्वर॑ोचाः । म॒हत्-त॒दस्या॑सु॒रस्य॑ ना॒म ।
आ वि॒श्वरू॑पो अ॒मृता॑नि तस्थौ । अ॒नु त्वेन्द्रो॑ म॒दत्व॑नु बृ॒हस्प॑तिः ।
23 (10)

T.B.2.7.8.2

अनु॑ सो॒मो अ॒न्व॒ग्निरा॑वीत् । अनु॑ त्वा वि॒श्वे दे॒वा अ॑वन्तु ।
अनु॑ स॒प्त रा॒जानो॑ य उ॒ताभि॑षि॒क्ताः । अनु॑ त्वा मि॒त्रावरु॑णावि॒हाव॑तम् ।
अनु॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी वि॒श्वशं॑भू । सूर्यो॑ अ॒होभि॑रनु॒ त्वाऽव॑तु । च॒न्द्रमा॒
नक्ष॑त्रैरनु॒ त्वाऽव॑तु । द्यौश्च॑ त्वा पृथि॒वी च॒ प्रच॑ेतसा । शु॒क्रो बृ॒हद्-
दक्षि॑णा त्वा पिप॑र्तु । अनु॑ स्व॒धा चि॑कि॒ताꣳ सो॒मो अ॒ग्निः ( ) ।
आ॒ऽयं पृ॑णक्तु रज॒सी उप॑स्थम् ॥ 24 (11)

(बृहस्पतिः – सोमो अग्निरेकं च) (A8)

2.7.9 अनुवाकं 9 – ओदनसवः

T.B.2.7.9.1

प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृज॒त । ता अ॑स्माथ्-सृ॒ष्टाः प॑रा॒चीरा॑यन् ।
स ए॒तं प्र॒जाप॑तिरो॒दन-म॑पश्यत् । सोऽन्नं॑ भू॒तोऽति॑ष्ठत् ।
ता अ॒न्यत्रा॑न्नाद्यमवित्त्वा । प्र॒जाप॑तिं प्र॒जा उ॑पाव॒र्तन्त॑ ।
अ॒न्नमे॒वैनं॑ भू॒तं प॑श्यन्तीः प्र॒जा उ॑पाव॒र्तन्ते॑ । य ए॒तेन॑ यज॒ते ।
य उ॑ चैनमे॒वं वे॑द । सर्वा॑ण्यन्ना॒नि भ॑वन्ति । 25 (10)

T.B.2.7.9.2

सर्वे॑ पुरु॑षाः । सर्वा॑ण्येवा॒न्नान्य॑वरुन्धे । सर्वान्॑ पुरु॑षान् ।
 रा॒डसि॑ वि॒राडसी॑त्याह । स्वा॒राज्य॑मेवैनं॑ गमयति । यद्वि॑रण्यं ददा॑ति ।
 तेज॑स्तेनावरुन्धे । यत्ति॑सृ॒धन्वम् । वी॒र्यं॑ तेन । यदष्ट्रा॑म् । 26 (10)

T.B.2.7.9.3

पुष्टिं॑ तेन । यत्-क॑मण्ड॒लुम् । आयु॑ष्टेन । यद्वि॑रण्यमाब॒ध्नाति॑ ।
 ज्योति॑र्वै हि॒रण्यम् । ज्योति॑रेवास्मिन्-दधा॑ति ।
 अथो॑ तेजो॒ वै हि॒रण्यम् । तेज॑ ए॒वात्मन्॑ धत्ते । यदो॑दनं प्रा॒श्नाति॑ ।
 ए॒तदे॒व सर्व॑मवरु॒ध्य । 27 (10)

T.B.2.7.9.4

तदस्मिन्-ने॒कधाऽधा॑त् । रोहि॑ण्यां का॒र्यः । यद्ब्रा॑ह्मण ए॒व रोहि॑णी ।
 तस्मा॑दे॒व । अथो॑ वर्ष्मे॒वैनं॑ समा॒नानां॑ करोति । उ॒द्यता॑ सूर्येण का॒र्यः ।
 उ॒द्यन्तं॑ वा ए॒तं सर्वाः॑ प्र॒जाः प्रति॑नन्दन्ति । दि॒दृक्षे॑ण्यो द॒र्शनी॑यो
 भव॑ति । य ए॒वं वे॑द । ब्र॒ह्मवा॑दिनो॑ वदन्ति । 28 (10)

T.B.2.7.9.5

अवे॒त्योऽव॑भृ॒था(३) ना(३) इति॑ । यद्-दर्भ॑पु॒ञ्जीलैः पव॑यति ।
तथ् स्वि॑दे॒वावै॑ति । तन्ना॑वैति । त्रि॒भिः पव॑यति । त्रय॑ इ॒मे लो॒काः ।
ए॒भिरे॒वैनं॑ लो॒कैः पव॑यति । अथो॑ अ॒पां वा ए॒तत् तेजो॑ वर्चः ।
यद्-दर्भाः॑ । यद्-दर्भ॑पु॒ञ्जीलैः पव॑यति ( ) । अ॒पामे॒वैनं॑ तेज॑सा
वर्च॑साऽभि॒षिञ्च॑ति । 29 (11) (भव॑ - न्य॒ष्टा - म॒वरु॒ध्य - वद॑न्ति
- दर्भा॑ यद् दर्भ॑पु॒ञ्जीलैः पव॑यत्ये॒कं च) (A9)

2.7.10 अनुवाकं 10 – पञ्चशारदीयविधिः

T.B.2.7.10.1

प्र॒जाप॑तिर॒काम॑यत॒ ब॒होर्भू॑यान्-स्यामि॑ति । स ए॒तं प॑ञ्च॒शार॑दीय-
मप॑श्यत् । तमा॑हरत् । तेना॑यजत । ततो॑ वै स ब॒होर्भू॑या-नभवत् ।
यः का॒मये॑त॒ ब॒होर्भू॑यान्-स्यामि॑ति । स प॑ञ्च॒शार॑दीयेन यजेत ।
ब॒होरे॒व भू॑यान् भवति । म॒रुथ् स्तो॑मो वा ए॒षः ।
म॒रुतो॑ हि दे॒वानां॑ भूयि॑ष्ठाः । 30 (10)

T.B.2.7.10.2

ब॒हुर्भ॑वति । य ए॒तेन॑ यजते । य उ॑ चैनमे॒वं वे॑द । प॑ञ्च॒शार॑दीयो

भवति । पञ्च वा ऋतवः सम्वत्सरः । ऋतुष्वेव सम्वत्सरे
प्रतितिष्ठति । अथो पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः । पाङ्क्तो यज्ञः । यज्ञमेवावरुन्धे ।
सप्तदश७ स्तोमा नातियन्ति ( ) । सप्तदशः प्रजापतिः ।
प्रजापतेराप्त्यै । 31 (12) (भूर्यिष्ठा – यन्ति द्वे च) (A10)

2.7.11 अनुवाकं 11 – पञ्चशारदीयगतपशुविधिः

T.B.2.7.11.1

अगस्यो मरुद्भ्य उक्ष्णः प्रौक्षत् । तानिन्द्र आदत्त । त एनं
वज्रमुद्यत्याभ्यायन्त । तानगस्त्यश्चैवेन्द्रश्च कयाशुभीयेनाशमयताम् ।
ताञ्छान् तानुपाह्वयत । यत् कयाशुभीयं भवति शान्त्यै । तस्मादेत
ऐन्द्रा मारुता उक्षाणः सवनीया भवन्ति । त्रयः प्रथमेऽहन्नालभ्यन्ते ।
एवं द्वितीयै । एवं तृतीयै । 32 (10)

T.B.2.7.11.2

एवं चतुर्थे । पञ्चोत्तमेऽहन्नालभ्यन्ते । वर्षिष्ठमिव ह्येतदहः ।
वर्षिष्ठः समानानां भवति । य एतेन यजते । य उ चैनमेवं वेद ।
स्वाराज्यं वा एष यज्ञः । एतेन वा एकयावा कान्दमः स्वाराज्य-
मगच्छत् । स्वाराज्यं गच्छति । य एतेन यजते । 33 (10)

T.B.2.7.11.3

य उ चैनमेवं वेद । मारुतो वा एष स्तोमः । एतेन वै मरुतो देवानां
भूयिष्ठा अभवन् । भूयिष्ठः समानानां भवति । य एतेन यजते ।

य उ चैनमेवं वेद । पञ्चशारदीयो वा एष यज्ञः । आ पञ्चमात्-
पुरुषादन्नमत्ति । य एतेन यजते । य उ चैनमेवं वेद ( ) ।

सप्तदशः स्तोमा नाति यन्ति । सप्तदशः प्रजापतिः ।

प्रजापतेरेव नैति । 34 (13) (तृतीयं – गच्छति य एतेन यजते –
ऽति य एतेन यजते य उ चैनमेवं वेद त्रीणि च) (A11)

Special Korvai

(अगस्त्यः स्वाराज्यं मारुतः पञ्चशारदीयो वा एष यज्ञः सप्तदशं
प्रजापतेरेव नैति)

2.7.12 अनुवाकं 12 – अग्निष्टुद्यागे ग्रहाणां पुरोरुचः

T.B.2.7.12.1

अस्याजरासो दमा मरित्राः । अर्चद्भूमासो अग्नयः पावकाः ।

श्विचीचयः श्वात्रासो भुरण्यवः । वनर्षदो वायवो न सोमाः ।

यजा नो मित्रावरुणा । यजा देवाः ऋतं बृहत् ।

अग्ने॑ यक्षि॒ स्वं द॑मम् । अ॒श्विना॑ पि॒बत॑ सु॒तम् ।

दी॒द्यग्नी॑ शु॒चि व्र॑ता । ऋ॒तुना॑ य॒ज्ञवा॑ह॒सा । 35 (10)

T.B.2.7.12.2

द्वे वि॒रूपे॑ च॒रतः॑ स्व॒र्थे । अ॒न्याऽन्या॑ व॒थ्समु॑प॒धाप॑येते । ह॒रिर॑न्यस्यां
भ॒वति॑ स्व॒धावान् । शु॒क्रो अ॒न्यस्यां॑ द॒दृशे॑ सु॒वर्चाः॑ । पू॒र्वापरं॑ च॒रतो॑
मा॒ययै॑तौ । शि॒शू क्री॑डन्तौ प॒रिया॑तो अ॒ध्वर॑म् । वि॒श्वान्य॑न्यो
भु॒वनाऽभि॑चष्टे । ऋ॒तून॑न्यो वि॒दध॑ज्जायते पु॒नः । त्री॑णि श॒ता
त्री॒षह॑स्राण्य॒ग्निम् । त्रि॒श॒च्च दे॒वा न॑व चा॒सपर्य॑न् । 36 (10)

T.B.2.7.12.3

औ॒क्षन्-घृ॒तैरा॑स्तृणन्-ब॒र्हि॒रस्मै॑ । आ॒दि॒द्धो॒तारं॑ न्य॒षाद॑यन्त ।
अ॒ग्निना॑ऽग्निः स॒मिध्य॑ते । क॒विर्-गृ॒हप॑तिर्यु॒वा । ह॒व्यवा॑ङ्-जु॒ह्वास्यः॑ ।
अ॒ग्निर्-दे॒वानां॑ ज॒ठर॑म् । पू॒तद॑क्षः क॒विक्र॑तुः । दे॒वो दे॒वेभि॑राग॒मत् ।
अ॒ग्निश्चि॑यो म॒रुतो॑ वि॒श्वकृ॑ष्टयः ।
आ त्वे॒षमु॑ग्र॒मव॑ ई॒महे॑ व॒यम् । 37 (10)

T.B.2.7.12.4

ते॒ स्वा॒नि॒नो॒ रु॒द्रि॒या॒ व॒र्ष॒नि॒र्णि॒जः॑ । सि॒॒हा न॒ ह॒ेष॒क्र॒तवः॑ सु॒दा॒नवः॑ ।
यदु॒त्त॒मे॒ म॒रु॒तो॒ म॒ध्य॒मे॒ वा॑ । यद्वा॒ऽव॒मे॒ सु॒भ॒गा॒सो दि॒वि॒ष्ठ । ततो॑ नो
रु॒द्रा उ॒त वा॒ऽन्व॒स्य॑ । अ॒ग्ने॒ वि॒त्ता॒द्ध॒वि॒षो य॒द्य॒जा॒मः॑ । ई॒डे॒ अ॒ग्नि॒॒
स्व॒व॒सं न॒मो॒भिः॑ । इ॒ह प्र॒स॒प्तो वि॒च॒य॒त्कृ॒तं नः॑ । रथै॒रिव॑ प्र॒भ॒रे
वा॒ज॒य॒द्भिः॑ । प्र॒द॒क्षि॒णिन्-म॒रु॒ता॒॒ स्तो॒म॒मृ॒ध्याम् । 38 (10)

T.B.2.7.12.5

श्रु॒धि श्रु॒त्कर्ण॑ व॒ह्नि॒भिः॑ । दे॒वै॒र॒ग्ने॒ स॒या॒व॒भिः॑ । आ॒सी॒दन्तु॑ ब॒र्हि॒षि ।
मि॒त्रो व॒रु॒णो अ॒र्य॒मा । प्रा॒त॒र्या॒वा॒णो अ॒ध्व॒रम् । वि॒श्वे॒षा-म॒दि॒तिर्-
य॒ज्ञि॒या॒नाम् । वि॒श्वे॒षा-म॒ति॒धिर्-मा॒नु॒षा॒णाम् । अ॒ग्निर्-दे॒वा॒ना॒म॒व
आ॒वृ॒णानः॑ । सु॒मृ॒डी॒को भ॒वतु॑ वि॒श्व॒वे॒दाः । त्वे॒ अ॒ग्ने॒ सु॒म॒तिं
भि॒क्ष॒मा॒णाः । 39 (10)

T.B.2.7.12.6

दि॒वि श्र॒वो द॒धि॒रे य॒ज्ञि॒या॒सः॑ । न॒क्ता च॑ च॒क्रु॒रु॒ष॒सा वि॒रू॒पे ।
कृ॒ष्णं च॑ वर्ण॑म॒रु॒णं च॑ स॒न्धुः॑ । त्वा॒म॒ग्न आ॒दि॒त्या॒स आ॒स्य॒म् ।
त्वां जि॒ह्वा॒ शु॒च॒यश्च॑क्रि॒रे क॒वे । त्वा॒ रा॒ति॒षा॒चो अ॒ध्व॒रेषु॑ स॒श्चि॒रे ।

त्वे दे॒वा ह॒विरद॒न्त्याहु॑तम् । नि त्वा य॒ज्ञस्य॑ सा॒धनम्॑ ।

अग्ने॑ हो॒तार-मृ॒त्विज॑म् । व॒नुष्वद्-दे॒व धी॒महि॑ प्र॒चे॒तस॑म् ( ) ।

जी॒रं दू॒तम॑म॒र्त्यम् । 40 (11)

(य॒ज्ञवा॑ह॒सा - ऽस॒पर्यन् - वय॑ - मृ॒ध्यां - भि॒क्ष॑मा॒णाः -
प्र॒चे॒तस॑मे॒कं च॑) (A12)

2.7.13 अनु॒वाकं॑ 13 – इन्द्र॑स्तु॒द्यागे॑ ग्र॒हाणां॑ पु॒रोरु॑चः

T.B.2.7.13.1

ति॒ष्ठा ह॒री रथ॑ आ यु॒ज्यमा॑ना या॒हि । वा॒युर्न॑ नि॒युतो॑ नो अ॒च्छ ।
पि॒बास्य॑न्धो अ॒भिसृ॑ष्टो अ॒स्मे । इन्द्र॑ स्वा॒हा र॒रिमा॑ ते म॒दाय॑ । क॒स्य
वृ॒षा सु॒ते स॒चा । नि॒युत्वान्॑ वृ॒षभो॑ रणत् । वृ॒त्रहा॑ सोम॒पीत॑ये । इन्द्रं॑
व॒यं म॒हाध॑ने । इन्द्र॑म॒र्भे ह॒वाम॑हे । यु॒जं वृ॒त्रेषु॑ व॒ज्रिण॑म् । 41 (10)

T.B.2.7.13.2

द्वि॒तायो॑ वृ॒त्रह॑न्त॒मः । वि॒द इन्द्रः॑ श॒तक्र॑तुः । उ॒प नो॑ ह॒रिभिः॑ सु॒तम् ।
स सूर॑ आ॒ज॒नय॑ञ्ज्योति॒रिन्द्र॑म् । अ॒या धि॒या तर॑णि॒रद्रि॑ब॒र्हाः ।
ऋ॒तेन॑ शु॒ष्मीन॑व॒मानो॑ अ॒र्कैः । व्यु॒स्रि॒धो अ॒स्रो अ॒द्रिर्बि॑भेद । उ॒त त्य॑दा
श्व॒श्चि॒यम् । य॒दिन्द्र॑ नाहु॒षी॒ष्वा । अ॒ग्रे वि॒क्षु प्र॑ती॒दय॑त् । 42 (10)

T.B.2.7.13.3

भरे॑ष्विन्द्र॑ सु॒हव॑ सु॒हवामहे॑ । अ॒हो॒मुच॑ सु॒कृतं॑ दै॒व्यज्जन॑म् ।
अ॒ग्निं मि॒त्रं व॑रुण॑ सा॒तये॑ भ॒गम् । द्या॒वापृ॑थि॒वी म॒रुतः॑ स्व॒स्तये॑ ।
म॒हि क्षे॑त्रं पु॒रुश्च॒न्द्रं वि॒विद्वान् । आ॒दि॒त् स॒खिभ्य॑श्च रथ॑ समै॒रत् ।
इन्द्रो॑ नृ॒भिर॑जनद्-दी॒द्यानः॑ सा॒कम् । सूर्य॑मु॒षसं॑ गा॒तुम॑ग्निम् । उ॒रुं नो॑
लो॒कम॑नु॒नेषि॑ वि॒द्वान् । सु॒वर्व-ज्ज्योति॑रभय॑ स्व॒स्ति । 43 (10)

T.B.2.7.13.4

ऋ॒ष्वा त इन्द्र॑ स्थ॒विर॑स्य बा॒हू । उप॑स्थे॒याम॑ श॒रणा॑ बृ॒हन्ता॑ । आ नो॑
वि॒श्वाभि॑रू॒तिभिः॑ स॒जोषाः॑ । ब्र॒ह्म जु॑षा॒णो ह॑र्यश्च या॒हि । व॒रीवृ॑ज॒त्
स्थ॒विरे॑भिः सु॒शिप्र॑ । अ॒स्मे द॒धद्-वृ॑षण॑ शु॒ष्ममिन्द्र॑ ।
इन्द्रा॑य गा॒व आ॒शि॒रम् । दु॒दुहे॑ व॒ज्रिणे॑ म॒धु । य॒त् सी॑मु॒पह॑रेऽवि॒दत् ।
तास्ते॑ व॒ज्रिन् धे॑नवो॒ जोज॑युर्नः ( ) । 44 (10)

T.B.2.7.13.5

ग॒भस्त॑यो नि॒युतो॑ वि॒श्ववा॑राः । अ॒हर॑ह॒र्भूय॑ इ॒ज्जो॑गु॒वानाः॑ । पू॒र्णा इन्द्र॑
क्षु॒मतो॑ भो॒जन॑स्य । इ॒मां ते॑ धि॒यं प्र॑भरे॒ महो॑ म॒हीम् । अ॒स्य स्तो॒त्रे
धि॒षणा॑ य॒त्त आ॒नजे॑ । तमु॒त्सवे॑ च प्र॒सवे॑ च सा॒सहि॑म् ।

इन्द्रं देवासः शवसा मदन्ननु । 45 (7)

(वज्रिण – मयथ् – स्वस्ति – जोजयुर्नः – +सप्त च) (A13)

2.7.14 अनुवाकं 14 – अप्तोर्यामाविधिः

T.B.2.7.14.1

प्रजापतिः पशूनसृजत । तेऽस्मात् सृष्टाः पराञ्च आयन् ।

तानग्निष्टोमेन नाप्नोत् । तानुक्थ्येन नाप्नोत् । तान्थ षोडशिना

नाप्नोत् । तान्रात्रिया नाप्नोत् । तान्थ सन्धिना नाप्नोत् ।

सोऽग्निमब्रवीत् । इमान्म ईप्सेति ।

तानग्निस्त्रिवृता स्तोमेन नाप्नोत् । 46 (10)

T.B.2.7.14.2

स इन्द्रमब्रवीत् । इमान्म ईप्सेति । तानिन्द्रः पञ्चदशेन स्तोमेन

नाप्नोत् । स विश्वान् देवा-नब्रवीत् । इमान्म ईप्सतेति ।

तान् विश्वे देवाः सप्तदशेन स्तोमेन नाप्नुवन् । स विष्णुमब्रवीत् ।

इमान्म ईप्सेति । तान् विष्णुरेकविंशेन स्तोमेनाप्नोत् ।

वारवन्तीयेनावारयत ( ) । 47 (10)

T.B.2.7.14.3

इ॒दं वि॒ष्णु॒र् वि॒च॒क्र॒म इति॑ व्य॒क्र॒म॒त । यस्मा॑त् प॒श॒वः प्र॒ प्रे॒व
भ्र॒ञ्शे॒रन् । स ए॒तेन॑ यजे॒त । यदा॑प्नो॒त् । तद॑प्तो॒र्याम॑स्याप्तो॒र्याम॑त्वम् ।
ए॒तेन॑ वै दे॒वा जै॑त्वानि जि॒त्वा । यं का॒म-म॑का॒मय॑न्त॒ तमा॑प्नुवन् ।
यं का॒मं का॒मय॑ते । तमे॒तेना॑प्नोति । 48 (9)

(स्तोमे॑न ना॒प्नो - द॒वा॒रय॑त - +न॒व च) (A14)

2.7.15 अनुवाकं 15 – राजाभिषेकः

T.B.2.7.15.1

व्याघ्रो॑ऽय॒म॒ग्नौ च॑रति प्र॒विष्टः॑ । ऋ॒षी॑णां पु॒त्रो अ॑भि॒श॒स्ति॒पा अ॒यम् ।
न॒म॒स्का॒रेण॑ न॒म॒सा ते॑ जु॒होमि॑ । मा दे॒वानां॑ मि॒थु॒या क॑र्म भा॒गम् ।
सा॒वीर्.हि॑ दे॒व प्र॑स॒वाय॑ पि॒त्रे । व॒र्ष्मा॑ण॒म॒स्मै व॑रि॒माण॑म॒स्मै ।
अ॒था॒स्मभ्य॑ ऽ स॒वितः॑ स॒र्व॒ता॒ता । दि॒वे दि॒व आ॑सु॒वा भू॑रि॒प॒श्वः ।
भू॒तो भू॑तेषु च॒रति॑ प्र॒विष्टः॑ । स भू॒ताना॑-म॒धि॒प॒तिर्-ब॑भू॒व । 49 (10)

T.B.2.7.15.2

तस्य॑ मृ॒त्यौ च॑रति रा॒ज॒सू॒यम् । स रा॒जा रा॒ज्य-म॑नु॒म॒न्य॑तामि॒दम् ।
येभिः॑ शिल्पैः प॒प्र॒था॒नाम॑दृ॒हत् । येभि॑र्द्याम॒भ्यपि॑ ऽश॒त्-प्र॒जा॒प॒तिः ।

येभिर्वाचं विश्वरूपाञ् समव्ययत् । तेनेममग्न इह वर्चसा समङ्ग्धि ।
येभिरादित्यस्तपति प्रकेतुभिः । येभिः सूर्यो ददृशे चित्रभानुः ।
येभिर्वाचं पुष्कलेभिरव्ययत् । तेनेममग्न इह वर्चसा
समङ्ग्धि । 50 (10)

T.B.2.7.15.3

आऽयं भातु शवसा पञ्च कृष्टीः । इन्द्र इव ज्येष्ठो भवतु प्रजावान् ।
अस्मा अस्तु पुष्कलं चित्रभानु । आऽयं पृणक्तु रजसी उपस्थम् ।
यत्ते शिल्पं कश्यप रोचनावत् । इन्द्रियावत्-पुष्कलं चित्रभानु ।
यस्मिन् सूर्या अर्पिताः सप्त साकम् । तस्मिन्-राजान-
मधिविश्रयेमम् । द्यौरसि पृथिव्यसि । व्याघ्रो वैयाघ्रेऽधि । 51 (10)

T.B.2.7.15.4

विश्रयस्व दिशो महीः । विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्तु । मा त्वद्-
राष्ट्रमधिभ्रशत् । या दिव्या आपः पयसा संबभूवुः । या अन्तरिक्ष उत
पार्थिवीर्याः । ता सां त्वा सर्वासाञ् रुचा । अभिषिञ्चामि वर्चसा ।
अभि त्वा वर्चसा सिचं दिव्येन । पयसा सह ।

यथाऽऽसा राष्ट्रवर्धनः । 52 (10)

T.B.2.7.15.5

तथा॑ त्वा॑ सवि॒ता क॑रत् । इन्द्रं॑ वि॒श्वा अ॑वीवृ॒धन् ।
समु॒द्र व्य॑चसं॒ गिरः॑ । रथी॑तम॒ रथी॑नाम् । वाजा॑ना॒ सत् प॑तिं
पति॑म् । वस॑वस्त्वा पु॒रस्ता॑दभिषिञ्चन्तु गाय॒त्रेण॑ छन्द॒सा ।
रुद्रा॑स्त्वा दक्षि॒णतो॑ऽभिषिञ्चन्तु त्रैष्टु॑भेन छन्द॒सा । आदि॒त्यास्त्वा
पश्चा॑दभिषिञ्चन्तु जा॒गते॑न छन्द॒सा । विश्वे॑ त्वा दे॒वा
उत्त॑रतोऽभिषिञ्चन्-त्वानुष्टु॑भेन छन्द॒सा । बृह॑स्पति-स्त्वोप॑रिष्ठा-
दभिषिञ्चन्तु पा॒ङ्गेन॑ छन्द॒सा । 53 (10)

T.B.2.7.15.6

अरु॑णं त्वा वृ॒कमु॑ग्रं ख॒जं क॑रम् । रोच॑मानं मरु॒ताम॑ग्रे अ॒र्चिषः॑ ।
सूर्य॑वन्तं मघ॒वानं॑ वि॒षास॑हिम् । इन्द्र॑मु॒क्थ्येषु॑ नाम॒हूत॑म॒ हुवे॑म ।
प्र बा॒हवा॑ सि॒सृतं॑ जी॒वसे॑ नः । आ नो॑ गव्यू॒तिमु॑क्षतं घृ॒तेन॑ ।
आ नो॑ जने॑ श्रव॒यतं॑ यु॒वाना॑ । श्रु॒तं मे॑ मि॒त्रावरु॑णा ह॒वेमा॑ ।
इन्द्र॑स्य ते वी॒र्य॑कृतः । बा॒हू उपा॑वहरामि ( ) । 54 (10)

(बभू – वाव्ययत् तेनेममग्न इह वर्चसा समङ्गिधि – वैयाघ्रेऽधि –
राष्ट्रवर्धनः – पाङ्केन छन्दसो – पावहरामि) (A15)

2.7.16 अनुवाकं 16 – राजाभिषेकाङ्गं रथारोहणम्

T.B.2.7.16.1

अभि प्रेहि वीरयस्व । उग्रश्चेत्ता सपत्नहा । आतिष्ठ वृत्रहन्तमः । तुभ्यं
देवा अधिब्रुवन् । अङ्गौ न्यङ्कावभितो रथं यौ । ध्वान्तं वाताग्रमनुसं
चरन्तौ । दूरे हेति-रिन्द्रियावान् पतन्नी । ते नोऽग्नयः पप्रयः पारयन्तु ।
नमस्त ऋषे गद । अव्यथायै त्वा स्वधायै त्वा । 55 (10)

T.B.2.7.16.2

मा न इन्द्राभितस्त्व-दृष्वारिष्टासः । एवा ब्रह्मन्तवेदस्तु । तिष्ठा रथे
अधि यद्-वज्रहस्तः । आ रश्मीन्देव युवसे स्वश्वः । "आतिष्ठ
वृत्रहन् {29}", "नातिष्ठन्तं परि {30}" । "अनु त्वेन्द्रो मद {31}" .
"त्वनु त्वा मित्रावरुणौ {32}" । द्यौश्च त्वा पृथिवी च प्रचेतसा ।
शुक्रो बृहद्-दक्षिणा त्वा पिपर्तु । अनु स्वधा चिकिताꣳ सोमो
अग्निः । अनु त्वाऽवतु सविता सवेन । 56 (10)

T.B.2.7.16.3

इन्द्रं॑ विश्वा॑ अवी॒वृ॒धन् । समु॒द्रं व्य॑चसं॒ गिरः॑ । रथी॑तम॒ रथी॑नाम् ।
वाजा॑ना॒ सत् पतिं॑ पति॒म् । परि॑ मा से॒न्या घोषाः॑ । ज्यानां॑ वृ॒ज्जन्तु
गृ॒ध्नवः॑ । मे॒थि॒ष्ठाः पि॒न्वमा॑ना इ॒ह । मां गो॑पति॒मभि॑ सम्॒वि॒शन्तु ।
तन्मे॑ऽनु॒मति॑-रनु॒मन्य॑ताम् । तन्मा॑ता पृथि॒वी तत् पि॒ता द्यौः । 57 (10)

T.B.2.7.16.4

तद्ग्रा॑वाणः सोम॒सुतो॑ मयो॒भुवः॑ । तद॑श्विना शृणु॒त सौ॑भगा यु॒वम् ।
"अव॑ते हेड {33}", "उदु॑त्तमम् {34}" । ए॒ना व्याघ्रं॑ परिष॒स्वजा॑नाः ।
सि॒ह हि॒न्वन्ति॑ मह॒ते सौ॑भगाय । समु॒द्रं न सु॒हवं॑ तस्ति॒वाऽसम्॑ ।
मर्म॑ज्यन्ते॒ द्वीपि॑नम॒प्स्वन्तः॑ । उद॒सावे॑तु सूर्यः॑ । उदि॒दं मा॑मकं॒ वचः॑ ।
उदि॑हि दे॒व सूर्य॑ ( ) । सह॒ वग्नु॑ना म॒म । अहं॑ वा॒चो वि॒वाच॑नम् ।
मयि॑ वाग॒स्तु धर्ण॑सिः । यन्तु॑ न॒दयो॑ वर्षन्तु॒ पर्जन्याः॑ ।
सु॒पि॒प्पला॑ ओष॒धयो॑ भवन्तु । अन्न॑वतामो॒दन॑वतामामि॒क्षव॑ताम् ।
एषा॑ राजा भूया॒सम् । 58 (17)

(स्व॒धायै॑ त्वा – स॒वेन॑ – द्यौः – सु॒र्य सप्त॑ च) (A16)

2.7.17 अनुवाकं 17 – राजाभिषेकाङ्गं वपनम्

T.B.2.7.17.1

ये केशिनः प्रथमाः सत्रमासत । येभिराभृतं यदिदं विरोचते ।
तेभ्यो जुहोमि बहुधा घृतेन । रायस्पोषेणेमं वर्चसा सꣳसृजाथ ।
नर्ते ब्रह्मणस्तपसो विमोकः । द्विनाम्नी दीक्षा वशिनी ह्युग्रा ।
प्रकेशाः सुवते काण्डिनो भवन्ति । तेषां ब्रह्मेदीशे वपनस्य नान्यः ।
आरोह प्रोष्ठं विषहस्व शत्रून् । अवास्त्राग्दीक्षा वशिनी ह्युग्रा । 59 (10)

T.B.2.7.17.2

देहि दक्षिणां प्रतिरस्वायुः । अथा मुच्यस्व वरुणस्य पाशात् ।
येनावपथ् सविता क्षुरेण । सोमस्य राज्ञो वरुणस्य विद्वान् ।
तेन ब्रह्माणो वपतेदमस्योर्जेमम् । रय्या वर्चसा सꣳसृजाथ ।
मा ते केशाननु गाद्वर्च एतत् । तथा धाता करोतु ते ।
तुभ्यमिन्द्रो बृहस्पतिः । सविता वर्च आदधात् । 60 (10)

T.B.2.7.17.3

तेभ्यो निधानं बहुधा व्यैच्छन् । अन्तरा द्यावापृथिवी अपः सुवः ।

दर्भस्तम्बे वीर्यकृते निधाय । पौ॒॒स्ये॒नेमं॑ व॒र्चसा॑ स॒सृ॒जाथ॑ ।
 बलं॑ ते बाहु॒वोः॑ स॒विता॑ दधातु । सोम॑स्त्वा॒ऽनकु॑ पयसा॒ घृते॑न ।
 स्त्रीषु॑ रूपम॒श्विनै॑त-॒न्निध॑त्तम् । पौ॒॒स्ये॒नेमं॑ व॒र्चसा॑ स॒सृ॒जाथ॑ ।
 यथ् सीम॑न्तं कङ्क॒तस्ते॑ लिलेख । यद्वा॑ क्षुरः॒ परिव॑वर्ज वप॒॒स्ते ( ) ।
 स्त्रीषु॑ रूपम॒श्विनै॑त-॒न्निध॑त्तम् । पौ॒॒स्ये॒नेम॑ स॒सृ॒जाथो॑
 वीर्ये॑ण । 61 (12) (अ॒वा॒स्रा॒ग्दी॒क्षा वा॒शिनी॑ ह्यु॒ग्रा - ऽऽद॑धाद् -
 ववर्ज॑ वप॒॒स्ते द्वे च॑) (A17)

Special Korvai

(ये केशिनो नर्ते मा ते बलं यथ् सीमन्तं पञ्च)

2.7.18 अनुवाकं 18 – विघ्नाख्य एकाहविशेषः

T.B.2.7.18.1

इन्द्रं॑ वै स्वा॒ विशो॑ मरुतो॒ नापा॑चायन् । सोऽन॑पचाय्यमान ए॒तं
 वि॒घ्नम॑पश्यत् । तमा॑ऽहरत् । तेना॑यजत । तेनै॒वासां॑ त॒ स॒स्तम्भं॑
 व्य॑हन् । यद् व्य॑हन् । तद्-वि॒घ्नस्य॑ वि॒घ्नत्व॑म् । वि पा॒प्मानं॑
 भ्रातृ॑व्य॒ हते॑ । य ए॒तेन॑ यजते । य उ॑ चैनमे॒वं वे॑द । 62 (10)

T.B.2.7.18.2

य॒ राजानं॑ वि॒शो ना॒पचा॑र्येयुः । यो वा॑ ब्रा॒ह्मण॑स्तमसा॒ पाप्म॑ना
प्रावृ॑तः स्यात् । स ए॒तेन॑ यजेत । वि॒घने॑नै॒वैन॑द्-वि॒हत्य॑ ।
वि॒शामा॑धिपत्यं गच्छति । तस्य॒ द्वे द्वा॒दशे॑ स्तो॒त्रे भ॑वतः ।
द्वे चतु॑र्विं॒शे । औ॒दि॒भद्य॑मेव तत् । ए॒तद्वै क्ष॒त्रस्य॑ औ॒दि॒भद्य॑म् ।
यद॑स्मै स्वा वि॒शो ब॒लिं ह॑रन्ति । 63 (10)

T.B.2.7.18.3

हर॑न्त्यस्मै वि॒शो ब॒लिम् । ऐ॒नम॑प्रति॒ख्यातं॑ गच्छति । य ए॒वं वे॑द ।
प्र॒बाहु॑ग्वा अ॒ग्रे क्ष॒त्राण्या॑तेपुः । तेषा॒मिन्द्रः॑ क्ष॒त्राण्या॑दत्त । न वा इ॒मानि॑
क्ष॒त्राण्य॑ भू॒वन्निति॑ । तन्नक्ष॑त्राणां नक्ष॒त्रत्व॑म् । आ श्रेय॑सो भ्रातृ॒व्यस्य॑
तेज॑ इन्द्रि॒यं द॑त्ते । य ए॒तेन॑ यज॑ते । य उ॑ चैनमे॒वं वे॑द । 64 (10)

T.B.2.7.18.4

तद् यथा॑ ह वै स॒चाक्रि॑णौ क॒प्लका॑वु॒पा-व॑हितौ स्याता॑म् ।
ए॒वमे॒तौ यु॒ग्मन्तौ॑ स्तो॒मौ । अ॒युक्षु॑ स्तो॒मेषु॑ क्रियेते । पा॒प्मनो॑ऽप॒हत्यै॑ ।
अप॑ पा॒प्मानं॑ भ्रातृ॒व्यं ह॑ते । य ए॒तेन॑ यज॑ते । य उ॑ चैनमे॒वं वे॑द ।

तद् यथा ह वै सूतग्रामण्यः । एवं छन्दाँसि । तेष्वसावादित्यो
बृहतीरभ्यूढः । 65 (10)

T.B.2.7.18.5

सतो॑ बृहतीषु॑ स्तुवते॑ सतो॑ बृहन् । प्रजया॑ पशुभि॑-रसानीत्येव ।
व्यतिष॑क्ताभिः स्तुवते । व्यतिष॑क्तं वै क्षत्रं॑ विशा॑ । विशै॑वैनं॑ क्षत्रेण॑
व्यतिष॑जति । व्यतिष॑क्ताभिः स्तुवते । व्यतिष॑क्तो वै ग्राम॑णीः
सजा॑तैः । सजा॑तैरेवैनं॑ व्यतिष॑जति । व्यतिष॑क्ताभिः स्तुवते ।
व्यतिष॑क्तो वै पुरुषः॑ पाप्मभिः॑ ( ) । व्यतिष॑क्ता-भिरेवा॑स्य पाप्मनो॑
नुदते । 66 (11) (वेद॑ - हरन् - त्येन॑मेवं वेदा॑ - भ्यूढः॑ - पाप्मभि॑
रेकं॑ च) (A18)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 18 Anuvaakams :-

(त्रिवृद् - यदा॑ग्नेयो॑ऽग्निमु॑खा हृ॒द्धिर् - यदा॑ग्नेय आ॒ग्नेयो - न वै
सोमे॑न - यो वै सोमे॑ - नैष गो॑सवः - सि॒हे - ऽभिप्रे॑हि
मित्र॑वर्धनः - प्रजा॑पतिस्ता ओ॒दनं - प्रजा॑पतिरकामयत ब॒होर् भूया॑ -
नग॑स्त्यो - ऽस्याज॑रास - स्तिष्ठा॑ हरी॑ - प्रजा॑पतिः प॒शून् -

तैत्तिरीय ब्राह्मणम् – (TB 2.7)

व्याघ्रोऽयम् – भिप्रेहि वृत्रहन्तमो – ये केशिन – इन्द्रं वा अष्टादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasanis :-

(त्रिवृद् – यो वै सोमे – नायुरसि विश्वायुर् – बहुर् भवति –
तिष्ठा हरी रथ – आज्यं भातु – तेभ्यो निधानं षट्षष्टिः)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 6th Prapaatakam :-

(त्रिवृत् – पाप्मनो नुदते)

। हरिः ओं ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः ।

=====

**Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 –
Prapaatakam 7 – TB 2.7**

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	4	40
Anuvakam 2	2	28
Anuvakam 3	3	34
Anuvakam 4	1	17
Anuvakam 5	2	23

द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः – (TB 2.7)

Anuvakam 6	3	31
Anuvakam 7	7	72
Anuvakam 8	2	21
Anuvakam 9	5	51
Anuvakam 10	2	22
Anuvakam 11	3	33
Anuvakam 12	6	61
Anuvakam 13	5	47
Anuvakam 14	3	29
Anuvakam 15	6	60
Anuvakam 16	4	47
Anuvakam 17	3	32
Anuvakam 18	5	51
Total →	66	699

Appendix (of expansions)

T.B.2.7.8.1 "अङ्कौ न्यङ्कावभित{27}"

अङ्कौन्यङ्का वभितो रथं यौ ध्वान्तं वाताग्रमनु संचरन्तौ
दूरे हेतिरिन्द्रियावान् पतत्री ते नोऽग्नयः पप्रयः पारयन्तु ॥ {27}

(Appearing in T.S. 1.7.7.2),

(Also same appearing above, in T.B.2.7.16.1)

T.B.2.7.8.1 "आ तिष्ठ वृत्रहन्-रथम्{28}"

आ तिष्ठ वृत्रहन् रथं युक्ता ते ब्रह्मणा हरी ।

अर्वाचीनं सु ते मनो ग्रावा कृणोतु वग्नुना ॥ {28}

(Appearing in T.S 1.4.37.1)

T.B.2.7.16.2 "आ तिष्ठ वृत्रहन् {29}"

Same as item no. {28} above

T.B.2.7.16.2 "नातिष्ठन्तं परि {30}", "अनु त्वेन्द्रो मद {31}",

"त्वनु त्वा मित्रावरुणौ {32}"

आतिष्ठन्तं परि विश्वे अभूषन् । श्रियं वसानश्चरति स्वरोचाः ।

महत्-तदस्यासुरस्य नाम । आ विश्वरूपो अमृतानि तस्थौ ॥ {30}

(Appearing in T.B.2.7.8.1)

अनु त्वेन्द्रो मदत्वनु बृहस्पतिः । अनु सोमो अन्वग्निरावीत् ।

अनु त्वा विश्वे देवा अवन्तु । अनु सप्त राजानो य उताभिषिक्ताः ॥ {31}

(Appearing in T.B.2.7.8.1 & 2)

अनुत्वा मित्रावरुणाविहावतम् । अनु द्यावापृथिवी विश्वशंभू ।

सूर्यो॑ अ॒हो॒भि॒रनु॑ त्वा॒ऽवतु॑ । च॒न्द्र॒मा नक्ष॑त्रैरनु॑ त्वा॒ऽवतु॑ ॥ {32}

(Appearing in T.B.2.7.8.2)

T.B.2.7.16.4 "अ॒व॒ते हे॒ड {33}", "उ॒दु॒त्त॒मम् {34}"

अ॒व॒ ते हे॒डो॑ व॒रु॒ण नमो॑भि॒रव॑ य॒ज्ञेभि॑रीमहे॒ ह॒वि॒र्भिः॑ ।

क्ष॒यन्न॑स्मभ्यमसुर॑ प्र॒चेतो॑ रा॒ज॒न्नेना॑ऽसि शि॒श्रथः॑ कृ॒तानि॑ ॥ {33}

उ॒दु॒त्त॒मं व॑रु॒ण पा॑शमस्मदवा॒ऽध॒मं वि॑म॒ध्यम॑ श्र॒थाय॑ ।

अ॒था व॑यमादित्य॑ व्र॒ते त॒वा॒ऽना॒गसो॑ अ॒दि॒तये॑ स्याम ॥ {34}

(Both Appearing in T.S.1.5.11.3)

2.8 द्वितीयाष्टके अष्टमः प्रपाठकः – काम्यपशुयाज्यानुवाक्या ब्राह्मणम्

2.8.1 अनुवाकं 1 – वायव्यादिपशूनां सूक्तानि

T.B.2.8.1.1

पी॒वो॑न्ना॒ꣳ र॒यिवृ॑धः सु॒मे॒धाः । श्वे॒तः सि॑ष॒क्ति॒ न॒यु॒ता॒म॒भि॒श्रीः॑ ।
ते वा॒यवे॑ स॒म॒न॒सो॒ वि॒त॒स्थुः॑ । वि॒श्वे॒न्नरः॑ स्व॒प॒त्यानि॑ च॒क्रुः ।
रा॒येऽनु॑ यं ज॒ज्ञतू॑ रो॒दसी॑ उ॒भे । रा॒ये दे॒वी धि॑ष॒णा धा॑ति दे॒वम् ।
अ॒धा वा॒युं न॒युतः॑ स॒श्र॒त स्वाः॑ । उ॒त श्वे॒तं व॑सु॒धितिं॑ नि॒रे॒के ।
"आ वा॒यो {35}" "प्र या॒भिः {36}" ।

प्र वा॒युम॑च्छा बृ॒हती॑ म॒नी॒षा । 1 (10)

T.B.2.8.1.2

बृ॒ह॒द्र॒यिं वि॑श्व॒वारा॑ꣳ रथ॒प्रा॒म् । द्यु॒त॒द्या॒मा न॒युतः॑ प॒त्य॒मानः॑ ।
क॒विः क॒वि॒मि॒यक्ष॑सि प्र॒य॒ज्यो । आ नो॑ न॒यु॒द्धिः श॒ति॒नी॒भि॒र॒ध्व॒रम् ।
स॒ह॒स्रि॒णी॒भि॒रु॒प या॑हि य॒ज्ञम् । वा॒यो अ॒स्मिन् ह॒वि॒षि मा॑दयस्व ।
यू॒यं पा॑त स्व॒स्ति॒भिः स॒दा नः॑ । प्र॒जा॒प॒ते न त्व॑दे॒तान्य॑न्यः । वि॒श्वा
जा॒ता॒नि परि॑ ता ब॒भूव॑ । यत् का॒मा॒स्ते जु॒हुम॑स्त॒न्नो अ॒स्तु । 2 (10)

T.B.2.8.1.3

वय॑ स्या॒म प॑तयो रयी॒णाम् । रयी॒णां पतिं॑ य॒जतं॑ बृ॒हन्त॑म् ।
अ॒स्मिन्भ॑रे नृ॒तमं॑ वा॒जसा॑तौ । प्र॒जाप॑तिं प्रथ॒मजा॑मृ॒तस्य॑ । य॒जाम
दे॒वमधि॑ नो ब्रवी॒तु । प्र॒जाप॑ते त्वं नि॒धिपाः॑ पु॒राणः॑ । दे॒वानां॑ पि॒ता
ज॒निता॑ प्र॒जाना॑म् । प॒तिर्-वि॒श्वस्य॑ ज॒गतः॑ प॒रस्याः॑ । ह॒विर्नो॑ दे॒व
वि॒हवे॑ जुष॒स्व । तवे॒मे लो॒काः प्र॒दिशो॑ दि॒शश्च॑ । 3 (10)

T.B.2.8.1.4

प॒राव॑तो नि॒वत॑ उ॒द्वत॑श्च । प्र॒जाप॑ते वि॒श्वसृ॑ज्जी॒वध॑न्य इ॒दं नो॑ दे॒व ।
प्र॒तिह॑र्य ह॒व्यम् । प्र॒जाप॑तिं प्रथ॒मं य॒ज्ञिया॑नाम् । दे॒वाना॑म॒ग्रे य॒जतं॑
य॒जध्व॑म् । स नो॑ द॒दातु॑ द्र॒विण॑ सु॒वीर्य॑म् । रा॒यस्पोषं॑ वि॒ष्यतु॑
ना॒भि॒मस्मे॑ । यो रा॒य ई॒शो श॑त॒दाय॑ उ॒क्थ्यः॑ । यः प॒शूना॑ र॒क्षिता॑
वि॒ष्टिता॑नाम् । प्र॒जाप॑तिः प्रथ॒मजा॑ ऋ॒तस्य॑ । 4 (10)

T.B.2.8.1.5

स॒हस्र॑धा॒मा जुष॑ता ह॒विर्नः॑ । "सो॒मापू॑षणे {37}" "मौ दे॒वौ {38} ।
सो॒मापू॑षणा र॒जसो॑ वि॒मान॑म् । स॒प्तच॑क्र र॒थम॑वि॒श्वमि॑न्वम् ।

वि॒षू॒वृतं॑ म॒नसा॑ यु॒ज्यमा॑नम् । तं जि॒न्वथो॑ वृष॒णा प॒ञ्चर॑श्मिम् ।
 दि॒व्यन्यः॑ स॒दनं॑ च॒क्र उ॒च्चा । पृ॒थिव्या॑म॒न्यो अ॒ध्यन्त॑रिक्षे । ताव॑स्मभ्यं
 पु॒रुवा॑रं पु॒रुक्षु॑म् । रा॒यस्पोषं॑ वि॒ष्यतां॑ नाभि॒मस्मे । 5 (10)

T.B.2.8.1.6

धि॒यं पू॒षा जि॒न्वतु॑ वि॒श्वमि॒न्वः । रयि॑ꣳ सोमो रयि॑पतिर्-दधातु ।
 अ॒वतु॑ दे॒व्यदि॑तिर-न॒र्वा । बृ॒हद्-व॑देम वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑ । वि॒श्वान्य॑न्यो
 भु॒वना॑ ज॒जान॑ । वि॒श्वम॑न्यो अ॒भिच॑क्षाण एति । सोमा॑पूष॒णा-व॑वतं
 धि॒यं मे॑ । यु॒वभ्यां॑ वि॒श्वाः पृ॑तना जयेम । "उ॒दुत्त॑मं व॒रुणा॑ {39}"
 "स्त॑भ्नाद्द॒द्याम् {40}" । "यत् किञ्चे॑दं {41} "कि॒तवा॑सः {42}"
 ( ) । "अ॒व ते॑ हे॒ड {43}, "स्त॑त्त्वा या॒मि {44} ।
 "आ॒दि॒त्याना॑म॒वसा॑ {45}, "न द॑क्षि॒णा {46}" ।
 "धा॒रय॑न्त आ॒दि॒त्यास॑ {47}, "स्ति॒स्रो भू॑मीर्धा॒रय॑न् {48}" ।
 "य॒ज्ञो दे॒वाना॑ꣳ {49}" "शु॒चिर॑पः {50}" । 6 (14)
 (म॒नीषा-ऽस्तु॑-च-र॑त-स्या॒स्मे-कि॒तवा॑स॒श्चत्वा॑रि च) (A1)

2.8.2 अनुवाकं 2 – वशादीनां सूक्तानि

T.B.2.8.2.1

ते शु॒क्रासः॑ शु॒चयो॑ रश्मि॒वन्तः॑ । सीद॑न्नादि॒त्या अधि॑ ब॒र्हिषि॑ प्रि॒ये ।
कामे॑न दे॒वाः सर॑थं दि॒वो नः॑ । आया॑न्तु य॒ज्ञमु॑प नो जुषा॒णाः ।
ते सू॒नवो॑ अदि॒तेः पी॒वसामि॑षम् । घृ॒तं पि॒न्वत्-प्र॑ति॒हर्य॑न्नृ॒तेजाः॑ ।
प्र य॒ज्ञिया॑ यज॒मानाय॑ येमु॒रे । आदि॒त्याः कामं॑ पि॒तुम॑न्त॒मस्मे॑ ।
आ नः॑ पु॒त्रा अदि॑तेर्या॒न्तु य॒ज्ञम् ।
आदि॒त्यासः॑ प॒थिभिर्-॑दे॒वयानैः॑ । 7 (10)

T.B.2.8.2.2

अस्मे॑ कामं॑ दा॒शुषे॑ स॒न्नम॑न्तः । पु॒रोडा॑शं घृ॒तव॑न्तं जुषन्ताम् ।
स्क॒भाय॑त निर्ऋ॒तिꣳ से॒धता॑म॒तिम् । प्र रश्मि॑भिर् यत॒माना॑ अमृ॒ध्राः ।
आदि॒त्याः काम॑ प्रय॒तां व॑षट्कृ॒तिम् । जुष॑ध्वं नो ह॒व्यदा॑तिं य॒जत्राः॑ ।
आदि॒त्यान्-काम॑मवसे हुवेम । ये भू॒तानि॑ जनय॒न्तो वि॑चि॒ख्युः ।
सीद॑न्तु पु॒त्रा अदि॑तेरु॒पस्थ॑म् । स्ती॒र्णं ब॒र्हिर्-ह॑वि॒रद्या॑य
दे॒वाः । 8 (10)

T.B.2.8.2.3

स्ती॒र्णं॑ ब॒र्हिः॑ सी॒दता॑ य॒ज्ञे अ॒स्मिन् । धा॒जाः से॒धन्तो॑ अ॒मतिं॑
दु॒रेवा॑म् । अ॒स्मभ्यं॑ पु॒त्रा अ॒दितेः॑ प्र॒यत्स॑त । आ॒दि॒त्याः का॒म ह॒विषो॑
जुषा॑णाः । अ॒ग्ने न॒य सु॒पथा॑ रा॒ये अ॒स्मान् । वि॒श्वानि॑ दे॒व व॒युनानि॑
वि॒द्वान् । यु॒यो॒ध्यस्म॑-ज्जु॒हुरा॑णमे॒नः । भू॒यिष्ठां॑ ते न॒म उ॒क्तिं वि॑धेम ।
प्र॒वः शु॒क्राय॑ भा॒नवे॑ भ॒रध्व॑म् । ह॒व्यं म॒तिं चा॒ग्नये॑ सु॒पूत॑म् । 9 (10)

T.B.2.8.2.4

यो दै॒व्यानि॑ मा॒नुषा॑ ज॒नूष्णि॑ । अ॒न्तर् वि॒श्वानि॑ वि॒द्वना॑ जिगा॒ति ।
अ॒च्छा गि॒रो म॒तयो॑ दे॒वय॑न्तीः । अ॒ग्निं य॑न्ति द्र॒विणं॑ भि॒क्षमा॑णाः ।
सु॒सं॒दृश॑ सु॒प्रती॑क॒ स्वञ्च॑म् । ह॒व्यवा॑ह॒मर॑तिं मा॒नुषा॑णाम् ।
अ॒ग्ने त्व॑म॒स्मद्-यु॒यो॒ध्यमी॑वाः । अ॒न॒ग्नि॒त्रा अ॒भ्यम॑न्त कृ॒ष्टीः ।
पु॒नर॑स्मभ्यं सु॒वि॒ताय॑ दे॒व । क्षां वि॑श्वे॒भिर॑ज॒रेभिर्-य॑ज॒त्र । 10 (10)

T.B.2.8.2.5

अ॒ग्ने त्वं पा॑र॒या न॒व्यो अ॒स्मान् । स्व॒स्ति॒भिर॑ति दु॒र्गाणि॑ वि॒श्वा ।
पू॒श्च पृ॒थ्वी ब॒हुला॑ न उ॒र्वी । भ॒वा तो॑का॒य त॑न॒याय॑ शं योः ।
प्र का॑र॒वो म॒नना॑ व॒च्यमा॑नाः । दे॒वद्री॑चीं न॒यथ॑ दे॒वय॑न्तः ।

दक्षि॒णा॒वाङ्-वा॒जिनी॒ प्रा॒च्येति॑ । ह॒विर्भ॑रन्त्य॒ग्नये॑ घृ॒ताची॑ ।

"इन्द्रं॑ नरो॑ {51} "यु॒जे रथ॑म् {52}" । ज॒गृ॒भ्णा ते॒ दक्षि॑णामिन्द्र॒
हस्त॑म् । 11 (10)

T.B.2.8.2.6

व॒सू॒यवो॑ व॒सुप॑ते व॒सूना॑म् । वि॒द्म॒हि त्वा गो॑पति॒ः शू॒र गो॑नाम् ।
अ॒स्मभ्यं॑ चि॒त्रं वृ॑षण॒ः रयिं॑ दाः । तवे॒दं विश्व॑म॒भितः॑ प॒शव्य॑म् ।
यत् प॒श्यसि॑ चक्ष॒सा सूर्य॑स्य । ग॒वा॒म॒सि गो॑पति॒रेक॑ इन्द्र । भ॒क्षी॒महि॑
ते प्र॒यत॑स्य व॒स्वः । स॒मिन्द्र॑ णो॒ मन॑सा ने॒षि गो॑भिः । स॒ः सूरि॑भिर्
म॒घव॑न्थ् स॒ः स्व॑स्त्या । सं ब्र॒ह्म॒णा दे॒वकृ॑तं य॒दस्ति॑ । 12 (10)

T.B.2.8.2.7

सं दे॒वाना॑ः सु॒मत्या॑ य॒ज्ञिया॑नाम् । आ॒रा॒च्छ॒त्रु-म॑प॒बाध॑स्व दू॒रम् ।
उ॒ग्रो यः॑ श॒म्बः पु॒रुहू॑त तेन । अ॒स्मे धे॒हि य॑व॒मद्गो॑मदिन्द्र ।
कृ॒धी धि॒यं ज॑रि॒त्रे वा॑ज॒रत्ना॑म् । "आ॒वे॒धस॑ः {53}" स हि शु॒चिः ।
बृ॒हस्प॑तिः प्र॒थमं॑ जा॒यमा॑नः । म॒हो ज्यो॑तिषः प॒रमे॑ व्यो॒मन् ।
स॒प्तास्य॑स्तुविजा॒तो रवे॑ण । वि स॒प्तर॑श्मि॒रध॑म॒त्तमा॑ः सि । 13 (10)

T.B.2.8.2.8

बृ॒ह॒स्प॒तिः॑ स॒म॒ज॒य॒द्-व॒सू॒नि । म॒हो ब्र॒जान् गो॒म॒तो दे॒व ए॒षः ।
 अ॒पः सि॒षास॒न्त्-सु॒वर प्र॑ती॒तः । बृ॒ह॒स्प॒तिर्ह॒न्त्य॒मि॒त्र-म॒र्कैः ।
 "बृ॒ह॒स्प॒ते पर् {54}" "ये॒वा पि॒त्रे {55}" । "आ नो॑ दि॒वः {56}"
 "पा॒वी॒र॒वी {57}" । "इ॒मा जु॒ह्वा॒ना {58}" "य॒स्ते स्त॒नः {59}" ।
 "स॒र॒स्व॒त्य॒भि नो॑ ने॒षि {60}" । इ॒य॒श् शु॒ष्मे॒भिर्बि॒स॒खा इ॒वा॒रु॒ज॒त् ।
 सा॒नु गि॒री॒णां त॒वि॒षे॒भिर्मु॒र्मि॒भिः ( ) । पा॒रा॒व॒द॒घ्नी॒म॒व॒से सु॒वृ॒त्ति॒भिः ।
 स॒र॒स्व॒ती-मा॒वि॒वा॒से॒म धी॒ति॒भिः । 14 (12) (दे॒व॒यानैर् - दे॒वाः -
 सु॒पू॒तं-यै॒ज॒त्र-ह॒स्त-म॒स्ति-त॒मा-स्यु॑र्मि॒भिर् द्वे च॑) (A2)

2.8.3 अनुवाकं 3 – सौम्यादीनां सूक्तानि

T.B.2.8.3.1

सो॒मो धे॒नु॒श् सो॒मो अ॒र्व॒न्त॒मा॒शु॒म् । सो॒मो वी॒रं क॑र्म॒ण्यं द॑दा॒तु ।
 सा॒द॒न्यं वि॒द॒थ्य॒श् स॒भे॒य॒म् । पि॒तुः श्र॑व॒णं यो॑ द॒दा॒श॒द॒स्मै ।
 "अ॒षा॒ढं यु॒थ्सु॑{61}" त्व॒श् सो॒म क्र॑तु॒भिः । "या ते॑ धा॒मानि॑ ह॒वि॒षा
 य॑ज॒न्ति {62}" । त्व॒मि॒मा ओ॒ष॒धीः सो॒म वि॒श्वाः ।
 त्व॒म॒पो अ॑ज॒न॒य॒स्त्वं गाः॑ । त्व॒मा॒त॒त॒न्थो॑र्व॒न्त॒रि॒क्ष॒म् ।

त्वं ज्योतिषा वितमो ववर्थ । 15 (10)

T.B.2.8.3.2

या ते धामानि दिवि या पृथिव्याम् । या पर्वतेष्वोषधीष्वप्सु ।
तेभिर्नो विश्वैः सुमना अहेडन् । राजन्त् सोम प्रति हव्या गृभाय ।
"विष्णोर्नु कं {63}" "तदस्य प्रियम् {64}" । "प्रतद् विष्णुः {65}" ।
परो मात्रया तनुवा वृधान । न ते महित्व-मन्वश्नुवन्ति । उभे ते
विद्म रजसी पृथिव्या विष्णो देव त्वम् । परमस्य विथ्से । 16 (10)

T.B.2.8.3.3

"विचक्रमे {66}" "त्रिर्देवः {67}" । "आ ते महो {68}" "यो जात
एव {69}" । "अभि गोत्राणि {70}" । आभिः स्पृधो मिथती-
ररिषण्यन् । अमित्रस्य व्यथया मन्युमिन्द्र । आभिर्विश्वा अभियुजो
विषूचीः । आर्याय विशोऽवतारीर्दासीः । अयं शृण्वे अध जयन्नुत
घ्नन् । अयमुत प्रकृणुते युधा गाः । यदा सत्यं कृणुते मन्युमिन्द्रः ।
17 (10)

T.B.2.8.3.4

वि॒श्वं दृ॒ढं भ॑यत ए॒जद॑स्मात् । अनु॑ स्व॒धा-म॑क्षरन्नापो॑ अस्य ।
 अव॑र्धत म॒ध्य आ॒ नाव्या॑नाम् । स॒ध्रीची॑नेन॒ मन॑सा तमिन्द्र॑ ओजि॒ष्ठेन॑ ।
 ह॒न्मना॑ऽह॒न्नभि॑द्यून् । म॒रुत्व॑न्तं वृ॒षभं॑ वावृ॒धानम्॑ । अ॒क॒वारिं॑ दि॒व्यञ्
 शा॒समिन्द्र॑म् । वि॒श्वासा॑हमवसे नूत॑नाय । उ॒ग्रञ् स॑हो॒दामि॑ह
 तञ् हु॑वेम । ज॒निष्ठा उ॒ग्रः स॑हसे तु॒राय॑ । 18 (10)

T.B.2.8.3.5

म॒न्द्र ओजि॑ष्ठो बहु॒लाभि॑मानः । अव॑र्धन्निन्द्रं॑ म॒रुत॑श्चिद॒त्र ।
 मा॒ता यद्-वी॑रं द॒धन॑द्धनिष्ठा । क्व॑ स्या वो म॒रुतः॑ स्व॒धाऽऽसी॑त् ।
 यन् मा॑मेकञ् स॒मध॑त्ताहि॒हत्ये॑ । अ॒हञ् ह्यु॑ग्रस्तविष-स्तुवि॒ष्मान् ।
 वि॒श्वस्य॑ श॒त्रो॒रन॑मं व॒धस्नैः॑ । वृ॒त्रस्य॑ त्वा श्व॒सथा॑दीषमाणाः । वि॒श्वे
 दे॒वा अ॑ज॒हुर्ये॑ सखायः । म॒रुद्भि॑रिन्द्र स॒ख्यं ते॑ अस्तु । 19 (10)

T.B.2.8.3.6

अथे॒मा वि॒श्वाः पृ॑तना जया॒सि । व॒धीं वृ॑त्रं म॒रुत॑ इन्द्रि॒येण॑ ।
 स्वे॒न भा॑मे॒न त॒विषो॑ ब॒भूवा॑न् । अ॒हमे॒ता म॑नवे वि॒श्वश्च॑न्द्राः ।
 सु॒गा अ॒पश्च॑कर व॒ज्रबा॑हुः । स यो वृ॒षा वृ॑ष्णि॒येभिः॑ स॒मोकाः॑ ।

म॒हो दि॒वः पृ॒थि॒व्याश्च॑ स॒म्राट् । स॒ती॒नस॑त्त्वा ह॒व्यो भ॑रेषु ।
म॒रु॒त्वा॒न्नो भ॑व॒त्विन्द्र॑ ऊ॒ती । इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑तरद्-वृ॒त्रतू॑र्ये ॥ 20 (10)

T.B.2.8.3.7

अ॒नाधृ॑ष्यो म॒घवा॑ शू॒र इन्द्रः॑ । अ॒न्वे॒नं वि॑शो अ॒मद॑न्त पू॒र्वीः ।
अ॒य॒ꣳ राजा॑ ज॒गतश्च॑र्ष॒णीना॑म् । स ए॒व वी॑रः स उ॒ वी॑र्या॒वान् ।
स ए॒क॒रा॒जो ज॑गतः प॒र॒स्याः । यदा॑ वृ॒त्रम॑तर॒च्छू॒र इन्द्रः॑ । अ॒था
भ॒वद॑मि॒ताऽभि॑क्र॒तूना॑म् । इन्द्रो॑ य॒ज्ञं व॑र्धयन् वि॒श्ववे॑दाः । पु॒रोडा॑शस्य
जुष॑ता॒ꣳ ह॒विर्नः॑ । वृ॒त्रं ती॒र्त्वा दा॑न॒वं व॑ज्र॒बाहुः॑ ॥ 21 (10)

T.B.2.8.3.8

दि॒शोऽदृ॑ꣳ ह॒द्दृ॒हि॒ता दृ॒हणे॑न । इ॒मं य॑ज्ञं व॑र्धयन् वि॒श्ववे॑दाः ।
पु॒रोडा॑शं प्र॒तिगृ॑ष्णा॒त्विन्द्रः॑ । यदा॑ वृ॒त्रम॑तर॒च्छू॒र इन्द्रः॑ । अ॒थैक॑रा॒जो
अ॒भ॒व॒ज्जना॑नाम् । इन्द्रो॑ दे॒वाञ्छ॑म्ब॒रह॑त्य आ॒वत् । इन्द्रो॑ दे॒वाना॑-
म॒भ॒वत् पु॒रोगाः॑ । इन्द्रो॑ य॒ज्ञे ह॒विषा॑ वावृ॒धानः॑ । वृ॒त्रतू॑र्णो अ॒भ॒य॒ꣳ
श॒र्म य॑ꣳसत् । यः स॒प्त सि॒न्धूꣳ र॑द॒धात्-पृ॒थि॒व्याम् ( ) । यः स॒प्त
लो॒कान॑कृ॒णोद्-दि॑शश्च । इन्द्रो॑ ह॒विष्मा॑न्त्-स॒ग॒णो म॑रु॒द्भिः॑ ।

वृ॒त्रतू॑र्णो॒ य॒ज्ञमि॑होपयासत् । 22 (13)

(व॒वर्थ॑ – वि॒थ्स – इन्द्र॑ – स्तु॒रा – या॑स्तु – वृ॒त्रतू॑र्ये – वज्र॑बाहुः
– पृ॒थिव्यां॑ त्रीणि॑ च) (A3)

2.8.4 अनुवाकं 4 – अभिमातिहेन्द्रादिपशूनां सूक्तानि

T.B.2.8.4.1

इन्द्र॑-स्तर॒स्वा-न॑भिमातिहोग्रः । हिर॑ण्यवाशी-रिषि॑रः सु॒वर्षाः॑ ।
तस्य॑ वय॑ सु॒मतौ॑ य॒ज्ञिय॑स्य । अपि॑ भ॒द्रे सौ॑मनसे स्याम ।
हिर॑ण्यवर्णो॒ अभयं॑ कृणोतु । अभि॑मातिहेन्द्रः पृ॒तना॑सु जिष्णुः ।
स नः॑ शर्म॒ त्रिव॑रूथं वि॒यस॑त् । यू॒यं पा॑त स्व॒स्तिभिः॑ स॒दानः॑ ।
इन्द्र॑ ऽ स्तुहि॒ वज्रि॑ण ऽ स्तोम॑पृष्ठम् । पु॒रोडा॑शस्य जुषता॑
हवि॑र्नः । 23 (10)

T.B.2.8.4.2

हत्वा॑ऽभिमा॒तीः पृ॒तनाः॑ सह॒स्वान् । अथा॑भयं कृणुहि वि॒श्वतो॑ नः ।
स्तुहि॑ शू॒रं वज्रि॑ण-म॒प्रती॑तम् । अभि॑माति॒हनं॑ पु॒रुहू॑तमिन्द्रम् ।
य एक॑ इच्छ॒तप॑तिर्जनेषु । तस्मा॑ इन्द्रा॒य ह॑विराजु॒होत॑ ।
इन्द्रो॑ दे॒वाना॑मधि॒पाः पु॒रोहि॑तः । दि॒शां प॑तिरभवद्-वा॒जिनी॑वान् ।

अ॒भि॒मा॒ति॒हा त॒वि॒ष॒स्तु॒वि॒ष्मा॒न् । अ॒स्म॒भ्यं चि॒त्रं वृ॑ष॒ण॒ꣳ
रयिं॑ दा॒त् । 24 (10)

T.B.2.8.4.3

य इ॒मे द्या॒वापृ॑थि॒वी म॑हि॒त्वा । ब॒ले॒नादृ॑ह॒दभि॑मा॒तिहे॑न्द्रः ।
स नो॑ ह॒विः प्र॑तिगृ॒भ्णातु॑ रा॒तयै॑ । दे॒वानां॑ दे॒वो नि॑धि॒पा नो॑ अ॒व्यात् ।
"अ॒न॒व॒स्ते रथं॑ {71}" "वृ॒ष्णे य॑त्ते {72} । "इ॒न्द्रस्य॑ नु वी॒र्या॑ {73}
"ण्य॒हन्न॑हि॒म् {74} । इ॒न्द्रो या॑तोऽव॒सित॑स्य रा॒जा ।
श॒मस्य॑ च शृ॒ङ्गि॒णो व॑ज्र॒बाहुः॑ । से॒दु रा॒जा क्षे॑ति च॒र्षणी॑नाम् ।
अ॒रान्न॑ ने॒मिः परि॑ता ब॒भूव॑ । 25 (10)

T.B.2.8.4.4

अ॒भि सि॒ध्मो अ॑जिगा॒दस्य॑ श॒त्रून् । वि ति॒ग्मे॒न वृ॑ष॒भेणा॑ पु॒रोऽभे॑त् ।
सं वृ॑ज्रे॒णासृ॑जद्-वृ॒त्रमि॑न्द्रः । प्र स्वां॑ म॒तिम॑ति॒रच्छा॑श॒दानः॑ ।
वि॒ष्णुं दे॒वं वृ॑रु॒णमू॒तये॑ भ॒गम् । मे॒दसा॑ दे॒वा व॑प॒या य॑ज॒ध्वम् ।
ता नो॑ य॒ज्ञमा॑गतं वि॒श्वधे॑ना । प्र॒जाव॑दस्मे द्र॒विणे॑ह ध॒त्तम् ।
मे॒दसा॑ दे॒वा व॑प॒या य॑ज॒ध्वम् । वि॒ष्णुं च॑ दे॒वं वृ॑रु॒णं च॑ रा॒तिम् । 26
(10)

T.B.2.8.4.5

ता नो अमी॑वा अप॒बाध॑मानौ । इ॒मं य॑ज्ञं जु॒षमा॑णावु॒पेत॑म् ।
वि॒ष्णूवरु॑णा यु॒वम॑ध्वराय नः । वि॒शे ज॑नाय म॒हि श॑र्म यच्छ॒तम् ।
दी॒र्घप्र॑यज्यू ह॒विषा॑ वृ॒धाना॑ । ज्यो॒तिषा॑ऽरा॒तीर्द॑हतं तमा॒सि ।
ययो॑रोज॒सा स्क॑भि॒ता रजा॑सि । वी॒र्ये॑भिर् वी॒रत॑मा श॒विष्ठा॑ ।
या प॒त्येते॑ अप्र॒तीत्ता॑ स॒होभिः॑ । वि॒ष्णू अ॒गन्व॑रुणा पू॒र्वहू॑तौ । 27 (10)

T.B.2.8.4.6

वि॒ष्णूवरु॑णा व॒भि॒शस्ति॑पा वा॒म् । दे॒वा य॑जन्त ह॒विषा॑ घृ॒तेन॑ ।
अपा॑मीवा॒सेध॑त॒रक्ष॑सश्च । अथा॑ ध॒त्तं य॑ज॒माना॑य शं योः ।
अ॒होमु॑चा वृष॒भा सु॒प्रतू॑र्ती । दे॒वानां॑ दे॒वत॑मा श॒चिष्ठा॑ ।
वि॒ष्णूवरु॑णा प्र॒ति॒ह॒र्यतं॑ नः । इ॒दं न॒रा प्र॑य॒तमू॑तये ह॒विः । म॒ही नु॑
द्या॒वापृ॑थि॒वी इ॒ह ज्ये॑ष्ठे । रु॒चा भ॑वता॒शुच॑य॒द्धि-र॑र्केः । 28 (10)

T.B.2.8.4.7

यथ्सीं॑ व॒रि॒ष्ठे बृ॒हती॑ वि॒मि॒न्वन् । नृ॒वद्भ्यो॑ऽक्षा प॒प्र॒थाने॑भिरे॒वैः ।
प्र पू॒र्वजे॑ पि॒तरा॑ न॒व्यसी॑भिः । गी॒र्भिः कृ॑णु॒ध्वस्स॑दने ऋ॒तस्य॑ ।
आ नो॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी दै॒व्येन॑ । ज॒नेन॑ या॒तं म॒हि वां व॑रू॒थम् ।

स इ॒थ॒स्वपा॑ भुव॒नेष्वा॑स । य इ॒मे द्या॒वापृ॑थि॒वी ज॒जान॑ । उ॒र्वी ग॒भीरे॑
रज॑सी सु॒मेकै॑ ॥ अ॒व॒ञ्शे॑ धी॒रः श॒च्या स॒मैर॑त् । 29 (10)

T.B.2.8.4.8

भू॒रिं द्वे॑ अ॒चर॑न्ती च॒रन्त॑म् । प॒द्वन्तं॑ गर्भ॑मपदी॒ दधा॑ते । नित्यं॑ न सू॒नुं
पि॒त्रोरु॑प॒स्थै ॥ तं पि॑पृत॒ञ् रोद॑सी स॒त्य वा॑चम् । इ॒दं द्या॒वापृ॑थि॒वी
स॒त्यम॑स्तु । पि॒त॒र्-मा॒त॒र्-यदि॑होप॒ब्रुवे॑ वा॒म् । भू॒तं दे॒वाना॑म॒वमे॑
अ॒वो॑भिः । वि॒द्यामे॑षं वृ॒जनं॑ जी॒रदा॑नुम् । उ॒र्वी पृ॒थ्वी ब॒हुले॑ दू॒रे अ॑न्ते ।
उ॒प॒ब्रुवे॑ नम॑सा य॒ज्ञे अ॒स्मिन् ( ) । दधा॑ते ये सु॒भगे॑ सु॒प्रतू॑र्ती ।
द्या॒वा र॑क्ष॒तं पृ॒थि॒वी नो॑ अ॒भ्वात् ॥ "या जा॑ता ओष॑धयो {75},
"ऽति॑ वि॒श्वाः परि॑ष्ठाः {76}" । "या ओष॑धयः सोम॑रा॒ज्ञी {77}
"रश्वा॑वती॒ञ् सोम॑वतीम् {78}" । "ओष॑धीरि॒ति मा॒त॒रो {79}
"ऽन्या॑ वो अ॒न्याम॑वतु {80} । 30 (15)

(ह॒विर्नो॑ - दा॒द् - ब॒भूव॑ - रा॒तिं - पू॒र्वहू॑ता - व॒र्कै - रै॒र दृ
द॒स्मिन् प॒ञ्च च॑) (A4)

2.8.5 अनुवाकं 5 – ऐन्द्राग्नपश्वादीनां सूक्तानि

T.B.2.8.5.1

"शुचिं॑ नु॒ स्तोम॑ {81}", "श्न॑थद्-वृ॒त्रम् {82} । "उ॒भा
वा॒मिन्द्रा॑ग्नी {83}, "प्र॑चर्ष॒णिभ्यः॑ {84}" । "आ वृ॒त्रह॑णा {85}"
"गी॒र्भिर्-वि॑प्रः {86}" । ब्र॒ह्मण॑स्प॒ते त्वम॑स्य य॒न्ता ।
सू॒क्तस्य॑ बो॒धि तन॑यं च जि॒न्व । वि॒श्वं तद्-भ॑द्रं यँद॒वन्ति॑ दे॒वाः ।
बृ॒हद्व॑दे॒म वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑ । स ई॒र् स॒त्येभिः॑ स॒खिभिः॑ शु॒चिद्भिः॑ ।
गो॒धाय॑स॒मँवि॑ ध॒नसै॑र॒तर्द॑त् । ब्र॒ह्मण॑स्प॒तिर्-वृ॑ष॒भिर्व॑रा॒हैः॑ । 31 (10)

T.B.2.8.5.2

घ॒र्मस्वे॑दे॒भिर्-द्र॑वि॒णं व्या॑नट् । ब्र॒ह्मण॑स्प॒ते-र॑भ॒वद्य॑था व॒शम् । स॒त्यो
म॒न्युर्म॑हि क॒र्मा करि॑ष्यतः । यो गा उ॒दाज॑थ्स दि॒वे वि चा॑भजत् ।
म॒हीव॑ री॒तिः श॑व॒सा सर॑त् पृथक् । इ॒न्धानो॑ अ॒ग्निं व॑न॒वद्व॑नुष्यतः ।
कृ॒तब्र॑ह्मा शू॒शुव॑द्-रा॒तह॑व्य इत् । जा॒तेन॑ जा॒तम॑ति॒ सृत् प्र॑सृ॒ँस॑ते ।
यं यँ॑ यु॒जं कृ॑णुते ब्र॒ह्मण॑स्प॒तिः । ब्र॒ह्मण॑स्प॒ते सु॑य॒मस्य॑
वि॒श्वहा॑ ॥ 32 (10)

T.B.2.8.5.3

रा॒यः स्या॑म र॒थ्यो वि॑व॒स्वतः॑ । वी॒रेषु॑ वी॒राꣳ उ॑प॒पृङ्मि॑ध न॒स्त्वम् ।
यदी॑शा॒नो ब्र॑ह्म॒णा वे॑षि मे ह॒वम् । स इ॒ज्जने॑न स वि॒शा स ज॑न्म॒ना ।
स पु॒त्रैर्वाजं॑ भ॒रते॑ ध॒ना नृ॑भिः । दे॒वानां॑ यैः पि॒तर॑मा॒विवा॑सति ।
श्रद्धा॑म॒ना ह॒विषा॑ ब्र॒ह्मण॑स्पतिम् । "या॒स्ते पू॒षन्ना वो अ॒न्तः {87}" ।
"शु॒क्रं ते अ॒न्यत् {88}" , "पू॒षेमा आ॒शाः {89}" ।
प्र॒पथे॑ प॒थाम॑जनिष्ठ पू॒षा । 33 (10)

T.B.2.8.5.4

प्र॒पथे॑ दि॒वः प्र॒पथे॑ पृ॒थिव्याः॑ । उ॒भे अ॒भि प्रि॒यत॑मे स॒धस्थे॑ ।
आ च॑ प॒रा च च॑रति प्र॒जान॑न् । पू॒षा सु॒बन्धु॑र्दिव आ पृ॒थिव्याः॑ ।
इ॒डस्पति॑र्-म॒घवा॑ द॒स्मव॑र्चाः । तं दे॒वासो॑ अ॒ददुः॑ सू॒र्यायै॑ । का॒मेन॑
कृ॒तं तव॑सꣳ स्व॒ञ्चम् । अ॒जाश्वः॑ प॒शुपा॑ वा॒जव॑स्त्यः । धि॒यंजि॑न्वो
वि॒श्वे भु॑वने अ॒र्पितः॑ । अ॒ष्टां पू॒षा शि॒थिरा॑मु॒द्वरी॑वृ॒जत् । 34 (10)

T.B.2.8.5.5

सं॒चक्षा॑णो भु॒वना॑ दे॒व ई॑यते । शु॒ची वो ह॒व्या म॑रुतः शु॒चीना॑म् ।
शु॒चिꣳ हि॒नोम्य॑ध्वरꣳ शु॒चिभ्यः॑ । ऋ॒तेन॑ स॒त्यमृ॑तसाप आयन् ।

शुचिजन्मानः शुचयः पावकाः । प्र चित्रमर्कं गृणते तुराय । मारुताय
स्वतवसे भरध्वम् । ये सहाऽसि सहसा सहन्ते । रेजते अग्ने
पृथिवी मखेभ्यः । अऽसेष्वा मरुतः खादयो वः । 35 (10)

T.B.2.8.5.6

वक्षःसु रुक्मा उपशिश्रियाणाः । वि विद्युतो न वृष्टिभी रुचानाः ।
अनु स्वधामायुधैर्-यच्छमानाः । या वः शर्म शशमानाय सन्ति ।
त्रिधातूनि दाशुषे यच्छताधि । अस्मभ्यं तानि मरुतो वियन्त । रयिं नो
धत्त वृषणः सुवीरम् । इमे तुरं मरुतो रामयन्ति । इमे सहः सहस
आनमन्ति । इमे शऽसं वनुष्यतो निपान्ति । 36 (10)

T.B.2.8.5.7

गुरुद्वेषो अररुषे दधन्ति । अरा इवेदचरमा अहेव । प्र प्रजायन्ते
अक्वा महोभिः । पृश्नैः पुत्रा उपमासो रभिष्ठाः । स्वया मत्या
मरुतः संमिमिक्षुः । अनु ते दायि मह इन्द्रियाय । सत्रा ते विश्वमनु
वृत्रहत्ये । अनु क्षत्रमनु सहो यजत्र । इन्द्र देवेभिरनु ते नृषह्ये ।
य इन्द्र शुष्मो मघवन्ते अस्ति । 37 (10)

T.B.2.8.5.8

शि॒क्षा स॒खिभ्यः॑ पु॒रुहू॑त नृ॒भ्यः॑ । त्व॒ꣳ हि दृ॒ढा म॑घवन् वि॒चे॒ताः ।
 अ॒पावृ॑धि प॒रिवृ॑तिं न रा॒धः । इन्द्रो॑ रा॒जा ज॒गतश्च॑र्षणीनाम् ।
 अ॒धि॒क्षमि॑ वि॒षु॒रूपं॑ यदस्ति । ततो॑ ददातु दा॒शुषे॑ वसू॒नि । चोद॑द्रा॒ध
 उ॒पस्तु॑तश्चि॒द॒र्वाक् । तमु॑ षु॒हि यो अ॒भिभू॑त्यो॒जाः । व॒न्वन्न॑वातः
 पु॒रुहू॑त इन्द्रः । अ॒षाढ॑मु॒ग्रꣳ स॒हमा॑नमा॒भिः ( ) । 38 (10)

T.B.2.8.5.9

गी॒र्भिर्व॑र्ध वृष॒भं च॑र्षणीनाम् । स्थू॒रस्य॑ रा॒यो बृ॑हतो य ई॒शे॑ ।
 तमु॑ ष॒वाम वि॒दथे॑ष्विन्द्रम् । यो वा॒युना॑ जयति गो॒मती॑षु ।
 प्र धृ॑ष्णुया नयति वस्यो अ॒च्छ । आ ते शु॒ष्मो वृष॑भ एतु प॒श्चात् ।
 ओ॒त्तरा॑दधरागा पु॒रस्ता॑त् । आ वि॒श्वतो॑ अ॒भि स॒मे॒त्वर्वा॑ङ् ।
 इन्द्र॑ द्यु॒म्नꣳ सु॒वर्व॑द्धे॒ह्यस्मे॑ । 39 (9)

(व॒राहैर् - वि॒श्वहा॑ - ऽज॒निष्ट॑ पू॒षो - द्वा॒रीवृ॑जत् - खा॒दयो॑ वः -
 पा॒न् - त्यस्त - या॒भिर् - + न॒व च) (A5)

2.8.6 अनुवाकं 6 – सावित्रादिपशूनां सूक्तानि

T.B.2.8.6.1

आ दे॒वो या॒तु स॒विता सु॒रत्नः॑ । अ॒न्तरि॑क्ष॒प्रा वह॑मानो अ॒श्वैः॑ ॥ ह॒स्ते
द॒धानो॑ न॒र्या पु॒रूणि॑ । नि॒वेश॑यन् च प्र॒सुवन् च॑ भू॒म । अ॒भीवृ॑तं
कृ॒शनैर् विश्व॑रूपम् । हि॒रण्य॑श॒म्यं य॑जतो बृ॒हन्त॑म् । आ॒स्थाद्-रथ॑ꣳ
स॒विता चि॒त्रभा॑नुः । कृ॒ष्णा र॒जाꣳसि॑ त॒विषीं॑ द॒धानः॑ । स॒घा नो॑ दे॒वः
स॒विता स॒वाय॑ । आ॒सावि॑षद्-व॒सुप॑तिर्-व॒सूनि॑ । 40 (10)

T.B.2.8.6.2

वि॒श्रय॑माणो अ॒मति॑मु॒रूची॑म् । म॒र्तभो॑ज॒नम॑ध रा॒सते॑ न ।
वि ज॒नाञ्छ॑या॒वाः शि॑ति॒पादो॑ अ॒ख्यन् । रथ॑ꣳ हि॒रण्य॑ प्र उ॒गं व॑हन्तः ।
श॒श्वद्-दि॑शः स॒वितु॑र्-दै॒व्यस्य॑ । उ॒प॒स्थे वि॒श्वा भु॑वनानि त॒स्थुः ।
वि सु॒प॒र्णो अ॒न्तरि॑क्षा॒ण्यख्य॑त् । ग॒भीर॑व॒पा अ॒सुरः॑ सु॒नीथः॑ ।
क्वे॒दानी॑ꣳ सूर्यः॑ कश्चि॒केत॑ । क॒तमां॑ द्याꣳ र॒श्मिर॑स्यात॒तान॑ । 41 (10)

T.B.2.8.6.3

भ॒गं धि॒यं वा॒जय॑न्तः पु॒रन्धि॑म् । न॒राश॑सो ग्नास्पति॑र्नो अ॒व्यात् ।
 आ॒ऽये वा॒मस्य॑ सं॒गथे॑ र॒यीणा॑म् । प्रि॒या दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ स्या॒म ।
 आ नो॑ वि॒श्वे अ॒स्क्रा ग॑मन्तु दे॒वाः । मि॒त्रो अ॒र्य॒मा व॑रुणः स॒जोषाः॑ ।
 भु॒वन् यथा॑ नो वि॒श्वे वृ॒धासः॑ । कर॑न्त् सु॒षहा॑ वि॒थुरं॑ न श॒वः । शं
 नो॑ दे॒वा वि॒श्वदे॒वा भ॑वन्तु । श॑स्र॒स्वती॑ स॒ह धी॒भिर॑स्तु । 42 (10)

T.B.2.8.6.4

श॒मभि॑षाचः श॒मु रा॒तिषा॑चः । शं नो॑ दि॒व्याः पा॒रि॒वाः शं नो॑ अ॒प्याः ।
 ये स॒वितुः॑ स॒त्यस॑वस्य वि॒श्वे । मि॒त्रस्य॑ व्र॒ते व॑रुणस्य दे॒वाः ।
 ते सौ॒भगं॑ वी॒रव॑द्गो॒मद॑प्नः । द॒धात॑न द्र॒विणं॑ चि॒त्रम॑स्मे । अ॒ग्ने या॑हि
 दू॒त्यं वा॑रि॒षेण्यः॑ । दे॒वां अ॒च्छा ब्र॑ह्म॒कृता॑ ग॒णेन॑ । स॒रस्वतीं॑ म॒रुतो॑
 अ॒श्विना॑ऽपः । य॒क्षि दे॒वान् र॑त्न॒धेया॑य वि॒श्वान् । 43 (10)

T.B.2.8.6.5

द्यौः पि॒तः पृ॒थिवि॑ मा॒तर॑धुक् । अ॒ग्ने भ्रा॑त॒र्वस॑वो मृ॒डता॑ नः ।
 वि॒श्व आ॑दि॒त्या आ॑दि॒ते स॒जोषाः॑ । अ॒स्मभ्य॑स्र॒ शर्म॑ बहु॒लं वि॑यन्त ।
 वि॒श्वे दे॒वाः शृ॑णु॒तेम॑स्र॒ हवं॑ मे । ये अ॒न्तरि॑क्षे य॒ उप॑ द्य॒वि ष॒ ।

ये अ॒ग्नि॒जिह्वा॒ उ॒त वा॒ यज॒त्राः । आ॒सद्-या॒स्मिन् ब॒र्हिषि॑
मा॒दय॑ध्वम् । आ वां॑ मि॒त्राव॑रुणा ह॒व्यजु॑ष्टिम् । नम॑सा दे॒वा
वव॑साऽऽव॒वृत्या॑म् । 44 (10)

T.B.2.8.6.6

अ॒स्माकं॑ ब्र॒ह्म पृ॑तनासु स॒ह्या अ॒स्माक॑म् । वृ॒ष्टिर्-दि॒व्या सु॑पा॒रा ।
यु॒वं व॑स्त्राणि पी॒वसा॑ वसा॒थे । यु॒वोर॑च्छि॒द्रा म॑न्तवो ह॒ सर्गाः॑ ।
अ॒वाति॑रत॒मनृ॑तानि वि॒श्वा । ऋ॒तेन॑ मि॒त्राव॑रुणा स॒चेथे॑ । तथ्सु॑ वां
मि॒त्राव॑रुणा म॒हित्व॑म् । ई॒र्मा त॑स्थुषी॒रह॑भिर्-दु॒दुहे॑ । वि॒श्वाः पि॒न्वथ॑
स्व॒सर॑स्य धे॒नाः । अनु॑ वा॒मेकः॑ प॒वि॒राव॑वर्ति । 45 (10)

T.B.2.8.6.7

यद्व॒ह्निष्ठं॑ नाति॒विदे॑ सु॒दानू॑ । अ॒च्छि॒द्रा श॑र्म भु॒वन॑स्य गो॒पा । ततो॑
नो मि॒त्राव॑रुणा-व॒वीष्ट॑म् । सि॒षास॑न्तो जी॒गिवा॑सः स्याम । आ नो॑
मि॒त्राव॑रुणा ह॒व्यदा॑तिम् । घृ॒तैर्-ग॑व्यूतिमु॒क्षत॑मि॒डाभिः॑ । प्र॒ति वा॒मत्र॑
वर॑मा जना॒य । पृ॒णीत॑मु॒द्गो दि॒व्यस्य॑ चा॒रौः । प्र बा॒हवा॑ सि॒सृतं॑
जी॒वसे॑ नः । आ नो॑ ग॒व्यूति॑मु॒क्षतं॑ घृ॒तेन॑ । 46 (10)

T.B.2.8.6.8

आ नो जने॑ श्रवय॑तं यु॒वाना । श्रु॑तं मे॑ मि॒त्रावरु॑णा ह॒वेमा । इ॒मा
रु॒द्राय॑ स्वि॒रध॑न्वने गिरः । क्षि॒प्रेष॑वे दे॒वाय॑ स्व॒धाम्ने॑ । अ॒षाढा॑य
स॒हमा॑नाय मी॒ढुषे॑ । ति॒ग्मायु॑धाय भ॒रता॑ शृ॒णोत॑न । त्वा द॑त्तेभी रु॒द्र
श॑न्तमेभिः । श॒त॒ꣳ हि॒मा अ॑शीय भेष॒जेभिः॑ । व्य॑स्मद्द्वेषो॑ वि॒तरं
व्य॑ꣳहः । व्य॑मीवाꣳ श्वा॒तय॑स्वा वि॒षूचीः॑ । 47 (10)

T.B.2.8.6.9

"अ॒र्हन् बि॒भर्षि॑ {90}, "मा न॑स्तो॒के {91}" । आ ते॑ पि॒तर्म॑रुताꣳ
सु॒म्नमे॑तु । मा नः॑ सू॒र्यस्य॑ संदृ॒शो यु॑योथाः । अ॒भि नो॑ वी॒रो अ॑र्वति
क्षमे॑त । प्र॒जाये॑महि रु॒द्र प्र॒जाभिः॑ । ए॒वा ब॑भ्रो वृष॒भ चे॑कितान । यथा॑
दे॒व न॑ ह॒णीषे॑ न ह॒ꣳसि । हा॒वन॑श्रू॒र्नो रु॒द्रेह॑ बो॒धि । बृ॒हद्व॑दे॒म वि॒दथे॑
सु॒वीराः॑ । "परि॑णो रु॒द्रस्य॑ हे॒तिः{92}", "स्तु॒हि श्रु॑तम् ( ) {93}" ।
"मी॒ढुष्ट॑मा {94}" "र्हन् बि॒भर्षि॑ {95}" । "त्वम॑ग्ने रु॒द्र {96},
"आ वो॑ रा॒जान॑म् {97}" । 48 (12) (व॒सूनि॑ – त॒ता – ना॒स्तु –
वि॒श्वान्-व॒वृत्यां-व॑वर्ति-घृ॒तेन॑-वि॒षूचीः-श्रु॑तं द्वे च) (A6)

2.8.7 अनुवाकं 7 – सौर्यादिपशूनां सूक्तानि

T.B.2.8.7.1

सूर्यो॑ दे॒वीमु॒षस॑ꣳ रोच॑माना मर्यः॑ । न योषाम॑भ्येति पश्चात् ।
यत्रा॑ नरो॑ दे॒वयन्तो॑ यु॒गानि॑ । वि॒तन्व॑ते प्र॒ति भ॒द्राय॑ भ॒द्रम् ।
भ॒द्रा अश्वा॑ हरि॒तः सूर्य॑स्य । चि॒त्रा ए॒दग्वा॑ अ॒नुमा॑द्यासः । नम॑स्यन्तो
दि॒व आ पृ॑ष्ठम॒स्थुः । परि॑ द्यावापृ॒थिवी॑ यन्ति स॒द्यः । तथ् सूर्य॑स्य
दे॒वत्वं तन् म॑हि॒त्वम् । म॒ध्या क॑र्तोर्-वि॒तत॑ꣳ संज॑भार । 49 (10)

T.B.2.8.7.2

यदे॑दयु॒क्त ह॑रि॒तः स॒धस्था॑त् । आ॒द्रात्री॑ वास॑स्तनुते सि॒मस्मै॑ ।
तन् मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्या॑भिचक्षे॑ । सूर्यो॑ रू॒पं कृ॑णुते द्यो॒रुप॑स्थे ।
अ॒नन्त॑म॒न्यद्-रु॑श॒दस्य॑ पाजः । कृ॒ष्णम॒न्यद्ध॑रि॒तः संभ॑रन्ति । अ॒द्या
दे॒वा उ॒दिता॑ सूर्य॑स्य । नि॒रꣳह॑सः पि॒पृता॑न्नि॒रव॑द्यात् । तन्नो॑ मि॒त्रो
वरु॑णो मा॒मह॑न्ताम् । अ॒दि॒तिः सि॒न्धुः पृ॑थि॒वी उ॒त द्यौः । 50 (10)

T.B.2.8.7.3

दि॒वो रु॒क्म उ॒रुच॑क्षा उ॒देति॑ । दू॒रे अ॒र्थस्तर॑णिर्-भ्राज॑मानः । नू॒नं
जनाः॑ सूर्ये॑ण प्र॒सूताः॑ । आ॒यन्न॑र्था॒नि कृ॑णव॒न्नपा॑ꣳसि । शं नो॑ भव॑

चक्ष॒सा शं॑ नो॒ अ॒ह्ना । शं॑ भानु॒ना श॑ हि॒मा शं॑ घृ॒णेन॑ । यथा
शम॒स्मै शम॑सद्-दु॒रोणे॑ । तथ् सूर्य॑ द्रवि॒णं धे॑हि चि॒त्रम् । चि॒त्रं
दे॒वाना॑-मुद॒गादनी॑कम् । चक्षु॑र्मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्याग्नेः॑ । 51 (10)

T.B.2.8.7.4

आ॒प्ता द्या॒वापृ॑थि॒वी अ॒न्तरि॑क्षम् । सूर्य॑ आ॒त्मा जग॑तस्त॒स्थुषश्च॑ ।
"त्वष्टा॑ दधत् {98}, "तन्न-स्तु॒रीपम्॑ {99}" । "त्वष्टा॑ वी॒रं {100}"
"पि॒शङ्ग॑रूपः {101}" । दशे॑मं त्वष्टु॑र्जनयन्त॒ गर्भम्॑ । अत॑न्द्रा॒सो
युव॑तयो बिभ॒र्त्रम् । ति॒ग्मानी॑क॒ स्वय॑शसं॒ जने॑षु । वि॒रोच॑मानं
परि॑षीं नयन्ति । आ॒विष्ट्यो॑ वर्ध॒ते चा॒रुरा॑सु । जि॒ह्वा॒नामूर्ध्वः॑ स्वय॑शा
उप॑स्थे । 52 (10)

T.B.2.8.7.5

उ॒भे त्वष्टु॑र्बिभ्यतु॒र्-जा॑यमानात् । प्र॒तीची॑ सि॒ंहं प्र॑तिजोषयेते ।
"मि॒त्रो जना॑न् {102}, "प्र॒समि॑त्र {103}" । अयं॑ मि॒त्रो नम॑स्यः
सु॒शेवः॑ । राजा॑ सु॒क्षत्रो॑ अ॒जनि॑ष्ट वे॒धाः । तस्य॑ वय॑ सु॒मतौ
य॒ज्ञिय॑स्य । अ॒पि भ॑द्रे सौम॒नसे॑ स्याम । अ॒नमी॑वास इ॒डया॑

मदन्तः । मितज्मवो वरिमन्ना पृथिव्याः ।

आदित्यस्य व्रतमुपक्ष्यन्तः । 53 (10)

T.B.2.8.7.6

वयं मित्रस्य सुमतौ स्याम । मित्रं न ई॒ ऽ शिम्या गोषु गव्यवत् ।
स्वाधियो विदथे अफस्वजीजनन् । अरेजयता॒ ऽ रोदसी पाजसा
गिरा । प्रति प्रियं यजतं जनुषामवः । महा॒ ऽ आदित्यो नमसोपसद्यः ।
यातयज्जनो गृणते सुशेवः । तस्मा एतत् पन्यतमाय जुष्टम् ।
अग्नौ मित्राय हविराजुहोत । आवा॒ ऽ रथो रोदसी बद्धधानः । 54 (10)

T.B.2.8.7.7

हिरण्ययो वृषभिर्यात्वश्चैः । घृतवर्तनिः पविभी रुचानः । इषां वोढा
नृपतिर्वाजिनीवान् । स पप्रथानो अभि पञ्च भूम । त्रिवन्धुरो
मनसाऽऽयातु युक्तः । विशो येन गच्छथो देवयन्तीः । कुत्रा
चिद्याममश्विना दधाना । स्वश्वा यशसाऽऽयातमर्वाक् । दस्रा निधिं
मधुमन्तं पिबाथः । वि वा॒ ऽ रथो वध्वा यादमानः । 55 (10)

T.B.2.8.7.8

अ॒न्ता॒न् दि॒वो बा॑धते वर्त॒निभ्या॑म् । यु॒वोः श्रि॒यं परि॑ योषा॑ वृणीत ।
 सू॒रो दु॒हिता॑ परि॒तक्मि॑यायाम् । यद्-दे॒वय॑न्तमवथः श॒चीभिः॑ ।
 परि॒घ्न॒स् वां म॑ना वां व॒यो गा॑म् । यो ह॒ स्य वा॑ रथि॒रा व॑स्त
 उ॒स्राः । रथो॑ यु॒जानः॑ परि॒याति॑ वर्तिः । तेन॑ नः शं यो॒रुष॑सो व्यु॒ष्टौ ।
 न्य॒श्विना॑ वह॒तं य॒ज्ञे अ॒स्मिन् । यु॒वं भु॒ज्युम॑वविद्ध॒ समु॒द्रे । 56 (10)

T.B.2.8.7.9

उ॒दूह॑थु॒र्णसो॑ अ॒सि॒धानैः॑ । प॒त॒त्रिभि॑-र॒श्रमै॑-र॒व्यथि॑भिः ।
 द॒स॒नाभि॑र॒श्विना॑ पा॒रय॑न्ता । अ॒ग्नी॒षोमा॑ यो अ॒द्य वा॑म् ।
 इ॒दं व॑चः स॒पर्य॑ति । तस्मै॑ ध॒त्त॒ सु॒वीर्य॑म् । ग॒वां पोष॑ स्व॒श्चि॒यं ।
 यो अ॒ग्नी॒षोमा॑ ह॒विषा॑ स॒पर्या॑त् । दे॒व॒द्री॒चा म॑न॒सा यो घृ॑तेन ।
 तस्य॑ व्र॒त॒ र॒क्षतं॑ पा॒तम॑ह॒सः । 57 (10)

T.B.2.8.7.10

वि॒शे ज॑नाय॒ महि॑ श॒र्म य॑च्छ॒तम् । अ॒ग्नी॒षोमा॑ य आ॒हुति॑म् । यो वां
 दा॒शा॒द्धवि॑ष्कृ॒तिम् । स प्र॒जया॑ सु॒वीर्य॑म् । वि॒श्वमा॑युर्-व्य॒श्नव॑त् ।
 अ॒ग्नी॒षोमा॑ चेति॑ तद्-वी॒र्यं वा॑म् । यद॑मु॒ष्णीत॑म॒वसं॑ प॒णिं गोः॑ ।

अवाति॑रतं प्रथ॑यस्य शेषः । अवि॑न्दतं ज्योति॑रेकं बहु॑भ्यः ।

"अग्नी॑षोमावि॒मꣳ सु॒मे {104}" "ऽग्नी॑षोमा ह॒विषः प्र॒स्थित॑स्य ( )
{105}" । 58 (10) (ज॒भार – द्यौ – र॒ग्ने – रु॒पस्थ – उ॒पक्ष्य॑न्तो
– ब॒द्धधा॑नो-याद॑मानः – स॒मुद्रे – ऽह॑सः – प्र॒स्थित॑स्य) (A7)

2.8.8 अनुवाकं 8 – वेहदादिपशूनां सूक्तानि

T.B.2.8.8.1

अ॒हम॑स्मि प्रथ॑मजा ऋ॒तस्य॑ । पूर्वं॑ दे॒वेभ्यो॑ अ॒मृत॑स्य नाभिः ।
यो मा द॑दाति स इ॒देव मा वाः॑ । अ॒ह-म॒न्न-म॒न्न-म॒दन्त॑मग्नि ।
पूर्व॑-म॒ग्नेर॑पि द॒हत्य॑न्नं । य॒तौ हाऽऽसा॑ते अ॒हमु॑त्तरेषु । व्या॒त्तम॑स्य
प॒शवः॑ सु॒जंभं॑ । प॒श्यन्ति॑ धी॒राः प्र॑चरन्ति पा॒काः । ज॒हाम्य॑न्यं
न ज॒हाम्य॑न्यं । अ॒हम॑न्नं व॒शमि॑च्छरामि । 59 (10)

T.B.2.8.8.2

स॒मान॑मर्थं पर्ये॑मि भुं॒जत् । को मा॑मन्नं म॒नुष्यो॑ दयेत । प॒राके॑ अ॒न्नं
नि॒हितं॑ लो॒क ए॒तत् । वि॒श्वैर्-दे॒वैः पि॒तृभिर्-गु॒प्तम॑न्नं । यद॒द्यते॑
लु॒प्यते॑ यत् प॒रोप्य॑ते । श॒तत॑मी सा त॒नूर्मे॑ ब॒भूव॑ ।
म॒हान्तौ॑ च॒रू सकृ॑द्-दु॒ग्धेन॑ प॒प्रौ । दि॒वञ्च॑ पृ॒श्निं पृ॒थि॒वीं

च सा॒कं । तथ् संपि॒बन्तो न मि॒नन्ति वे॒धसः ।

नैतद्-भूयो भवति नो कनीयः । 60 (10)

T.B.2.8.8.3

अन्नं प्राण-मन्न-मपान-माहुः । अन्नं मृत्युं तमु जीवातुमाहुः ।

अन्नं ब्रह्माणो जरसं वदन्ति । अन्नमाहुः प्रजननं प्रजानां । मोघमन्नं

विन्दते अप्रचेताः । सत्यं ब्रवीमि वध इत्थस तस्य । नार्यमणं पुष्यति

नो सखायं । केवलाघो भवति केवलादी । अहं मेघः स्तनयन्.

वर्षन्नस्मि । मामदन्त्यहमदम्यन्यान् । 61 (10)

T.B.2.8.8.4

अहं सदमृतो भवामि । मदादित्या अधि सर्वे तपन्ति ।

"देवीं वाचमजनयन्त {106}, "यद्-वाग्-वदन्ति {107}" ।

अनन्ता-मन्तादधि निर्मितां महीं । यस्यां देवा अदधुर् भोजनानि ।

एकाक्षरां द्विपदां षट्पदाञ्च । वाचं देवा उपजीवन्ति विश्वे ।

वाचं देवा उपजीवन्ति विश्वे । वाचं गन्धर्वाः पशवो मनुष्याः ।

वाचीमा विश्वा भुवनान्यर्पिता । 62 (10)

T.B.2.8.8.5

सा नो हवं जुषता-मिन्द्रपत्नी । वागक्षरं प्रथमजा ऋतस्य ।
वेदानां माता-ऽमृतस्य नाभिः । सा नो जुषाणोप यज्ञमागात् ।
अवन्ती देवी सुहवा मे अस्तु । या मृषयो मन्त्रकृता मनीषिणः ।
अन्वैच्छन् देवा-स्तपसा श्रमेण । तां देवीं वाचं हविषा यजामहे ।
सा नो दधातु सुकृतस्य लोके । चत्वारि वाक् परिमिता
पदानि । 63 (10)

T.B.2.8.8.6

तानि विदुर् ब्राह्मणा ये मनीषिणः । गुहा त्रीणि निहिता नेङ्गयन्ति ।
तुरीयं वाचो मनुष्या वदन्ति । श्रद्धयाऽग्निः समिध्यते । श्रद्धया
विन्दते हविः । श्रद्धां भगस्य मूर्धनि । वचसा ऽऽवेदयामसि ।
प्रियं श्रद्धे ददतः । प्रियं श्रद्धे दिदासतः ।
प्रियं भोजेषु यज्वसु । 64 (10)

T.B.2.8.8.7

इ॒दं म॑ उ॒दितं॑ कृ॒धि । यथा॑ दे॒वा अ॒सुरे॑षु । श्र॒द्धा-मु॒ग्रेषु॑ च॒क्रिरे॑ ।
ए॒वं भो॒जेषु॑ यज्व॒सु । अ॒स्माक॑-मु॒दितं॑ कृ॒धि । श्र॒द्धां दे॒वा यज॑मानाः ।
वा॒युगो॑पा उ॒पास॑ते । श्र॒द्धाँ हृ॒दय्य॑या-ऽऽकू॒त्या । श्र॒द्धया॑ हू॒यते
ह॒विः । श्र॒द्धां प्रा॒तर् ह॒वामहे॑ । 65 (10)

T.B.2.8.8.8

श्र॒द्धां म॒द्ध्यन्दि॑नं प॒रि । श्र॒द्धाँ सूर्य॑स्य नि॒मृचि॑ । श्र॒द्धे श्र॒द्धाप॑ये
ह॒मा । श्र॒द्धा दे॒वा-न॑धि॒वस्ते॑ । श्र॒द्धा वि॒श्वमि॑दं जगत् । श्र॒द्धां
का॒मस्य॑ मा॒तरं॑ । ह॒विषा॑ वर्द्ध॒याम॑सि । ब्र॒ह्मज॑ज्ञानं प्रथ॒मं पु॒रस्ता॑त् ।
वि सी॑मतः सु॒रुचो॑ वे॒न आ॑वः । स बु॒द्धि॒नया॑ उ॒पमा॑ अस्य वि॒ष्ठाः ।
66 (10)

T.B.2.8.8.9

स॒तश्च॑ यो॒नि-म॑स॒तश्च॑ वि॒वः । पि॒ता वि॒राजा॑मृष॒भो र॑यीणां । अ॒न्तरि॑क्षं
वि॒श्वरू॑प आ॒विवे॑श । तम॒र्के-र॑भ्यर्च॒न्ति व॑त्सं । ब्र॒ह्म स॒न्तं ब्र॑ह्मणा
वर्द्ध॒यन्तः॑ । ब्र॒ह्म दे॒वान॑जनयत् । ब्र॒ह्म वि॒श्वमि॑दं जगत् । ब्र॒ह्मणः॑ क्ष॒त्रं
नि॒र्मितं॑ । ब्र॒ह्म ब्रा॑ह्मण आ॒त्मना॑ । अ॒न्तर॑स्मि-न्नि॒मे लो॒काः । 67 (10)

T.B.2.8.8.10

अ॒न्त॒र् वि॒श्वमि॒दं जग॑त् । ब्र॒ह्मै॒व भू॒तानां॑ ज्येष्ठं॑ । तेन॑ कोऽ॒र्हति॑
स्प॒र्द्धि॑तुम् । ब्र॒ह्मन् दे॒वा-स्त्रय॑स्त्रि॒ंशत् । ब्र॒ह्मन्नि॒न्द्र प्र॒जाप॑ती ।
ब्र॒ह्मन् ह॒ विश्वा॑ भू॒तानि॑ । ना॒वी वा॒न्तः स॒माहि॑ता । चत॑स्र आ॒शाः
प्र॒चर॑न्त्व-ग्नयः॑ । इ॒मन्नो॑ य॒ज्ञं न॑यतु प्र॒जान॑न् ।

घृ॒तं पि॒न्वन्न॑जर॒ सु॒वीरं॑ । 68 (10)

T.B.2.8.8.11

ब्र॒ह्म स॒मिद्-भ॑वत्याहु॒तीनां॑ । आ गा॒वो अ॒गम॑न्नु॒त भ॒द्रम॑क्रन् ।
सी॒दन्तु॑ गो॒ष्ठे र॒णय॑न्त्वस्मे । प्र॒जाव॑तीः पु॒रुरू॒पा इ॒ह स्युः॑ ।
इ॒न्द्राय॑ पूर्वी॒ रुष॑सो दुहा॒नाः । इ॒न्द्रो य॑ज्वने पृ॒णते॑ च शि॒क्षति॑ ।
उ॒पेद्द॑दाति न स्वं मु॒षाय॑ति । भू॒यो भू॒यो र॒यिमि॑दस्य व॒र्द्धय॑न् ।
अ॒भिन्ने॑ खि॒ल्ले नि॑दधाति दे॒वयुं॑ । "न ता न॑शन्ति {108}",

"न ता अ॒र्वा {109}" । 69 (10)

T.B.2.8.8.12

गा॒वो भ॒गो गा॒व इ॒न्द्रो मे॑ अ॒च्छात् । गा॒वः सो॒मस्य॑ प्र॒थम॑स्य भ॒क्षः ।
इ॒मा या गा॒वः स॒जना॑स इ॒न्द्रः । इ॒च्छामी॑द्धृ॒दा म॒नसा॑ चि॒दिन्द्रं॑ ।

यू॒यं गा॒वो मे॒दय॑था कृ॒शं चि॒त् । अ॒श्ली॒लं चि॒त् कृ॒णु॑था सु॒प्रती॑कं ।
 भ॒द्रं गृ॒हं कृ॒णु॑थ भ॒द्रवा॑चः । बृ॒हद्वो व॒य उ॒च्यते॑ स॒भासु॑ । प्र॒जाव॑तीः
 सू॒यव॑सꣳ रि॒शन्तीः॑ । शु॒द्धा अ॒पः सु॒प्रपा॑णे पि॒बन्तीः॑ ( ) ।
 मा वः॑ स्तेन ई॒शत॑ माऽघ॒शꣳसः॑ । परि॒वो हे॒ती रु॒द्रस्य॑ वृ॒ज्यात् ।
 उ॒पेद॑-मु॒पपर्च॑नं । आ॒सु गो॒षूप॑पृ॒च्यतां॑ । उ॒पर्ष॑भ॒स्य रे॑त॒सि ।
 उ॒पेन्द्र॑ तव वी॒र्ये॑ । 70 (16) (च॒रामि॑ - क॒नीयो॑ - ऽन्या॑ - न॒र्पिता॑
 - प॒दानि॑ - य॒ज्वसु॑ - ह॒वामहे॑ - वि॒ष्टा - लो॒काः - सु॒वीर॑ -
 म॒र्वा - पि॒बन्तीः॑ षट्च) (A8)

2.8.9 अनुवाकं 9 – शुक्लकृष्णपश्वादीनां सूक्तानि

T.B.2.8.9.1

ता सू॒र्या च॒न्द्रम॑सा वि॒श्वभृ॑त्त॒मा म॒हत् । ते॒जो व॑सु॒मद्-रा॑जतो दि॒वि ।
 सा॒मात्मा॑ना च॒रतः॑ सा॒मचा॑रिणा । य॒योर्व्र॑तं न म॒मे जा॑तु दे॒वयोः॑ ।
 उ॒भाव॑न्तौ परि॒यात॑ अ॒म्या । दि॒वो न र॑श्मीꣳ स्त॒नुतो॑-व्य॒र्णवे॑ । उ॒भा
 भु॒वन्ती॑ भु॒वना॑ क॒विक्र॑तू । सू॒र्या न च॒न्द्रा च॑रतो ह॒ताम॑ती । प॒ती
 द्यु॒मद् वि॒श्ववि॑दा उ॒भा दि॒वः । सू॒र्या उ॒भा च॒न्द्रम॑सा वि॒चक्ष॑णा । 71 (10)

T.B.2.8.9.2

वि॒श्व॒वा॒रा व॒रिवो॑भा व॒रे॒ण्या । ता नो॑ऽव॒तं म॒तिम॑न्ता म॒हि॒व॒रता ।
वि॒श्व॒व॒परी प्र॒तर॑णा तर॒न्ता । सु॒व॒र्वि॒दा दृ॒शये॑ भूरि॒र॒श्मी । सूर्या॑ हि
च॒न्द्रा व॒सु॒त्वेष॑-दर्॒श॒ता । म॒न॒स्वि॒नोभा॑ऽनु च॒रतो॑ नु सं दि॒वं ।
अ॒स्य श्र॒वो न॒द्यः स॒प्त बि॒भ्रति॑ । द्या॒वा क्षा॒मा पृ॒थि॒वी दर्॒श॒तं व॑पुः ।
अ॒स्मे सूर्या॑ च॒न्द्रम॑सा-ऽभि॒चक्षे॑ ।
श्रद्धे॑ क॒मिन्द्र॑ च॒रतो॑ वि॒चर्तु॑रं । 72 (10)

T.B.2.8.9.3

पूर्वा॑परं च॒रतो॑ मा॒य यै॒तौ । शि॒शू क्री॑ड॒न्तौ परि॑यातो अ॒ध्वरं॑ ।
वि॒श्वा॒न्य॒न्यो भु॒वना॑ ऽभि॒चष्टे॑ । ऋ॒तून॑न्यो वि॒दध॑ज्जायते पु॒नः ।
"हि॒रण्य॑व॒र्णाः शु॒चयः॑ पा॒वका॑ {110}", "या॒सां र॒जा {111}" ।
"या॒सां दे॒वाः {112}", "शि॒वेन॑ मा चक्षु॒षा प॑श्यत {113}" । "आपो॑
भ॒द्रा {114}", "आ॒दि॒त्य॑श्यामि {115}" । ना॒स॒दा॒सी॒न्नो स॒दा॒सी॒त्
त॒दानीं॑ । ना॒सीद्-र॒जो नो॑ व्यो॒माप॑रो यत् । कि॒मा॒व॒री॒वः कु॒ह क॑स्य
श॒र्मन् । 73 (10)

T.B.2.8.9.4

अ॒भः॑ कि॒मासी॑द् ग॒हनं॑ ग॒भीरं॑ । न मृ॒त्यु॒रमृ॑तं तर्हि॒ न । रा॒त्रि॒या अ॒हं
आसी॑त् प्र॒केतः॑ । आनी॑द॒वात॑ स्व॒धया॑ तदे॒कं । तस्मा॑द्-धा॒न्यं न
परः॑ किंच॒ नास॑ । तम॑ आसी॒त् तम॑सा गू॒ढम॑ग्रे प्र॒केतं॑ । स॒लिल॑
सर्व॑मा इ॒दं । तु॒च्छे ना॑भ्वपि॒हितं॑ य॒दासी॑त् । तम॑स स्तन्महि॒ना
जा॒यतै॑कं । का॒मस्त॑द॒ग्रे स॑मव॒र्त्तता॑धि । 74 (10)

T.B.2.8.9.5

मन॑सो रे॒तः प्र॒थमं॑ य॒दासी॑त् । स॒ तो ब॑न्धुम॒सति॑ नि॒रवि॑न्दन् ।
हृदि॑ प्र॒ती॒ष्या क॒वयो॑ मनी॒षा । ति॒रश्ची॑नो वि॒ततो॑ र॒श्मिरे॑षां ।
अ॒धः स्वि॑दासी(३) दु॒परि॑ स्वि॒दासी॑(३)त् । रे॒तो॒धा आ॑सन् म॒हिमा॑न
आ॒सन् । स्व॒धा अ॒वस्ता॑त् प्र॒यतिः॑ पर॒स्तात् । को॒ अ॒द्धा वे॒द क॒ इह॑
प्र॒वोच॑त् । कु॒त आ॑जा॒ता कु॒त इ॒यं वि॑सृष्टिः ।

अ॒र्वाग्दे॒वा अ॒स्य वि॑स॒र्जना॑य । 75 (10)

T.B.2.8.9.6

अ॒था को॒ वे॒द य॒त आ॑ब॒भूव॑ । इ॒यं वि॑सृष्टि॒र् य॒त आ॑ब॒भूव॑ ।
यदि॑ वा द॒धे यदि॑ वा न । यो अ॒स्याद्ध्य॑क्षः प॒रमे॑ व्योमन् ।

सो अङ्ग वेद यदि वा न वेद । किञ्च स्विद्वनं क उ स वृक्ष आसीत् ।
यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः । मनीषिणो मनसा पृच्छतेदु तत् ।
यदद्ध्यतिष्ठद्-भुवनानि धारयन् । ब्रह्म वनं ब्रह्म स वृक्ष आसीत् ।

76 (10)

T.B.2.8.9.7

यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः । मनीषिणो मनसा विब्रवीमि वः ।
ब्रह्माद्ध्यतिष्ठद् भुवनानि धारयन् । प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रञ् हवामहे ।
प्रात मित्रावरुणा प्रातरश्विना । प्रात भगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं ।
प्रातः सोममुत रुद्रञ् हुवेम । प्रातर्जितं भगमुग्रञ् हुवेम । वयं
पुत्रमदितेर्यो विधर्त्ता । आध्रश्चिद्यं मन्यमान-स्तुरश्चित् । 77 (10)

T.B.2.8.9.8

राजा चिद्यं भगं भक्षीत्याह । भग प्रणेतर्भग सत्यराधः । भगेमां
धियमुदव ददन्नः । भग प्रणो जनय गोभिरश्वैः । भग प्रनृभिर्-
नृवन्तः स्याम । उतेदानीं भगवन्तः स्याम । उत प्रपित्व उत मद्ध्ये
अह्नां । उतोदिता मघवन्थ-सूर्यस्य । वयं देवानाञ् सुमतौ स्याम ।
भग एव भगवाञ् अस्तु देवाः । 78 (10)

T.B.2.8.9.9

तेन॑ वयं॑ भगवन्तः॑ स्याम॑ । तं॑ त्वा॑ भग॑ सर्व॑ इज्जो॑हवीमि॑ । स नो॑
 भग॑ पुर॑ एता॑ भवे॑ह । सम॑ध्वरायोष॑सो नमन्त॑ । दधि॑क्रावे॑व शुच॑ये
 पदा॑य । अर्वा॑चीनं॑ वसु॑विदं॑ भग॑न्नः । रथ॑मिवाश्वा॑ वाजिन॑ आव॑हन्तु ।
 अश्वा॑वतीर् गोम॑तीर् न उषा॑सः । वीर॑वतीः॑ सद॑मुच्छन्तु॑ भद्राः॑ ।
 घृ॑तं दुहा॑ना वि॒श्वतः॑ प्रपी॑नाः ( ) । यू॒यं पात॑ स्व॒स्तिभिः॑
 सदा॑नः । 79 (11) (वि॒चक्ष॑णा – वि॒चर्तु॑रꣳ – शर्म॑ – त्रधि॑ –
 वि॒सर्ज॑नाय – ब्रह्म॑ वनं॑ ब्रह्म॑ स वृक्ष॑ आसीत् – तु॒रश्चि॑द् –
 दे॒वाः – प्रपी॑ना ए॒कं च॑) (A9)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 9 Anuvaakams :-

(पी॒वोऽन्ना॑न् – ते शु॒क्रासः॑ – सोमो॑ धेनु॑ – मिन्द्र॑स्तर॒स्वा –
 ज्छु॑चि – मा दे॒वो या॑तु – सूर्यो॑ दे॒वी – मह॑मस्मि –
 ता सूर्या॑चन्द्र॒मसा॑ नव॑)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Dasanis :-

(पी॒वो॑ऽन्ना – म॒ग्ने त्वं पा॒र – या॒नाघृ॑ष्यः – शु॒चिं नु स्तो॑मं –
 वि॒श्रय॑माणो – दि॒वो रु॒क्मो – ऽन्नं प्रा॑णं –
 ता सू॒र्याच॑न्द्र॒मसा॑ नव॒सप्त॑तिः)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 8th Prapaatakam :-

(पी॒वो॑न्ना – यू॒यं पा॒त स्व॑स्ति॒भिः स॒दानः॑)

। हरिः ओं ।

। कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टके अष्टमः प्रपाठकः समाप्तः ।

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय ब्राह्मणे द्वितीयाष्टाषकं समाप्तम् ॥

=====

Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 – Prapaatakam 8 – (TB 2.8)

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	6	64
Anuvakam 2	8	82
Anuvakam 3	8	83
Anuvakam 4	8	85

द्वितीयाष्टके अष्टमः प्रपाठकः – (TB 2.8)

Anuvakam 5	9	89
Anuvakam 6	9	92
Anuvakam 7	10	100
Anuvakam 8	12	126
Anuvakam 9	9	91
Total →	79	812

Details for Full Ashtakam 2

	Anuvaakam	Dasani	Vaakyams
Prapaatakam 1	11	60	626
Prapaatakam 2	11	73	768
Prapaatakam 3	11	50	547
Prapaatakam 4	8	80	826
Prapaatakam 5	8	45	475
Prapaatakam 6	20	94	1042
Prapaatakam 7	18	66	699
Prapaatakam 8	9	79	812
Total →	96	547	5795

Appendix (of expansions)

T.B.2.8.1.1 – "आ वायो {35}"

आ वायो भूष शुचिपा उप नः सहस्रं ते नियुतो विश्ववार ।

उपो ते अन्धो मद्यमयामि यस्य देव दधिषे पूर्वपेयं ॥ {35}

(Appearing in T.S.1.4.4.1, and also the same Mantra in T.S.3.4.2.1)

T.B.2.8.1.1 – "प्रयाभिः {36}"

प्र याभिर्यासि दाश्वाꣳ समच्छा नियुद्धि-र्वायविष्टये दुरोणे । नि नो

रयिꣳ सुभोजसं युवेह नि वीरवद्-गव्यमश्वियं च राधः ॥ {36}

(Appearing in T.S.2.2.12.8)

T.B.2.8.1.5 – "सोमापूषणे {37}" "मौ देवौ {38}"

सोमापूषणा जनना रयीणां जनना दिवो जनना ( ) पृथिव्याः ।

जातौ विश्वस्य भुवनस्य गोपौ देवा अकृण्वन्नमृतस्य नाभिं ॥ {37}

इमौ देवौ जायमानौ जुषन्तेमौ तमाꣳसि गूहतामजुष्टा ।

आभ्यामिन्द्रः पक्वमामास्वन्तः सोमापूषभ्यां जनदुस्त्रियासु ॥ {38}

[Both {37} and {38} appearing in T.S.1.8.22.5]

T.B.2.8.1.6 – "उदु॑त्त॒मं वरु॑णा {39}"

उदु॑त्त॒मं वरु॑ण पा॒शम॑स्मदवा॒ऽध॒मं वि॒म॒ध्य॒म॒ श्र॒थाय॑ ।

अथा॑ व॒यमा॑दित्य व्र॒ते त॒वाऽना॑गसो अ॒दि॒तये॑ स्याम ॥ {39}

(Appearing in T.S.1.5.11.3)

T.B.2.8.1.6 – "स्त॒भ्ना॒द्द॒द्याम् {40}"

अस्त॒भ्ना॒द्द॒द्यामृ॑षभो अ॒न्त॒रि॒क्ष॒ममि॑मीत व॒रि॒मा॒णं पृ॒थि॒व्या आऽसी॑दद्

वि॒श्वा भु॒वना॑नि स॒म्राड् वि॒श्वे॒त्तानि॑ वरु॒णस्य॑ व्र॒तानि॑ ॥ {40}

(Appearing in T.S.1.2.8.1)

T.B.2.8.1.6 – "यत् कि॒ञ्चेदं {41}" "कि॒त॒वा॒सः {42}"

यत् कि॒ञ्चेदं वरु॑ण दै॒व्ये ज॒नेऽभि॑द्रोहं म॒नु॒ष्याश्च॑रामसि । अ॒चि॒त्ती॒यत्

तव॑ ध॒र्मा यु॒योपि॑म मा न॒स्तस्मा॑ दे॒नसो॑ दे॒व री॑रिषः ॥ {41}

कि॒त॒वा॒सो य॒द्रि रि॒पुर्न॑ दी॒वि य॒द्वा घा स॒त्य मु॒तय॑न्न वि॒द्म । सर्वा॑ ता

वि॒ष्य शि॒थिरे॑व दे॒वाथा॑ ते स्याम वरु॒ण प्रि॒यासः॑ ॥ {42}

[Both in {41} and {42} appearing in T.S.3.4.11.6]

T.B.2.8.1.6 – "अव ते हेड {43}"

अव ते हेडो वरुण नमोभिरव यज्ञेभिरीमहे हविर्भिः ।
क्षयन्नस्मभ्यमसुर प्रचेतो राजन्नेनासि शिश्रथः कृतानि ॥ {43}
(Appearing in T.S.1.5.11.3)

T.B.2.8.1.6 – "स्तत्त्वा यामि {44}"

तत्त्वा यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः ।
अहेडमानो वरुणेह बोध्युरुशस मा न आयुः प्रमोषीः ॥ {44}
(Appearing in T.S. 2.1.11.6)

T.B.2.8.1.6 – "आदित्यानामवसा {45}"

आदित्यानामवसा नूतनेन सक्षीमहि शर्मणा शन्तमेन ।
अनागास्त्वे अदितित्वे तुरास इमं यज्ञं दधतु श्रोषमाणाः ॥ {45}
(Appearing in T.S.2.1.11.6)

T.B.2.8.1.6 – "न दक्षिणा {46}"

न दक्षिणा विचिकिते न सव्या न प्राचीनमादित्या नोत पश्चा ।

पा॒क्या॒ चि॒द्व॒स॒वो॒ धी॒र्या॒ चि॒द् – यु॒ष्म॒नी॒तो॒ अभ॒यं॒ ज्यो॒ति॒र॒श्यां॑ ॥ {46}
(Appearing in T.S.2.1.11.5)

T.B.2.8.1.6 – "धार॑यन्त आ॒दि॒त्या॒स॑{47}, "स्ति॑स्रो भू॒मी॒र्धा॒र॒यन्॑ {48}"

धा॒र॒यन्त॑ आ॒दि॒त्या॒सो॒ जग॑त्स्था दे॒वा वि॒श्व॑स्य भु॒व॒न॒स्य॑ गो॒पाः ।
दी॒र्घा॒धि॒यो रक्ष॑माणा अ॒सुर्य॑मृ॒तावा॑न – श्र॒य॒मा॒ना ऋ॒णानि॑ ॥ {47}

ति॒स्रो भू॒मी॒र्धा॒र॒यन्॑ त्री॒ꣳ रु॒त द्यून् त्री॑णि व्र॒ता वि॒दथे॑ अ॒न्त॒रे॒षां ।
ऋ॒ते॒नाऽऽदि॒त्या म॒हि वो॑ म॒हि॒त्वं त॒दर्य॑मन् वरु॒ण मि॒त्र चा॒रु ॥ {48}
(Both {47} and {48} appearing in T.S.2.1.11.4 and T.S. 2.1.11.5)

T.B.2.8.1.6 – "य॒ज्ञो दे॒वाना॑ꣳ {49}" "शु॒चि॒रपः॑ {50}"

य॒ज्ञो दे॒वानां॑ प्र॒त्येति॑ सु॒म्न॒मादि॒त्या॒सो भ॒वता॑ मृ॒डय॑न्तः ।
आ वो॒ऽर्वा॒ची सु॒मति॑ र्ववृ॒त्याद॑ꣳ हो॒श्चि॒द्या व॒रि॒वो॒वि॒त्तरा॑ऽसत् ॥ {49}

शु॒चि॒रपः॑ सू॒यव॑सा अ॒द॒ब्ध उप॑ क्षेति वृ॒द्ध॒वयाः॑ सु॒वीरः॑ ।
नकि॑ष्टं घ्नन्त्यन्ति॒तो न दू॒राद्य॑ आ॒दि॒त्यानां॑ भ॒वति॑ प्र॒णी॒तौ ॥ {50}
(Both {49} and {50} appearing in T.S.2.1.11.4)

T.B.2.8.2.5 – "इन्द्रं नरो {51}"

इन्द्रं॑ नरो॑ नेम॑धिता हव॑न्ते यत्पार्या॑ युन॑जते धिय॑स्ताः ।
शूरो॑ नृषा॑ता शव॑सश्चकान॑ आ गोम॑ति व्रजे॑ भजा॑ त्वन्नः॑ ॥ {51}
(Appearing in TS 1.6.12.1)

T.B.2.8.2.5 – "युजे रथम् {52}"

युजे॑ रथं॑ गवे॑षणं॑ हरि॑भ्याम् । उप॑ ब्रह्मा॑णि जुजु॑षाण-म॑स्थुः ।
विबा॑धिष्ठास्य रोद॑सी महि॑त्वा । इन्द्रो॑ वृ॒त्राण्य॑प्रती॒ जघ॑न्वान् ॥ {52}
(Appearing in T.B.2.4.1.3)

T.B.2.8.2.7 - "आवेधसं {53}"

आवे॑धसं॑ नील॑पृष्ठं बृ॒हन्त॑म् । बृह॑स्पतिं॑ स॒दने॑ सादय॑ध्वम् ।
साद॑द्योनिं॑ दम॑ आदी॑दिवा॒सम् । हिर॑ण्यव॑र्णम॒रुषं॑ स॒पेम॑ ॥ {53}
(Appearing in T.B.2.5.5.4)

T.B.2.8.2.8 – "बृहस्पते पर् {54}"

बृह॑स्पते॑ परि॑ दीया॑ रथे॑न रक्षो॑हा ऽमि॒त्रां अप॑ बा॒धमा॑नः ।
प्रभं॑जन्थ॒ सेनाः॑ प्रमृ॑णो यु॒धा जय॑न्न॒स्माक॑-मे॒ध्यवि॑ता रथानां॑ ॥ {54}

(Appearing in T.S.4.6.4.1)

T.B.2.8.2.8 – "येवा पित्रे {55}"

ए॒वा पि॒त्रे वि॒श्वदे॒वाय॑ वृ॒ष्णे य॒ज्ञैर्वि॒धेम॑ नम॒सा ह॒विर्भिः॑ ।

बृ॒हस्प॑ते सु॒प्रजा॑ वी॒रव॑न्तो वय॑ꣳ स्या॒म प॑त॒यो र॒यीणां॑ ॥ {55}

(Appearing in T.S.1.8.22.2)

T.B.2.8.2.8 – "आ नो दिवः {56}"

आ नो॑ दि॒वो बृ॒हतः॑ प॒र्वता॑दा सर॒स्वती॑ यज॒ता ग॑न्तु य॒ज्ञं ।

ह॒वं दे॒वी जु॒जुषा॑णा घृ॒ताची॑ श॒ग्मां नो॑ वाच॒मुश॑ती शृ॒णोतु॑ ॥ {56}

(Appearing in T.S.1.8.22.1)

T.B.2.8.2.8 – "पावीरवी {57}"

पा॒वीर॑वी क॒न्या चि॒त्रायुः॑ सर॒स्वती॑ वी॒रप॑त्नी धि॒यं धा॑त् । ग्नाभि॑

रच्छि॑द्रꣳ श॒रणꣳ स॒जोषा॑ दु॒राध॑र्षं गृ॒णते॑ श॒र्म यꣳस॑त् ॥ {57}

(Appearing in T.S.4.1.11.2)

T.B.2.8.2.8 – "इ॒मा जु॒ह्वा॒ना {58}"

इ॒मा जु॒ह्वा॒ना यु॒ष्म॒दा न॒मो॒भिः । प्र॒ति स्तो॒मं सर॒स्व॒ति जु॒ष॒स्व ।
तव॒ शर्म॑न् प्रि॒य॒त॒मे द॒धा॒नाः । उ॒प॒स्थे॒याम॒ शर॒णं न वृ॒क्ष॒म् ॥ {58}

(Appearing in T.B.2.4.6.1)

T.B.2.8.2.8 – "य॒स्ते स्त॒नः {59}"

य॒स्ते स्त॒नश्श॒शय॑ इत्याह । स्तौ॒त्ये॒वैना॑म् । उ॒स्रं घ॒र्मं शि॒षो॒स्रं घ॒
र्म॑म् पा॒हि घ॒र्मा॒य शि॒षे॒त्याह॑ । य॒था ब्रू॒या॒द॒मुष्मै॑ दे॒हीति॑ । ता॒दृ॒गे॒व
तत् । बृ॒ह॒स्प॒ति॒स्त्वो॒प सी॒द॒त्वि॒त्याह॑ । {59}

(Appearing in T.A. 8-7-3-60th Dasani)

T.B.2.8.2.8 – "सर॒स्व॒त्य॒भि नो॑ ने॒षि {60}"

सर॒स्व॒त्य॒भि नो॑ ने॒षि व॒स्यः॑ । मा प॒स्फ॒रीः प॒य॒सा मा न॒ आ ध॑क् ।
जु॒ष॒स्व नः॑ स॒ख्या वे॒श्या॑ च । मा त्व॒त्क्षे॒त्रा-ण्य॑र॒णानि॑ ग॒न्म ॥ {60}

(Appearing in T.B.2.4.3.2)

T.B.2.8.3.1 – "अ॒षाढं॑ यु॒थ्सु॑ {61}"

अ॒षाढं॑ यु॒थ्सु॑ पृ॒त॒ना॒सु प॒प्रि॒म् । सु॒व॒र्षा॒म॒फ॒स्वां वृ॒ज॒न॒स्य॑ गो॒पाम्॑ ।

द्वितीयाष्टके अष्टमः प्रपाठकः – (TB 2.8)

भरेषु॒जाꣳ सु॒क्षितिꣳ सु॒श्रव॑सम् । जय॒न्तं त्वा॒मनु॑ मदे॒म सोम॑ ॥ {61}

(Appearing in T.B.2.4.3.8)

T.B.2.8.3.1 – "या ते धामानि हविषा यजन्ति {62}"

या ते धामानि हविषा यजन्ति ता ते विश्वा परिभूरस्तु यज्ञं गयस्फानः

प्रतरणः सुवीरोऽवीरहा प्रचरा सोम दुर्यान {62}

(Appearing in T.S. 1.2.10.1) (Please note that this "Ruk" does not end in "duryA@na" and continues further, hence please consult your Guru as to whether to extend this "ruk" further to end at

"सुविते मा धाः

T.B.2.8.3.2 – "विष्णोर्नु कं {63}"

विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्र वोचं यः पार्थिवानि विममे रजाꣳसि यो

अस्कभायदुत्तरꣳ सधस्थं विचक्रमाण स्त्रेधोरुगायो

विष्णो रराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः शन्यप्त्रे स्थो

विष्णोः स्यूरसि विष्णोर् ध्रुवमसि वैष्णवमसि विष्णवे त्वा ॥ {63}

(Appearing in T.S. 1.2.13.3)

T.B.2.8.3.2 – "तदस्य प्रियम् {64}"

तदस्य प्रियमभि पाथो अश्याम् । नरो यत्र देवयवो मदन्ति ।
उरुक्रमस्य स हि बन्धुरित्था । विष्णोः पदे परमे मध्व उथ्सः ॥ {64}
(Appearing in T.B.2.4.6.2)

T.B.2.8.3.2 – "प्रतद् विष्णुः {65}"

प्रतद्-विष्णुः स्तवते वीर्याय । मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः ।
यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु । अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा ॥ {65}
(Appearing in T.B.2.4.3.4)

T.B.2.8.3.3 – "विचक्रमे {66}" "त्रिर्देवः {67}"

विचक्रमे पृथिवीमेष एताम् । क्षेत्राय विष्णुर् मनुषे दशस्यन् ।
ध्रुवासो अस्य कीरयो जनासः । उरुक्षितिः सुजनिमा चकार ॥ {66}

त्रिर्देवः पृथिवीमेष एताम् । विचक्रमे शतर्चसं महित्वा ।
प्र विष्णु-रस्तु तवसस्त वीयान् । त्वेषु ह्यस्य स्थविरस्य नाम ॥ {67}
(Both {66} & {67} Appearing in T.B.2.4.3.5)

T.B.2.8.3.2 – "आ ते महो{68}" "यो जात एव {69}"

आ ते मह इन्द्रो॒त्यु॒ग्र॒ सम॒न्यवो॒ यथ्॒ सम॒रन्त॒ सेनाः॑ ।

प॒ताति॑ दि॒द्युन्न॑र्यस्य बा॒हुवो॒र्मा ते॒ मनो॑ वि॒ष्वद्रि॑यग्वि चारीत् ॥ {68}

यो जात एव प्रथ॒मो मन॑स्वान् दे॒वो दे॒वान् क्र॑तुना पर्यभूषत् ।

यस्य॑ शु॒ष्माद्रो॑दसी अ॒भ्यसे॑तां नृ॒म्णस्य॑ म॒ह्ना स ज॑नास इन्द्रः ॥ {69}

(Both {68} and {69} Appearing in T.S.1.7.13.2)

T.B.2.8.3.3 – "अभि गोत्राणि {70}"

अभि गोत्राणि सह॒सा गा॑ह॒मानोऽदा॑यो वी॒रः श॑तम॒न्युरिन्द्रः॑ ।

दु॒श्च्य॒वनः पृ॑तना॒षाड॑ यु॒ध्यो-स्माक॑ सेना अव॒तु प्र यु॒थ्सु ॥ {70}

(Appearing in T.S 4.6.4.2)

T.B.2.8.4.3 – "अनवस्ते रथं {71}" "वृष्णे यत्ते {72}"

अन॒वस्ते॑ रथम॒श्राय॑ तक्षन्-त्व॒ष्टा वज्रं॑ पु॒रुहू॑त द्युमन्तं ।

ब्र॒ह्मा॒ण इन्द्रं॑ म॒हय॑न्तो अ॒र्कैरव॑र्द्धयन्न॒हये॑ हन्त वा उ ॥ {71}

वृष्णे॑ यत् ते वृ॒षणो॑ अ॒र्कम॑र्चानिन्द्र॒ ग्रावा॑णो अ॒दितिः॑ स॒जोषाः॑ ।

अ॒न॒श्वा॒सो॒ ये॒ प॒व॒यो॒ऽर॒था॒ इ॒न्द्रे॒षि॒ता॒ अ॒भ्य॒व॒र्त्त॒त॒ द॒स्यू॒न् ॥ {72}

(Both {71} and {72} appearing in T.S.1.6.12.6)

T.B.2.8.4.3 – "इ॒न्द्र॒स्य॒ नु॒ वी॒र्या॑ {73} "ण्य॒ह॒न्न॒हि॒म् {74}"

इ॒न्द्र॒स्य॒ नु॒ वी॒र्या॑णि॒ प्र॒वो॒च॒म् । या॒नि॒ च॒का॒र॒ प्र॒थ॒मा॒नि॒ व॒ज्री॒ ॥ {73}

अ॒ह॒-न्न॒हि॒म॒न्व॒प॒स्त॒त॒र्द॒ । प्र॒ व॒क्ष॒णा॒ अ॒भि॒न॒त् प॒र्व॒ता॒ना॒म् ॥ {74}

(Both {73} and {74} appearing in T.B.2.5.4.1)

T.B.2.8.4.8 – "या॒ जा॒ता॒ ओ॒ष॒ध॒यो॒ {75}"

या॒ जा॒ता॒ ओ॒ष॒ध॒यो॒ दे॒वे॒भ्य॒स्त्रि॒यु॒गं॒ पु॒रा॒ ।

म॒न्दा॒मि॒ ब॒भ्रू॒णा॒म॒ह॒र् श॒तं॒ धा॒मा॒नि॒ स॒प्त॒ च॒ ॥ {75}

(Appearing in T.S.4.2.6.1)

T.B.2.8.4.8 – "ऽति॒वि॒श्वाः॒॑ परि॒ष्ठाः॑ {76}"

अ॒ति॒ वि॒श्वाः॒॑ परि॒ष्ठाः॒॑ स्ते॒न॒ इ॒व॒ व्र॒ज॒म॒क्र॒मुः॑ ।

ओ॒ष॒ध॒यः॒॑ प्रा॒चु॒च्य॒वु॒ र्य॒त् किं॑ च॒ त॒नु॒वा॒र् र॒पः॑ ॥ {76}

(Appearing in T.S.4.2.6.3)

T.B.2.8.4.8 – "या॒ ओ॒ष॒ध॒यः॒॑ सो॒म॒ रा॒ज्ञी॑ {77}"

या ओषधयः सोमराज्ञीः प्रविष्टाः पृथिवीमनु ।

तासां त्वमस्युत्तमा प्रणो जीवात-वेसुव ॥ {77}

(Appearing in T.S.4.2.6.4 and T.S.4.2.6.5)

T.B.2.8.4.8 – "रश्वावतीꣳ सोमवतीम् {78}"

अश्वावतीꣳ सोमवती मूर्जयन्ती मुदोजसं ।

आ विथ्सि सर्वा ओषधीरस्मा अरिष्टतातये ॥ {78}

(Appearing in T.S.4.2.6.4)

T.B.2.8.4.8 – "ओषधीरिति मातरो {79}"

ओषधीरिति मातर-स्तद्धो देवी-रूप ब्रुवे ।

रपाꣳसि विघ्नतीरित रपश्चातयमानाः ॥ {79}

(Appearing in T.S.4.2.6.1)

T.B.2.8.4.8 - "ऽन्यावो अन्यामवतु {80}"

अन्या वो अन्यामव-त्वन्याऽन्यस्या उपावत ।

ताः सर्वा ओषधयः सँविदाना इदं मे प्रावता वचः ॥ {80}

(Appearing in T.S.4.2.6.3)

T.B.2.8.5.1 – "शुचिं नु स्तोमञ्च {81}"

शुचिं नु स्तोमं नवजात-मद्येन्द्राग्नी वृत्रहणा जुषेथां ।

उभा हि वाञ् सुहवा जोहवीमि ता वाजञ् सद्य उशते धेष्ठा ॥ {81}

(Appearing in T.S.1.1.14.1)

T.B.2.8.5.1 – "श्नथद्-वृत्रम् {82}"

श्नथद्-वृत्रमुत सनोति वाजमिन्द्रा यो अग्नी सहुरी सपर्यात् ।

इरज्यन्ता वसव्यस्य भूरेः सहस्तमा सहसा वाजयन्ता ॥ {82}

(Appearing in T.S.4.2.11.1)

T.B.2.8.5.1 – "उभा वामिन्द्राग्नी {83}"

उभा वामिन्द्राग्नी आहुवध्या उभा राधसः सह मादयध्यै ।

उभा दाताराविषाञ् रयीणामुभा वाजस्य सातये हुवे वां ॥ {83}

(Appearing in T.S.1.1.14.1)

T.B.2.8.5.1 – "प्रचर्षणिभ्यः {84}"

प्र चर्षणिभ्यः पृतना हवेषु प्र पृथिव्या रिरिचाथे दिवश्च ।

प्र सिन्धुभ्यः प्रगिरिभ्यो महित्वा प्रेन्द्राग्नी विश्वा भुवनाऽत्यन्या ॥ {84}

(Appearing in T.S.4.2.11.1)

T.B.2.8.5.1 – "आ वृत्रहणा {85}"

आ वृत्रहणा वृत्रहभिः शुष्मैः । इन्द्र यातं नमोभिरग्ने अर्वाक् ।
युव॑ राधोभिर॑कवेभिरिन्द्र॑ । अग्ने॑ अस्मे॑ भवतमुत्तमेभिः॑ ॥ {85}

(Appearing in T.B.3.6.8.1)

T.B.2.8.5.1 - "गीर्भिर्-विप्रः {86}"

गीर्भिर्-विप्रः प्रमतिमिच्छमानः । ईदृ॑ रयिं॑ यशसं॑ पूर्वभाजम् ।
इन्द्रा॑ग्नी वृत्रहणा सुवज्रा । प्रणो॑ नव्येभिस्तिरतं॑ देष्णैः॑ ॥ {86}

(Appearing in T.B.3.6.9.1)

T.B.2.8.5.3 – "यास्ते पूषन्ना वो अन्तः {87}"

यास्ते पूषन्नावो॑ अन्तः॑ समुद्रे॑ । हिरण्ययी॑रन्तरिक्षे॑ चरन्ति ।
याभिर्यासि॑ दूत्या॑ सूर्यस्य॑ । कामेन॑ कृतः॑ श्रव॑ इच्छमानः॑ ॥ {87}

(Appearing in T.B.2.5.5.5)

T.B.2.8.5.3 – "शुक्रं ते अन्यत् {88}"

शुक्रं॑ ते॑ अन्यद्यजतं॑ ते॑ अन्यद्विषु॑रूपे॑ अह॑नी द्यौरि॑वासि ।

विश्वा॒ हि मा॒या अव॑सि स्व॒धावो॑ भ॒द्रा ते॑ पू॒षन्नि॒ह रा॒तिर॑स्तु ॥ {88}

(Appearing in T.S. 4.1.11.2)

T.B.2.8.5.3 – "पू॒षेमा॑ आ॒शाः {89}"

पू॒षेमा॑ आ॒शा अनु॑वेद॒ सर्वाः॑ सो अ॒स्माꣳ अ॒भय॑तमेन॒ नेष॑त् ।

स्व॒स्तिदा॑ अघृ॒णिः सर्व॑वीरः । अ॒प्रयु॑च्छन् पु॒र ए॒तु प्र॒जान॑न् ॥ {89}

(Appearing in T.B.2.4.1.5)

T.B.2.8.6.9 – "अ॒र्हन् बि॒भर्षि॑ {90}"

अ॒र्हन्बि॒भर्षि॑ सा॒यका॑नि ध॒न्व । अ॒र्हन्नि॒ष्कं य॑जतं वि॒श्वरू॑पम् ।

अ॒र्हन्नि॒दन्द॑यसे वि॒श्वम॑ब्भुवम् । न वा ओ॒जीयो॑ रु॒द्र त्वद॑स्ति ॥ {90}

[Appearing in T.A.7.5.7 (or T.A.4-5-7)]

T.B.2.8.6.9 – "मा न॑स्तो॒के {91}"

मा न॑स्तो॒के तन॑ये मा न॒ आयु॑षि मा नो गो॒षु मा नो॑ अ॒श्वेषु॑ रीरिषः ।

वी॒रान् मा॒नो रु॒द्र भा॑मितो व॒धीर्ह॑विष्मन्तो नम॒सा वि॒धेम॑ ते ॥ {91}

(Appearing in T.S.3.4.11.2)

T.B.2.8.6.9 – "परि॑णो रु॒द्रस्य॑ हे॒तिः {92}"

परि॒णो रु॒द्रस्य॑ हे॒ति वृ॒णक्तु॑ परि॒त्वेष॑स्य दु॒र्मति॑रघायोः ।

अव॑ स्ति॒रा म॒घवद्भ्य॑-स्तनु॒ष्व मी॒ढ्वस्तो॑काय तनयाय मृडय ॥ {92}

(Appearing in T.S.4.5.10.4)

T.B.2.8.6.9 - "स्तुहि श्रुतम् {93}"

स्तु॒हि श्रु॒तं ग॑र्त्तसदं यु॒वानं॑ मृ॒गं न भी॒म-मु॑पह॒न्तु-मु॒ग्रं ।

मृ॒डा ज॑रि॒त्रे रु॒द्र स्त॑वानो अ॒न्यन्ते॑ अ॒स्मन्नि॑वपन्तु से॒नाः ॥ {93}

(Appearing in T.S.4.5.10.4)

T.B.2.8.6.9 - "मीढुष्टमा {94}"

मी॒ढुष्ट॑म शि॒वत॑म शि॒वो नः॑ सु॒मना॑ भव॒ पर॑मे वृ॒क्ष आ॑यु॒धं नि॒धाय॑

कृ॒त्तिं व॑सान॒ आच॑र पि॒नाकं॑ बिभ्र॒दाग॑हि ॥ {94}

(Appearing in T.S.4.5.10.4)

T.B.2.8.6.9 - "रुहन् बिभर्षि {95}"

(Same as {90} above)

T.B.2.8.6.9 - "त्वमग्ने रुद्र {96}, "आ वो राजानम् {97}"

त्वम॑ग्ने रु॒द्रो अ॑सुरो म॒हो दि॒वस्त्व॑ श॒र्द्धो मा॑रु॒तं पृ॒क्ष ई॑शिषे ।

त्वं वा॑तैर॒रुणैर्या॑सि शं॒गय॑स्त्वं पू॒षा वि॒धतः॑ पा॒सि नु॒त्मना॑ ॥ {96}

आ वो॑ राजा॒नम॑ध्वरस्य रु॒द्रञ् होता॑रञ् स॒त्यय॑जञ् रो॒दस्योः॑ ।

अ॒ग्निं पु॒रा त॑नयि॒न्नो र॑चित्ता-॒द्धिर॑ण्यरूपमवसे कृ॒णु॒ध्वं ॥ {97}

[Both {96} and {97} appearing in T.S.1.3.14.1]

T.B.2.8.7.4 – "त्वष्टा दधत् {98}"

त्वष्टा॑ दधदि॒न्द्राय॑ शु॒ष्मम् । अ॒पाकोऽ॒चिष्टु॑र्यशसे पु॒रूणि॑ ।

वृ॒षा य॑जन् वृ॒षणं॑ भूरि॒रेताः॑ । मूर्ध॑न् य॒ज्ञस्य॑ स॒मन॑क्तु दे॒वान् ॥ {98}

(Appearing in T.B.2.6.8.4)

T.B.2.8.7.4 – "तन्न-स्तुरीपम् {99}"

तन्न॑स्तुरीपम॒ध पो॑षयि॒न्न दे॒व त्वष्ट॑र्वि ररा॒णः स्य॑स्व ।

यतो॑ वी॒रः क॑र्म॒ण्यः सु॒दक्षो॑ यु॒क्तग्रा॑वा जा॒यते॑ दे॒वका॑मः ॥ {99}

(Appearing in T.S.3.1.11.1)

T.B.2.8.7.4 – "त्वष्टा वीरं {100}"

त्वष्टा॑ वी॒रं दे॒वका॑मं ज॒जान॑ त्वष्टु॒र्वा जा॑यत आ॒शुर॑श्चः ।

त्वष्टे॑दं वि॒श्वं भु॒वनं ज॒जान॑ ब॒होः क॒र्तार॑मि॒ह यक्षि॑ होतः ॥ {100}

(Appearing in T.S.5.1.11.3)

T.B.2.8.7.4 – "पि॒शङ्ग॑रूपः {101}"

पि॒शङ्ग॑रूपः सु॒भरो॑ वयो॒धाः श्रु॒ष्टी वी॒रो जा॑यते दे॒वका॑मः ।

प्र॒जां त्वष्टा॑ वि॒ष्यतु॑ नाभि॒मस्मे॑ अथा॑ दे॒वाना॑मप्ये॒तु पा॑थः ॥ {101}

(Appearing in T.S.3.1.11.2)

T.B.2.8.7.5 – "मि॒त्रो ज॒नान् {102}, "प्र स॑ मि॒त्र {103}"

मि॒त्रो ज॒नान् या॑तयति प्र॒जानन् मि॒त्रो दा॑धार पृथि॒वीमु॑त द्वां ।

मि॒त्रः कृ॒ष्टीर॑निमि॒षाऽभि॑ चष्टे स॒त्याय॑ ह॒व्यं घृ॒तव॑द्-वि॒धेम॑ ॥ {102}

प्र स॑ मि॒त्र म॒र्तो अ॒स्तु प्र॑यस्वा॒न् यस्त॑ आ॒दित्य॑ शि॒क्षति॑ व्र॒तेन॑ ।

न ह॑न्यते न जी॒यते॑ त्वो॒तो नैन॑म॒हो अ॒श्नो॒त्यन्ति॑तो न दू॒रात् ॥ {103}

[Both {102} and {103} appearing in T.S.3.4.11.5]

T.B.2.8.7.10 – "अ॒ग्नी॒षोमा॑विम॒ सु॒मे {104}"

"अ॒ग्नी॒षोमा॑ ह॒विषः॑ प्र॒स्थित॑स्य {105}"

अ॒ग्नी॒षो॒मा वि॒म॒ सु॒ मे॒ शृ॒णु॒तं वृ॒षणा॒ हव॑ं ।

प्र॒ति सू॒क्तानि॑ ह॒र्य॒तं भव॑तं दा॒शु॒षे मयः॑ ॥ {104}

अ॒ग्नी॒षो॒मा ह॒विषः॑ प्र॒स्थि॒तस्य॑ वी॒त॒ ह॒र्य॒तं वृ॒षणा॒ जु॒षेथा॑ ।

सु॒शर्मा॑णा स्व॒वसा॑ हि भू॒तम॑था ध॒त्तं य॑ज॒माना॑य शं योः ॥ {105}

[Both {104} and {105} appearing in T.S.2.3.14.2]

T.B.2.8.8.4 – "देवीं वाचम जनयन्त {106}, "यद्-वाग्-वदन्ति {107}"

दे॒वीं वा॒चम॑ज॒नय॑न्त दे॒वाः । तां वि॒श्वरू॑पाः प॒शवो॑ वदन्ति ।

सा नो॑ म॒न्द्रे॒षमूर्जं॑ दु॒हाना॑ । धे॒नुर्वा॒गस्मानु॑प सु॒ष्टुतै॑तु ॥ {106}

(Appearing in T.B.2.4.6.10)

यद् वा॒ग्वद॑न्त्य-वि॒चेत॑नानि । रा॒ष्ट्री दे॒वानां॑ नि॒षसा॑द म॒न्द्रा ।

च॒तस्र॑ ऊ॒र्जं दु॒दुहे॑ पया॒सि । क्व॑ स्वि द॒स्याः प॒रमं॑ ज॒गाम॑ ॥ {107}

(Appearing in T.B.2.4.6.11)

T.B.2.8.8.11 – "न ता नशन्ति {108}, "न ता अर्वा {109}"

न ता न॑शन्ति न द॒भाति॑ तस्करः । नैना॑ अ॒मित्रो॑ व्य॒थिरा॑दध॒र्षति॑ ।

दे॒वाश्च॑ याभि॒र् यज॑ते द॒दाति॑ च । ज्यो॒गित्ता॑भिः स॒चते॑ गो॒पतिः॑ सह ॥

{108}

न ता अर्वा रेणुककाटो अश्नुते । न स॒ स्फु॒तत्र-मु॒पय॑न्ति
ता अभि । उ॒रुगा॑यमभयं तस्य ता अनु । गावो म॒र्त्यस्य॑ वि॒चर॑न्ति
यज्वनः ॥ {109} [Both {108} and {109} Appearing in T.B.2.4.6.9]

T.B.2.8.9.3 – "हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका {110}",

"यासा॒ राजा॑ {111}"

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः कश्यपो यास्विन्द्रः ।
अग्निं या गर्भं दधिरे विरूपास्ता न आपः श॒ स्यो॑ना भवन्तु ॥ {110}

यासा॒ राजा॑ वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यन् जनानां ।
मधुश्चुतः शुचयो याः पावकास्ता न आपः श॒ स्यो॑ना भवन्तु ॥ {111}
[Both {110} and {111} Appearing in T.S.5.6.1.1]

T.B.2.8.9.3 – "यासां देवाः {112}", "शिवेन मा चक्षुषा पश्यत {113}"

यासां देवा दिवि कृण्वन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति ।
याः पृथिवीं पयसोन्दन्ति शुक्रास्ता न आपः श॒ स्यो॑ना भवन्तु ॥ {112}

(Appearing in T.S.5.6.1.1)

शिवे॑न मा॒ चक्षु॑षा पश्य॑ताऽऽपः॑ शिव॑या तनु॑वोप॑ स्पृश॑त त्वचं॑ मे ।
सर्वा॑ँ अ॒ग्नीँ र॑प्सुषदो॑ हुवे॑ वो मयि॑ वर्चो॑ बल॑मोजो॑ नि ध॑त्त ॥ {113}

(Appearing in T.S.5.6.1.2)

T.B.2.8.9.3 – "आपो॑ भद्रा॑ {114}", "आदित्प॑श्यामि {115}"

आपो॑ भद्रा॑ घृ॒तमि॑दाप॑ आसु॒रग्नी॑-षोमौ॑ बिभ्र॒त्याप॑ इत् ताः ।
तीव्रो॑ रसो॑ मधु॒पृचा॑ -मर॑ंगम॒ आ मा॑ प्रा॒णेन॑ सह॒ वर्च॑सा गन् ॥ {114}

(Appearing in T.S.5.6.1.3)

आदि॑त् प॒श्याम्यु॑त वा शृ॒णोम्या॑ मा घो॑षो गच्छ॑ति वाङ्म॑ आसां॑ ।
मन्ये॑ भेजा॒नो अ॒मृत॑स्य तर्हि॑ हि॒रण्य॑वर्णा॒ अतृ॑पं य॒दा वः॑ ॥ {115}

(Appearing in T.S.5.6.1.4)

=====